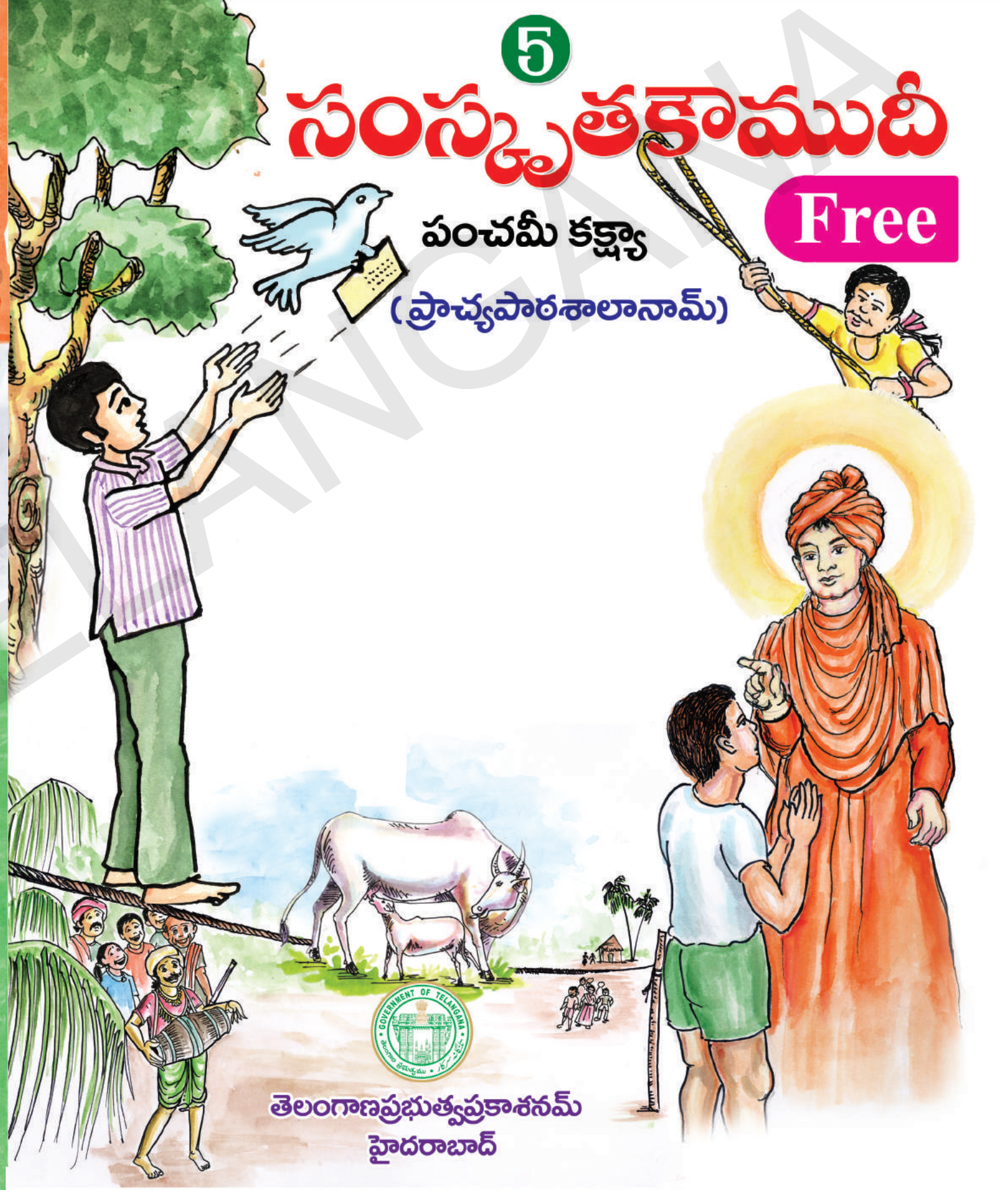

తెలంగాణ ప్రభుత్వస్వ నిశ్చల వితరణమ్

తెలంగాణ ప్రభుత్వస్వ నిశ్చల వితరణమ్

సంస్కృతకైముఠి - 5

పంచమీ కక్త్యా

(ప్రాచ్యపాఠశాలానామ్)

సంపాదకగణః

ఆచార్య విరివెంటి మురళీధరశర్మ

శిక్షావిభాగం,
రాష్ట్రీయసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్,
(మానితవిశ్వవిద్యాలయః), తిరుపతి.

డా. దోర్బల ప్రభాకరశర్మ

విశ్రాంతప్రాచార్యః,
శ్రీ వాద్రేపు జోగమ్మ వేదసంస్కృతకళాశాలా,
కొవ్వూరు, పశ్చిమగోదావరి జిల్లా.

విద్వాన్ తిగుళ్ళ శ్రీహరిశర్మ

విశ్రాంతప్రాచార్యః,
శ్రీ రాజరాజేశ్వరసంస్కృతకళాశాలా,
వేములవాడ, కరీంనగర్ జిల్లా.

సంయోజికా

శ్రీమతీ కె.ఆర్.టి.ఎల్. జ్యోతిర్మయీ

ఉపన్యాసికా, రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

విషయనిపుణౌ

ఆచార్య రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రీ

విశ్రాంతాచార్యః,
దిల్లీ విశ్వవిద్యాలయః, న్యూదిల్లీ.

శ్రీ సువర్ణ వినాయకః

సంయోజకః, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగం,
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా, హైదరాబాద్.

పాఠ్యపుస్తకవికాసముద్రాపకసమితిః

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరెడ్డి

సంచాలకః
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
ఆంధ్ర., హైదరాబాద్.

డా॥ నన్నూరు ఉపేందర్‌రెడ్డి

ఆచార్యః, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగం,
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

శ్రీ బి. సుధాకరః

సంచాలకః
ప్రభుత్వపాఠ్యపుస్తకముద్రణాలయః,
హైదరాబాద్.

తెలంగాణప్రభుత్వప్రకాశనమ్

హైదరాబాదు

సత్యమేవ జయతే
విద్యా దదాతి వినయమ్

ధర్మో రక్షతి రక్షితః
కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

© Government of Telangana, Hyderabad

First Published 2013
New Impressions 2014, 2015, 2016, 2017, 2018

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Director of School Education, Hyderabad, Telangana.

This Book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిశ్చల్కవితరణమ్ 2018-19

Printed in India
at the Telangana Govt. Text Book Press,
Mint Compound, Hyderabad,
Telangana.

— o —

ముందుమాట

సంస్కృతం మన సాంస్కృతికభాష, మన ప్రాచీన ఋషుల అపారజ్ఞానసంపద, జీవనానుభవము, శ్రుతులు, స్మృతులు, పురాణాలు, ఉపనిషత్తులు, కావ్యాలు మొదలైన రూపాలతో సంస్కృతభాషలో నిక్షిప్తమై, సురక్షితమై ఉన్నాయి. సనాతనమైన మన సంస్కృతిని భావితరాలకు అందించటానికి సంస్కృతభాషాధ్యయనం చాలా అవసరం.

పటిష్ఠమైన భావసంపద, పదసంపద కలిగిన ఈ సంస్కృతభాషా ప్రభావంతోనే భారతీయభాషలన్నీ పరిధవిల్లుతున్నాయి. తెలుగుభాషపై సంస్కృతభాషాప్రభావం ఎంతో ఉంది. తెలుగు భాషను చక్కగా పలకడానికి, తెలుగులో పరిచయమౌతున్న భాషేతర శాస్త్రాంశాలను అవగాహనచేసుకోవడానికి, భాషలో సౌష్ఠవసంపాదనకు విద్యార్థిదశలో సంస్కృతభాషను నేర్చుకోవడం ఎంతో అవసరం.

సంస్కృతం కేవలం ఒక ప్రాచీనభాష అనే భావన విడనాడవలసి ఉంది. ఎందుకంటే సంస్కృతభాష మిగిలిన భారతీయభాషలలాగా, బహుభాషిత్వంలో విడదీయరాని భాగంగా ఉంది. ఈ విధంగా బహుభాషా తరగతిగదిలో ఇతర భాషలను పొందడానికి సంస్కృతం, సంస్కృతాన్ని పొందడానికి ఇతర భాషల సహకారం తోడ్పడుతుంది.

మూడవ తరగతినుండి విద్యార్థులు మాతృభాషలో వివిధ రూపాల్లో ఉన్న పాఠ్యాంశాలను చదవడం, అర్థం చేసుకొని పదజాలాన్ని, వాక్యనిర్మాణాలను వినియోగించుకోవడం జరుగుతుంది. అంతేగాక పిల్లలు తమ మాతృభాషతో పాటు మరికొన్ని భాషలను సైతం పరిసరాలనుండి గ్రహించి, ఉపయోగించుకోగల సామర్థ్యం గలవారు కనుకనే సంస్కృతాన్ని ప్రాచ్యపాఠశాలల్లో ప్రాథమిక స్థాయిలో మూడవ తరగతినుండి అందిస్తున్నాం.

RTE 2009 అమలులోకి వచ్చిన కారణంగా పాఠ్యపుస్తకాలను పునస్సమీక్షించి మార్చడం జరిగింది. అందుకై RTE 2009 ఆధారంగా రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ రాజ్యవిద్యాప్రణాళికాపత్రాన్ని తయారుచేసింది. దాని ప్రకారమే “భాష-భాషాబోధన” అనే ఆధారపత్రం రూపొందింది. వీటికి సంబంధించిన మౌలికసూత్రాల ఆధారంగా తరగతివారీ విద్యాప్రమాణాలు రూపొందించబడ్డాయి.

భాషాసామర్థ్యాలైన వినడం, అర్థంచేసుకోవడం, సందర్భోచితంగా మాట్లాడడం, చదివి అర్థంచేసుకొన్న వాటిని వ్యక్తపరచడం, సొంతంగా రాయడం పదజాలంమీద పట్టు ఏర్పరచుకోవడం, భాషను తెలుసుకోవడం మొదలైన సామర్థ్యాలు సాధించేలాగ నూతనపాఠ్యపుస్తకం రూపొందింది. ఇందుకోసం నిజజీవితంలోని భాషాప్రక్రియలు అంటే గీతం, కథ, సంభాషణ, నిబంధం, సుభాషితం, శ్లోకం పాఠ్యాంశాలుగా రూపొందాయి.

మాతృభాషను బోధించే ప్రక్రియతో పోల్చినప్పుడు, సంస్కృతాన్ని బోధించడంలో ఉపాధ్యాయుల బాధ్యత ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయులు సంస్కృతాన్ని తప్పనిసరిగా పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి, వాళ్ళందరూ అభ్యసనంలో పాల్గొనేలా చూడాలి. వారికి అవసరమైన సహాయం ఎప్పటికప్పుడు అందించాలి. విద్యాలయ ప్రాంగణంలో, తరగతిగదిలో వీలైనంత మేరకు సంస్కృతాన్ని వాళ్ళ మాతృభాషతో అన్వయిస్తూ అర్థమయ్యేలా, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడేలా సంస్కృతభాషావాతావరణాన్ని కల్పించాలి. అందుకు కావలసిన, సరళమైన మౌఖికసంభాషణ పాఠాలు, గీతాలు మొదలైనవి ఈ పుస్తకంలో ఉన్నాయి.

RTE 2009 ప్రకారం నిరంతరమూల్యాంకనం కోసం పాఠ్యపుస్తకాన్ని నాలుగు భాగాలుగా విభజించారు. ఆయా భాగాలలో సూచించిన పాఠాలు సంబంధించిన మాసాల్లో పూర్తయ్యేటట్లు చూడాలి. సంస్కృతభాష పట్ల ఆసక్తి, అభిరుచి పెంపొందడానికి ఈ పుస్తకం తోడ్పడుతుందని భావిస్తున్నాం.

ఈ పుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులు, ఉపన్యాసకులు, విషయనిపుణులు, చిత్రకారులు, కార్యసంయోజకులు, డి.టి.పి., లేఅవుట్ చేసినవారికి, పాఠ్యప్రణాళికా సభ్యులకు అభినందనలు, పాఠ్యపుస్తక రూపకల్పనలో సహకారాన్నందించిన ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం ప్రొఫెసర్ రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రాగారికి, సంపాదకమండలి సభ్యులకు, కథాగీతాది వివిధాంశాలను వారి ప్రకాశిత గ్రంథాల నుండి తీసుకొని ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో ప్రచురించడానికి అనుమతించిన సంస్కృతభారతి వారికి విశేషమైన కృతజ్ఞతలు. ఈ పాఠ్యపుస్తకం భవిష్యత్ అభ్యసనానికి అవసరమైన సామర్థ్యాలను, పాటవాన్ని పెంపొందిస్తుందని ఆశిస్తున్నాం.

తేది : 10.10.2012

స్థలం : హైదరాబాద్.

సంచాలకులు

రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ,
హైదరాబాద్.

వందే మాతరమ్

- బంకించంద్ర ఛటర్జీ

వందే మాతరం, వందే మాతరమ్
సుజలాం సుఫలాం మలయజశీతలామ్
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరమ్
శుభ్రజ్యోత్స్నా పులకితయామినీమ్
పుల్లకుసుమితద్రుమదలశోభినీమ్
సుహాసినీం సుమధురభాషిణీమ్
సుఖదాం వరదాం మాతరం, వందే మాతరమ్.

పఠత సంస్కృతమ్

- శ్రీ మంజునాథ శర్మ

పఠత సంస్కృతం, వదత సంస్కృతమ్
లసతు సంస్కృతం చిరం గృహే గృహే చ పునరపి

॥ పఠత ॥

జ్ఞానవైభవం వేదవాఙ్మయమ్
లసతి భవభయాపహారి యత్ర మునిభిరార్జితమ్
కీర్తిరార్జితా యస్య ప్రణయనాత్
వ్యాస-భాస-కాలిదాస- బాణముఖ్యకవిభిః

॥ పఠత ॥

స్థానమూర్జితం యస్య మన్వతే
వాగ్విచింతకా హి వాక్షు యస్య వీక్ష్య మధురతామ్
యద్వినా జనా నైవ జానతే
భారతీయసంస్కృతిం సనాతనాభిధాం వరామ్

॥ పఠత ॥

జయతు సంస్కృతం సంస్కృతిస్తథా
సంస్కృతస్య సంస్కృతేశ్చ ప్రణయనాచ్చ మనుకులమ్
జయతు సంస్కృతం, జయతు మనుకులమ్
జయతు జయతు సంస్కృతం, జయతు జయతు మనుకులమ్

॥ పఠత ॥

రాష్ట్రీయగీతమ్

- రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

జనగణమన అధినాయక జయ హే !
భారత భాగ్య విధాతా !
పంజాబ సింధు గుజరాత మరాఠా,
ద్రావిడ ఉత్కల వంగా !
వింధ్య హిమాచల యమునా గంగా,
ఉచ్చల జలధి తరంగా !
తవ శుభనామే జాగే !
తవ శుభ ఆశిష మాగే !
గాహే తవ జయ గాథా !
జనగణ మంగలదాయక జయహే
భారత భాగ్య విధాతా !
జయ హే ! జయ హే ! జయ హే !
జయ జయ జయ జయ హే !

ప్రతిజ్ఞా

- పైడిమర్రి వేంకట సుబ్బారావు

భారతదేశః మమ మాతృభూమిః. భారతీయాః సర్వే మమ సహోదరాః.

అహం మమ దేశం ప్రీణామి. సుసంపన్నా, బహువిధా భారతీయసాంస్కృతికసంపత్
మమ గర్వకారణమ్. తస్యాః యోగ్యజనో భవितుం సర్వదా అహం పరిశ్రమం కరోమి.

మమ మాతాపితరౌ, ఉపాధ్యాయాన్, జ్యేష్ఠాన్ సర్వాన్ చ పూజయామి. సర్వైః సహ సగౌరవం
వ్యవహరేమి.

మమ దేశస్య విషయే, ప్రజానాం చ విషయే సేవానిరతిం భజామి. జంతూనాం విషయే
దయాలుః భవేమి ఇతి చ ప్రతిజ్ఞాం కరోమి.

సర్వేషాం శ్రేయోఽభివృద్ధయః ఏవ మమ ఆనందస్య కారణమ్.

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- * పాఠ్యపుస్తకంలో పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల జాబితా ఉంది. వాటిని పిల్లలు సాధించేలా చూడాలి.
- * ప్రధానంగా మొదటిభాగంలోని మౌఖికసంభాషణలు (సంసిద్ధతా పాఠాలు) తరచుగా చేయించాలి. పిల్లలు తరగతిగదిలో సంస్కృతంలో మాట్లాడేలా ప్రోత్సహించాలి.
- * పాఠం బోధించడం అంటే పాఠ్యాంశాన్ని బోధించడంతోపాటు, పాఠంలోని అభ్యాసాలు చేయించడం, సామర్థ్యాలను సాధించేలా చూడడం. ఇందుకోసం ప్రతిపాఠంలోనూ అభ్యాసాలు ఉన్నాయి. వీటిని విధిగా చేయించాలి.
- * ప్రతి పాఠానికి ముందు ఉన్ముఖీకరణచిత్రం / సన్నివేశచిత్రం ఉంటుంది. దీనిగురించి పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి. ఇందుకోసం ఇచ్చిన ప్రశ్నలతోపాటు ఆలోచింపజేసే అదనపు ప్రశ్నలు కూడా అడగాలి. తద్వారా పాఠంవైపు పిల్లలను ఉన్ముఖీకరణ చేయాలి. ఆ తర్వాత పాఠాన్ని బోధించాలి.
- * వ్యక్తిగతంగా, ధారాళంగా పాఠాన్ని చదివేలా అభ్యాసం చేయించాలి. సరైన ఉచ్చారణతో ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి.
- * శ్లోకాలు, గీతాల వంటి పాఠాలను పాఠాన్ని చెప్పడానికి ముందే ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి. పిల్లలచేత పలికించాలి. పాడించాలి.
- * సంభాషణరూపంలోని పాఠాలను పిల్లలు జట్లలో కూర్చోని చదివి నాటకీకరణ చేసేలా చూడాలి.
- * పాఠాల స్వభావాన్ని బట్టి వివిధ బోధనాభ్యసన వ్యూహాలను రూపొందించుకొని, వాటిని అమలుపరచాలి.
- * వ్యాకరణాంశాలను ఉదాహరణల ద్వారా అవగాహన కల్పించాలి. సూత్రాలను పిల్లలు తమంతట తామే గ్రహించేలా చూడాలి.
- * సంస్కృతభాషాబోధనకై కేటాయించిన సమయంలో మొదటిభాగం పాఠ్యబోధనకు లేదా అభ్యాసాలను గురించి వివరించడానికి ఉపయోగించాలి. మిగతా సమయం పిల్లలు వ్యక్తిగత కృత్యాలలో లేదా సామూహిక కృత్యాలలో పాల్గొంటూ అభ్యాసాలను చేసేలా చూడాలి. ఇదే సమయంలో పూర్తిగా వెనుకబడిన పిల్లలకు ఉపాధ్యాయులే దగ్గరుండి ప్రత్యామ్నాయబోధనద్వారా అవసరమైన సహాయం అందించాలి.
- * ఒక పాఠానికి ఉద్దేశించిన సామర్థ్యాలను కనీసం 80% మంది పిల్లలు సాధించిన తర్వాతే మరోపాఠం బోధించాలి. ఇందుకోసం మాసంలోని కాలాంశాలను విభజించుకొని ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలు నిర్వహించాలి.
- * సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా కృత్యాలను వ్యక్తిగతంగా లేదా జట్టుపరంగా నిర్వహించాలి.
 శృణ్వంతు - విచింత్య వదంతు లోని అభ్యాసాలను పూర్తితరగతికృత్యంగా నిర్వహించాలి.
 పఠంతు - అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకుర్వంతు లోని అభ్యాసాలను వ్యక్తిగతంగా లేదా జట్టుకృత్యంగా నిర్వహించాలి.
 పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః లోని అభ్యాసాలను జట్టుపరంగా నిర్వహించాలి. తరువాత వ్యక్తిగతంగా రాసేలా చూడాలి.
 స్వీయరచనా, సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం, పరియోజనాకార్యం, ప్రశంసలోని అంశాల గురించి రాయడానికి పూర్తి తరగతిలో సూచనలు ఇవ్వాలి. చేయించాలి. పిల్లలు రాసిన తరువాత చర్చద్వారా సరిదిద్దాలి ఆ తరువాత సొంతంగా నోటు పుస్తకంలో రాయమనాలి.
- * స్వీయమూల్యాంకనంలోని అంశాలను పిల్లలే స్వయంగా గుర్తించేలా చూడాలి.
- * పాఠాన్ని బోధించేటప్పుడు కింది సోపానాలను పాటించాలి,
 I. ఉపోద్ఘాతం - పలకరింపు, ఉన్ముఖీకరణ, శీర్షికాప్రకటన, నేపథ్యం.
 II. పాఠ్యాంశబోధన/సామర్థ్యాలపై అవగాహన - చిత్రాల గురించి మాట్లాడించడం, ఉపాధ్యాయుని ఆదర్శపఠనం, పిల్లలతో బాహ్యపఠనం, పిల్లలతో అర్థసంగ్రహణం, పాఠ్యాంశవిషయంపై చర్చ, అవగాహన.

III. అవగాహనపరిశీలన - ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై పిల్లల అవగాహనను పరిశీలించడం.

IV. ఇంటిపని - (ప్రాజెక్టుపనులు, ప్రశంస ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై ఇంటిపని)

* ప్రతిపాఠాన్ని ఆ పాఠం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల సాధనకు ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి. సంస్కృతంలో పాఠ్యప్రణాళికను కింది విధంగా రూపొందించుకోవాలి.

1. పాఠం పేరు -
2. పాఠం బోధించడానికి అవసరమైన కాలాంశములు -
3. సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు -
4. కాలాంశముల వారీగా విభజన -

కాలాంశ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధించేవ్యూహం	సామగ్రి/ వనరులు	పిల్లలకు కల్పించాల్సిన అభ్యాసాలు, ఇంటిపని.

5. పాఠ్యబోధనకు అవసరమైన అదనపు సమాచారసేకరణ. (ఉపాధ్యాయుని తయారీ)

6. పాఠం బోధించిన అనంతరం ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు. (అనుభవాలు, అనుభూతులు)

- * పిల్లలు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ గైడ్లు, స్టడీమెటీరియల్ వంటి వాటిలో చూసి రాయకూడదు. సొంతంగా రాయాలి. ఇలా రాసిన వాటిని ఉపాధ్యాయుడు సరిదిద్దాలి.
- * నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా పిల్లల ప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు సామర్థ్యాలవారీగా నమోదుచేయాలి.
- * నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా జులై, ఆగష్టు, నవంబర్, ఫిబ్రవరి మాసాల్లో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పిల్లల భాగస్వామ్య పరిశీలన(10మా), రాసిన అంశాలు(10మా), ప్రాజెక్టుపనులు (10మా), లఘుపరీక్ష (20మా) ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని అంచనావేసి నమోదు చేయవలసి ఉంటుంది.
- * సెప్టెంబర్/అక్టోబర్, డిసెంబర్/జనవరి, ఏప్రిల్ మాసాల్లో నిర్వహించే సంగ్రహణాత్మకమూల్యాంకనం కోసం ఉపాధ్యాయులే సామర్థ్యాల ఆధారంగా 40 మార్కులకు ప్రశ్నపత్రాలు తయారుచేసుకొని పరీక్షించాలి. 10మార్కులకు మౌఖికపరీక్ష నిర్వహించాలి.
- * శ్లోకాలను పిల్లల చేత కంఠస్థం చేయించాలి.
- * ఏ పాఠాన్ని/ అంశాన్ని బోధిస్తున్నా నైతిక, మానవీయ మూల్యాలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, శాస్త్రీయదృక్పథం, పర్యావరణం, ప్రత్యేకావసరాలుగల పిల్లల పట్ల సహానుభూతి, కళలు, తదితరాంశాల గురించి సందర్భానుసారంగా చర్చింపజేయాలి. పిల్లలకు చెప్పాలి. వారిలో పరివర్తనకోసం ప్రయత్నించాలి.
- * నిత్యజీవితంలో వినియోగించే అనేకవస్తువులు, వృత్తులు, హోదాలు, అధికారులు, అవసరాలు, మొదలైన అంశాలకు సంబంధించిన పదాలను సంస్కృతంలో సందర్భానుసారంగా పిల్లలకు బోధించాలి. ఆయా పదాలు - సంబంధిత వస్తువులు, చిత్రాలతో పాఠశాల ఉత్పవకార్యక్రమాల్లో పిల్లలచే ఒక సంస్కృతభాషా ప్రదర్శనశాల ఏర్పాటుచేయించాలి. సంస్కృతశ్లోకాలు వాటి భావాలు వివరించడం, వచనభాగాలను భావస్ఫూర్తంగా చదవడం, ఇచ్చిన సూచనల మేరకు ప్రతిస్పందించడం - మొదలైన అంశాల్లో పోటీలు నిర్వహించి, పిల్లల్లో సంస్కృతభాషాభిరుచి కలిగేలా ప్రోత్సహించాలి.
- * తరగతిగది, పాఠశాల ఆవరణ మొదలైన వాటిల్లో సరళమైన సంస్కృతసూక్తులను, హితోక్తులను రాసి ప్రదర్శించాలి.
- * తరగతిగదిలోనేకాక బాహ్యవాతావరణం లోనూ పిల్లలు చిన్న చిన్న పదాలతో సంస్కృతభాషలో మాట్లాడే విధంగా ప్రోత్సహించాలి.

పార్వపుస్తకరూపకర్తారః

శ్రీమతీ కె.ఆర్.టి.ఎల్. జ్యోతిర్మయీ

ఉపన్యాసికా, రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

శ్రీ కె. రంగరాజుః

సహాధ్యాపకః,
జి.ప.ఉ.పాఠశాల, రంగాపూర్, రంగారెడ్డి జిల్లా.

శ్రీ కొంపల్లి శివకుమారః

సహాధ్యాపకః,
జి.ప.ఉ.పాఠశాల, పల్లపల్లి, కరీంనగర్ జిల్లా.

డా॥ వి. సుబ్రహ్మణ్యమ్

ఉపసంచాలకః,
సంస్కృతఅకాడమీ,
హైదరాబాద్.

శ్రీమతీ పి. మాధవీ

సహాధ్యాపికా,
బిలియంట్ గ్రామర్ హైస్కూల్, దిల్సుఖ్ నగర్, గాంధీజీనగరపాలకసంస్థా ఉన్నతపాఠశాల, విజయవాడ,
హైదరాబాద్.

డా॥ మరుధూరి నరసింహచార్యః

సంస్కృతసహాధ్యాపకః

శ్రీ భువనగిరి వేంకట లక్ష్మీనారాయణః

రీసర్చ్ ఆఫీసర్,
శ్రీ వేంకటేశ్వరవేదవిశ్వవిద్యాలయః, తిరుపతి.

డా॥ జె.కె. చంద్రశేఖరః

సంస్కృతపాఠశాల,
శ్రీ మాజేటి గురవయ్య జూనియర్ కళాశాల,
గుంటూరు.

శ్రీ మహీధర నాగేశ్వరరావు

టి.జి.టి. సంస్కృతమ్,
శ్రీ సత్యసాయి విద్యావిహార్, విశాఖపట్నం.

శ్రీ తుర్లపాటి శివరామకృష్ణః

సంస్కృతాధ్యాపకః,
థిల్లీ పబ్లిక్ స్కూల్, నాచారం, హైదరాబాద్.

చిత్రకారాః

కె. బాబు

ప్రధానాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, వజ్రపల్లి, నిజామాబాద్.

సి.వెంకటరమణ

అధ్యాపకః, ప్రాథమికపాఠశాల, వీరానాయక్ తండా, నల్గొండ.

టి.వి.మోహన్ రాజ్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, సాంఘికసంక్షేమగురుకులపాఠశాల, వెలిగొండ, ప్రకాశం.

వి. వెంకటేశ్వర్లు

అధ్యాపకః, ప్రాథమికపాఠశాల, సోమవరం, నల్గొండ.

ఎ.గౌతమ్

చిత్రలేఖకః, కురుపాం, విజయనగరం.

కె.రాఘవాచారి

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, నకిరేకల్, నల్గొండ.

కస్తూరి ప్రభాకర్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, పిల్లలమర్రి, నల్గొండ.

రామ్ కిషన్

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జి.ప.ఉ.పాఠశాల, దుద్దెడ, మెదక్.

బీర శ్రీనివాస్

ప్రాథమికాధ్యాపకః, మం.ప్రా.పాఠశాల, వేలూరు, ఖమ్మం.

అచ్చయ్య

చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, సాంఘికసంక్షేమగురుకులపాఠశాల, కర్నూలు.

డిజైనింగ్: కుర్రా సురేష్ బాబు ఎం.ఎ., ఎంఫిల్(జర్నలిజం), బిటెక్, హైదరాబాద్.

విషయసూచీ

క్ర.సం.	పాఠస్య నామ	ప్రక్రియా	మాస:	పృష్ఠసంఖ్యా
ప్రథమభాగం	* సంసిద్ధతాపాఠాః		జూన్, జూలై	2-8
	1. మిత్రభావనా	గీతం	జూలై	9-14
	2. సత్యం వద	సంభాషణమ్	ఆగష్టు	15-22
	3. దుర్గాబాయి దేశముఖ్	సంఘటనం	ఆగష్టు	23-30
	* గురుభక్తః కౌత్సః	(కథా)		31-32
ద్వితీయభాగం	4. విద్యాప్రశంసా	శ్లోకాః	సెప్టెంబర్	33-40
	5. సుందరః స్వప్నః	కాల్పనికకథా	సెప్టెంబర్	41-48
	6. సమయస్ఫూర్తిః	మనోవినోదకథా	అక్టోబర్	49-55
	* జ్ఞానస్య అధికారః	(కథా)		56
తృతీయభాగం	7. తస్మాత్ వ్యాయామమాచరేత్	సంభాషణమ్	నవంబర్	57-64
	8. ప్రతిజానే హే భారతి!	గీతమ్	నవంబర్	65-72
	9. బాలశివాజీ	కథా	డిసెంబర్	73-79
	* మందస్మితతా కుతః న?	(కథా)		80
చతుర్థభాగం	10. రాం..... రాం.....	సంభాషణమ్	జనవరీ	81-88
	11. పత్రలేఖనమ్	లేఖః	ఫిబ్రవరీ	89-98
	12. దీక్షా	పౌరాణికకథా	ఫిబ్రవరీ	99-106
	* కారణమ్ కిమ్?	(కథా)		107
అనుబంధం	పునశ్చరణమ్		మార్చి, ఏప్రిల్	
	శబ్దాః			108-110
	ధాతవః			111-113
	సంయుక్తాక్షరాణి			114-115
	పదకోశః			116-117
	క్రియాపదకోశః			118

‘*’ ఇత్యనేన చిహ్నేన చిహ్నితాః అంశాః మూల్యాంకనాయ న ఉపయోక్తవ్యాః.

ఈ పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు

I. శృణ్వంతు - విచింత్య వదంతు.

- సుభాషితశ్లోకాలు, గీతాలు, కథలు, సంభాషణలు మొదలైన వాటిని విని భావాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- చిన్న చిన్న సంస్కృతసూచనలను విని, ప్రతిస్పందించగలగాలి. ఆచరించగలగాలి.
- సరళవాక్యాలను విని అర్థం చేసుకోవడం, వాటిని ప్రయోగించడం చేయగలగాలి.
- ఇతరుల స్వరంలోని భేదాలు, హెచ్చుతగ్గులు గుర్తించి, తదనుగుణంగా భావాన్ని గ్రహించాలి.
- సంస్కృతంలోని విశిష్టధ్వనులను (వినర్గ / ఋ-రేఫ / అనునాసిక - అనుస్వార / మహాప్రాణ / త్ర్య, క్ష్య, స్త్రీ మొదలైన సంయుక్తాక్షరాల ధ్వనులు) విని గుర్తించగలగాలి.
- అడిగిన ప్రశ్నలను అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో సమగ్రసమాధానాలు కూడా చెప్పగలగాలి.
- తమ సందేహాలను సూక్ష్మప్రశ్నల రూపంలో సంస్కృతంలో అడగగలగాలి.
- పాఠ్యాంశ చిత్రాల గురించి, పాత్రల స్వభావాల గురించి సొంతమాటల్లో చెప్పగలగాలి.

II. పఠంతు అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకుర్వంతు.

- శ్లోకాలు, కథలు, సంభాషణలు ధారళంగా, దోషరహితంగా, భావస్ఫూర్తంగా చదవగలగాలి.
- చదివిన అంశంలోని భావాన్ని అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- చదివిన అంశంలోని తప్పొప్పులను గుర్తించగలగాలి.
- చదివిన అంశం ఆధారంగా ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయగలగాలి.

III. స్వీయరచనా

- తెలిసిన, చూసిన, విన్న అంశాలను గురించి సంస్కృతంలో ఐదు లేక ఆరు వాక్యాలు రాయగలగాలి.
- పాఠయొక్క సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.
- పాత్రల స్వభావాల గురించి, సంఘటనల గురించి సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.
- 'తాను ఆ స్థానంలో ఉంటే' అన్న శీర్షికతో ఊహించి రాయగలగాలి.
- స్వీయఅనుభవాలను సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.

IV. పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

- సందర్భోచితంగా చదివిన, విన్న అంశాలకు చెందిన పదాల అర్థాలను గ్రహించగలగాలి.
- పదాలకు అర్థాలను, సమానార్థక పదాలను, నానార్థాలను గ్రహించి వాక్యరూపంలో రాయగలగాలి.
- విశేషణ, విశేష్యపదాల యొక్క లక్షణాలను గ్రహించి వాక్యంలో ప్రయోగించగలగాలి.
- నిత్యజీవితంలో ఉపయోగించే వస్తువుల పేర్లను సంస్కృతంలో తెలుసుకొని రాయగలగాలి.

V. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- గీతాలను, శ్లోకాలను అభినయపూర్వకంగా, భావయుక్తంగా చెప్పగలగాలి. ఏకపాత్రాభినయం వంటివి చేయగలగాలి.
- సందర్భానుగుణంగా చిత్రాలను వేసి వాటిగురించి చెప్పగలగాలి, రాయగలగాలి.
- పాఠ్యాంశసారాన్ని మరోప్రక్రియలోకి (మాతృభాషలో) మార్చి రాయగలగాలి.
- ధ్యేయవాక్యాలు, సూక్తులు, లేఖ మొదలైనవి రాయగలగాలి.

VI. ప్రశంసా

- ఇతరభాషలపట్ల, వ్యక్తులపట్ల, సమాజంలోని ప్రతి ఒక్కరిపట్ల సద్భావనను పెంపొందించుకోగలగాలి. వారిని ప్రశంసించగలగాలి.

VII. భాషాంశా:

- కాలవాచక క్రియాపదాలను గుర్తించగలగడం - ప్రయోగించగలగడం.
- ఇతః, తతః, పురతః, పృష్ఠతః, ఉపరి, అధః, అత్ర, తత్ర, కుత్ర మొదలైన పదాలను ప్రయోగించగలగాలి.
- 'కిం' శబ్దరూప ప్రయోగంద్వారా ప్రశ్నలను నిర్మించగలగాలి.
- విభక్తుల పరిజ్ఞానం మరియు ప్రయోగసామర్థ్యం పెంపొందాలి.
- సర్వనామ పదాలను మూడు లింగాలలో ఉపయోగించగలగాలి.
- సంధిపదాలను విడదీసి రాయగలగాలి.

ప్రార్థనా

వక్రతుండ ! మహాకాయ ! కోటిసూర్యసమప్రభ ! ।
నిర్విఘ్నం కురు మే దేవ ! సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥

పద్మపత్రవిశాలాక్షీ పద్మకేసరవర్ధినీ ।
నిత్యం పద్మాలయా దేవీ సా మాం పాతు సరస్వతీ ॥

ఆంజనేయమతిపాటలాననం
కాంచనాద్రికమనీయవిగ్రహమ్ ।
పారిజాతతరుమూలవాసినం
భావయామి పవమాననందనమ్ ॥

భారతేన సమో దేశః బ్రహ్మాండే నాస్తి కశ్చన ।
సంస్కృతేన సమా భాషో న భూతా న భవిష్యతి ॥

ఛాత్రైః సంభాషణం కారయితవ్యమ్ :

పాకప్రకోష్ఠే కాని కాని వస్తూని సంతి? చిత్రే మాతా కిం కరోతి? బాలికా కిం కరోతి? మాతా
కయా సహ పదార్థం సంకలయతి? వస్తూని స్థాపయితుం కిమస్తి? శీతకస్య ఉపరి కిమస్తి?

ప్రథమభాగః

సంసిద్ధతాపారాః

సంభాషణాభ్యాసః - 1 (సప్తమీవిభక్తిః)

- శిక్షకః : మమ హస్తే సుధాఖండః అస్తి. కేశవ! భవతః హస్తే కిమ్ అస్తి?
కేశవః : మమ హస్తే లేఖనీ అస్తి మహోదయ!
శిక్షకః : పేటికాయాం వస్త్రాణి సంతి. లతే! పాఠశాలాయాం కే కే సంతి?
లతా : పాఠశాలాయాం ఛాత్రాః, ఉపాధ్యాయాః సంతి మహోదయ!
శిక్షకః : మందిరే దేవః అస్తి. మాధవ! జలే కిమ్ అస్తి?
మాధవః : జలే మీనః అస్తి మహోదయ!

1. గీతమ్

ఏకా పిపీలికా వదతి గజో మమ భ్రాతా

ఏకా పిపీలికా వదతి గజో మమ భ్రాతా

ఏకా పిపీలికా వదతి గజో మమ భ్రాతా

గజో మమ భ్రాతా గజో మమ భ్రాతా

కథం కథం కథం కథం, కథం కథం కథం కథం

తస్య పృష్ఠే ఉపవిష్టా
అహం పృష్ఠే ఉపవిష్టా

తస్య పుచ్చం మమ డోలా
తస్య పుచ్చమేవ డోలా

తస్య కర్ణే అహం సుప్తా
అహం తస్య కర్ణే సుప్తా

తస్య శుండా మయా మితా
శుండా మయా మితా

సత్యమేవ పిపీలికే గజస్తవ భ్రాతా
సత్యమేవ పిపీలికే గజస్తవ భ్రాతా

ఏకా పిపీలికా

ఏవమ్

అస్తు

ఏకా పిపీలికా

ఏవమ్

అస్తు

ఏకా పిపీలికా

ఏవమ్

అస్తు

ఏకా పిపీలికా

ఏవమ్

అస్తు

ఏకా పిపీలికా

ఏకా పిపీలికా

సంభాషణాభ్యాసః - 2 (క్రవతు ప్రత్యయాంతాని)

కవితా : అంబ! అహమ్ ఆగతవతీ.

అంబా : కవితే! కిమర్థం విలంబేన ఆగతవతీ?

కవితా : అద్య విద్యాలయే కార్యక్రమః ఆసీత్. తత్ర భాగం స్వీకృతవతీ.

అంబా : భవతీ ఏకా ఏవ భాగం గృహీతవతీ వా?

కవితా : నాస్తి. మమ సఖ్యః విజయా, మాలతీ, రాధా అపి భాగం గృహీతవత్వః. మోహనః, రాఘవః, నారాయణః చ భాగం గృహీతవంతః

అంబా : మోహనః కిం కృతవాన్?

కవితా : సః ఏకపాత్రం ప్రదర్శితవాన్. రాఘవః హాస్యకణికామ్ ఉక్తవాన్.

అంబా : ఉత్తమమ్. అద్య అహం మధురం కృతవతీ. యచ్ఛామి. భవతీ ఖాదతు.

2. గీతమ్

బాలచందీర

బాలచందీర లోకసుందర

ఏహి గగనవిభూషణ

ఏహి సత్వరమేహి శశధర

ఏహి ఏహి మదన్తికమ్

కుత్ర గచ్ఛసి కుత్ర నివససి ?

బ్రూహి కిం తవ వాహనమ్

చలసి నిత్యం నియతగత్యా

మాసి కిం తవ వేతనమ్ ?

హీయసే త్వం వర్ధసే త్వం

హససి కిం ఖలు కారణమ్ ?

నిరవలంబం సంచరన్నపి

పతసి న త్వం కథమిదమ్ ?

కథమవాప్తా కాంతిరేషా

హ్లాదినీ సా కౌముదీ

లీయసే త్వం కుత్ర దివసే

రంజకం తవ జీవనమ్

రచయితా - జనార్ధనహెగ్డే

సంభాషణాభ్యాసః - 3 (ప్రశ్నవాచకాః - కదా, కుత్ర, కిమర్థం.)

రమేశః : సతీశ! హ్యః భవాన్ విద్యాలయం న ఆగతవాన్ ఖలు?

సతీశః : ఆమ్, అహం న ఆగతవాన్.

రమేశః : భవాన్ కుత్ర గతవాన్?

సతీశః : హ్యః అహం మమ పితామహస్య గ్రామం గతవాన్.

రమేశః : తథా వా! తత్ర కిమర్థం గతవాన్?

సతీశః : మమ పితామహః కాశీతః ఆగతవాన్. తస్య దర్శనార్థం గతవాన్.

రమేశః : భవతః పితామహః కదా కాశీం గతవాన్.

సతీశః : మమ పితామహః గతమాసే కాశీం గతవాన్.

రమేశః : తత్ర సః కిం కిం దృష్టవాన్?

సతీశః : తత్ర విశ్వనాథమందిరం, గంగానదీం, అన్నపూర్ణామందిరం చ దృష్టవాన్. ప్రసాదమ్ అపి ఆనీతవాన్. స్వీకరోతు.

రమేశః : ధన్యవాదః.

3. గీతమ్

మేఘో వర్షతి

మేఘో వర్షతి ప్రవహతి నీరమ్|

తుష్యతి కృషకః గచ్ఛతి గోష్ఠమ్ ||

నయతి చ వృషభం హలమపి వహతి|

కర్షతి క్షేత్రం వపతి చ బీజమ్ ||

రోహతి సస్యం ఫలతి ప్రకామమ్|

భవతి సమృద్ధిః మనుకులవృద్ధిః ||

- జి. మహాబలేశ్వరభట్టః

సంభాషణాభ్యాసం - 4 (సమయం - కదా.)

అధ్యాపకం : ఇదానీం సమయం - త్రివాదనమ్.

పాఠశాలాయాః ఆరంభసమయం కః?

ఛాత్రాః : దశవాదనమ్.

అధ్యాపకం : పాఠశాలాయాః సమాప్తిసమయం కః?

ఛాత్రాః : సపాదపంచవాదనమ్.

అధ్యాపకం : మధ్యాహ్నం భోజనసమయం కః?

ఛాత్రాః : సార్వద్వాదశవాదనమ్.

అధ్యాపకం : పంచాధికనవవాదనే అహం గృహతః ప్రస్థానం కరోమి.

సురేశ! భవాన్ కదా ప్రస్థానం కరోతి?

సురేశః : అహం దశాధికనవవాదనే గృహతః ప్రస్థానం కరోమి మహోదయ!

అధ్యాపకం : వనితే! భవతీ కదా పాఠశాలామ్ ఆగచ్ఛతి?

వనితా : అహం వింశత్యధికనవవాదనే పాఠశాలామ్ ఆగచ్ఛామి మహోదయ!

అధ్యాపకం : భవంతః కదా గృహం ప్రాప్నువంతి?

ఛాత్రాః : వయం పంచవింశత్యధికపంచవాదనే గృహం ప్రాప్నుమః మహోదయ!

సంభాషణాభ్యాసః - 5 (శిష్టాచారః)

మీనాక్షీ : మహోదయ! నమస్కారః ఆగమ్యతామ్. కుశలీ ఖలు భవాన్?

అతిథిః : వత్సే! కుశలీ అహమ్. భవతీ కుశలినీ కిమ్?

మీనాక్షీ : కుశలినీ ఏవ. ఆసన్నే ఉపవిశతు. జలమ్ ఆనయామి.

అతిథిః : (జలం పీత్వా) పితరౌ కుశలినౌ కిమ్? గృహే న స్తః వా?

మీనాక్షీ : పితా ఆపణం గతవాన్. మాతా అస్తి. పాకశాలాయామ్ అన్నాదికం పచతి.

అతిథిః : భవతీ సమ్యక్ అధ్యయనం కరోతి వా? కస్యాం కక్ష్యాయాం పఠతి?

మీనాక్షీ : పంచమకక్ష్యాయాం పఠామి. మమ కక్ష్యాయామ్ అహమేవ ప్రథమా.

అతిథిః : సాధు ఉక్తమ్. ఏవమేవ విద్యాభివృద్ధిరస్తు.

మీనాక్షీ : ధన్యవాదాః! తథైవ ప్రయత్నం కరోమి.

అతిథిః : వత్సే! అవశ్యమ్. తథైవ కరోతు.

మీనాక్షీ : మాతా ఆహ్వాయతి. అస్తః గత్వా కాఫీ ఆనయామి.

అతిథిః : అహో! కాఫీ రుచికరం వర్తతే. భవతీ పితరం సూచయతు అహమ్ ఆగత్య గతవానితి.

సాయంకాలే పునరాగమిష్యామి ఇతి చ.

మీనాక్షీ : భవతే స్వాగతం సర్వదా! ధన్యవాదాః!

ప్రథమ: పాఠ:

1. మిత్రభావనా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిమ్ అస్తి?
2. చిత్రే కే కే సన్ని?
3. చిత్రదర్శనేన కిమ్ అవగచ్ఛంతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

వికసతు మిత్రభావనా
విలసతు బంధుభావనా

॥ వికసతు ॥

అధనస్త్వం సధనోఽహమ్
అబుధస్త్వం విబుధోఽహం
యాతు సదా విలయమియం
హీనభావనా

॥ వికసతు ॥

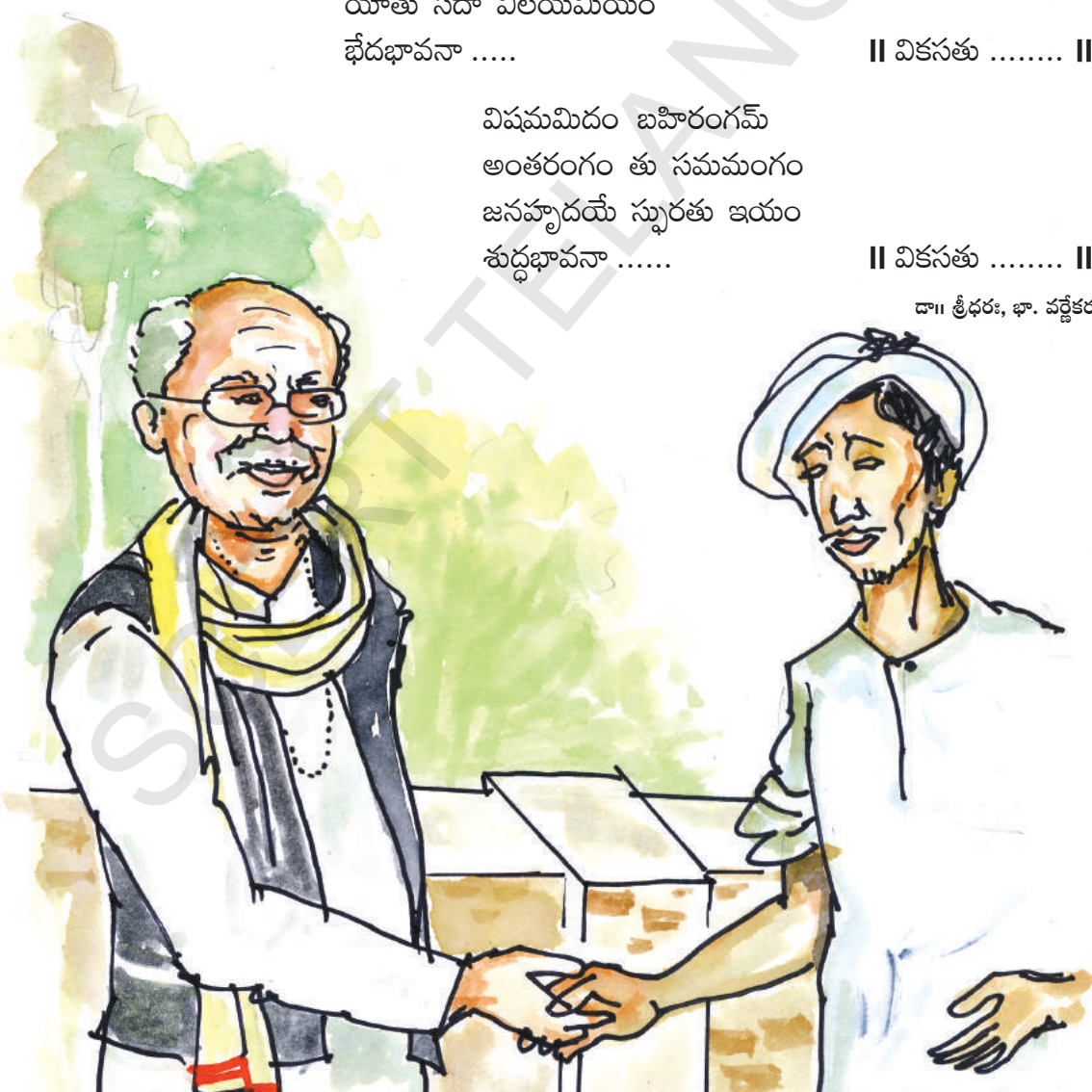
మమ వాణీ అతివిమలా
తవ వాణీ అతివికలా
యాతు సదా విలయమియం
భేదభావనా

॥ వికసతు ॥

విషమమిదం బహిరంగమ్
అంతరంగం తు సమమంగం
జనహృదయే స్ఫురతు ఇయం
శుద్ధభావనా

॥ వికసతు ॥

డా॥ శ్రీధరః, భా. వర్ణకరః

సారాంశం:

స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక. మనమంతా బంధువులం అనే భావన పెరుగుగాక !

“నీవు ధనం లేనివాడివి, నేను ధనమున్నవాణ్ణి
నీవు తెలివిలేనివాడివి, నేను తెలివిగలవాణ్ణి”
అనే ఈ హీనభావన నశించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

“నా భాష స్వచ్ఛమైనది,
నీ భాష హీనమైనది”
అనే ఈ భేదభావన నశించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

“ బయటకు కనిపించడంలో భేదమున్నది.
(కాని) మనందరి లోపల ఉన్న మనస్సు మాత్రం సమానం”
అనే ఈ శుద్ధభావన మానవులందరి హృదయంలో స్ఫురించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) గీతం రాగయుక్తం గాయంతు.
- (ఆ) గీతే కిం వర్ణితమ్?
- (ఇ) మిత్రభావనా నామ కా?
- (ఈ) “విషమమిదం బహిరంగమ్” ఇత్యస్య వాక్యస్య భావః కః ? వదంతు.
- (ఉ) గీతస్య భావం స్వీయవాక్యైః వదంతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- (అ) గీతస్థ ‘ప్రాసపదాని’ చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- (ఆ) అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.
 - 1) నీవు తెలివిలేనివాడివి. నేను తెలివైనవాడిని.
.....
 - 2) లోపలి మనస్సు మాత్రం సమానం.
.....
 - 3) ఈ శుద్ధభావన మానవహృదయంలో స్ఫురించుగాక.
.....
 - 4) స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక.
.....
- (ఇ) అధః దత్తస్య చరణస్య పదాని క్రమేణ న సంతి. తాని క్రమేణ స్థాపయిత్వా లిఖంతు.

మమ అతివిమలా వాణీ
వాణీ అతివికలా తవ
సదా యాతు విలయమియమ్
భేదభావనా
- (ఈ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.
 - 1) కీదృశీ హీనభావనా విలయం యాతు?
 - 2) కా భావనా విలసతు?
 - 3) కీదృశీ శుద్ధభావనా స్ఫురతు?
 - 4) కా భావనా వికసతు?

III స్వీయరచనా

అధ: దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) మిత్రభావనా నామ కా? ఏషా కథం వర్ధనీయా?
- 2) మైత్ర్యా కిం కిం సాధయితుం శక్నుమః?
- 3) సమాజహితాయ మిత్రభావనా కథమ్ ఉపయుక్తా భవతి?
- 4) గీతం పఠిత్వా కిం జ్ఞాతవాన్? కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి? లిఖంతు.
- 5) గీతస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

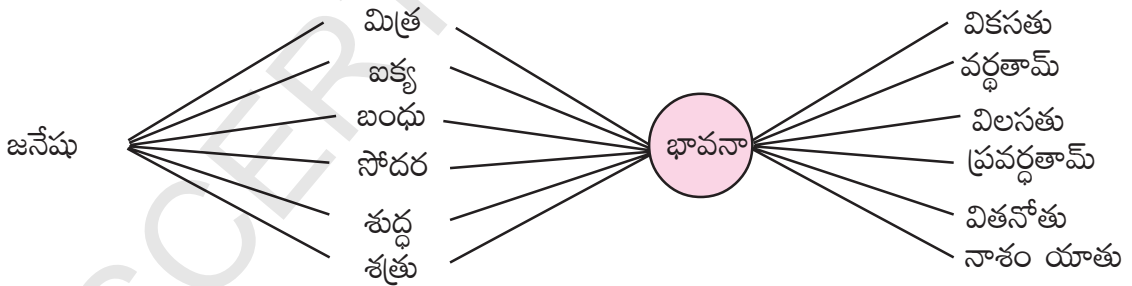
IV పదజాలాభివృద్ధి:-భాషాక్రీడా:

(అ) అధ: దత్తానాం రేఖాంకితపదానాం సమానార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా పునః వాక్యం లిఖంతు.

- 1) అహం ధనికః అస్మి.
అహం అస్మి.
- 2) మమ భాషా సుందరీ అస్తి.
మమ సుందరీ అస్తి.
- 3) భేదభావనాయాః నాశః భవతు.
.....
- 4) ఏషా నిర్మలభావనా జనహృదయే స్ఫురతు.
.....

(ఆ) అధ: దత్తైః పదైః వాక్యాని రచయంతు.

ఉదా: 1) జనేషు మిత్రభావనా వికసతు.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

■ ఐకమత్యేన సంబద్ధామ్ ఏకాం కథాం లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- అన్యభాషాయాం విద్యమానాని 'మిత్రభావనా' సంబద్ధాని గీతాని గాయంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) ఏతాని వాక్యాని పఠంతు - రిక్తస్థానాని పూరయంతు

1) బాలకః పాఠం పఠతి.	బాలకాః పాఠం పఠంతి.
2) ఛాత్రః గీతం గాయతి.	ఛాత్రాః
3) సః గ్రామం గచ్ఛతి.	తే గ్రామం
5) ఏషః అన్నం ఖాదతి.	ఏతే
6) బాలికా జలం పిబతి.	బాలికాః జలం పిబంతి.
7) సా గృహమ్ ఆగచ్ఛతి.	తాః
8) తత్ అత్ర అస్తి.	తాని

ఉపరితనేషు వాక్యేషు ఏకవచన - బహువచన పదాని సంతి. తాని విభజ్య లిఖంతు.

ఉదా: బాలకః - బాలకాః పఠతి - పఠంతి.

ఆ) అధః దత్తాని వాక్యాని అవగచ్ఛంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

	హ్యః = నిన్న	అద్య = ఈ రోజు	శ్వః = రేపు
పఠ -	గోపాలః హ్యః అపఠత్.	గోపాలః అద్య పఠతి.	గోపాలః శ్వః పఠిష్యతి.
లిఖ -	లతా హ్యః అలిఖత్.	లతా అద్య లిఖతి.	లతా శ్వః లేఖిష్యతి.
పిబ -			మార్జాలః శ్వః పాస్యతి.
నమ -			 నమస్యతి.
ఖాద -		గౌరీ ఖాదతి.	

పరియోజనాకార్యమ్

అస్మాకం దేశే కాః కాః భాషాః సంతి. తాః భాషాః కుత్ర (రాజ్యే) భాష్యంతే ఇతి పట్టికారూపేణ లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) గీతం రాగయుక్తమ్ అభినయపూర్వకం చ గాతుం శక్నోమి.	☐	☐
ఆ) గీతస్య భావం వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఇ) గీతస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.	☐	☐
ఈ) ఐకమత్యసంబద్ధామ్ ఏకాం కథాం వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐

ద్వితీయః పాఠః

2. సత్యం వద

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కే కే సన్ని? తే కిం కుర్వంతి?
2. చిత్రదర్శనేన కిమ్ అవగచ్ఛంతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

తత్ ఏకమ్ అరణ్యమ్. తత్ర ఏకః సుందరః తడాగః అస్తి. తడాగం పరితః వృక్షాః సంతి. వృక్షేషు కాకకపోతాదయః బహవః పక్షిణః నీడం నిర్మాయ నివసన్తి. సర్వత్ర సాధుజన్తవః చరన్తి విహరన్తి చ.

ఏకః వ్యాధః ప్రతిదినం తడాగస్య అంతికమ్ ఆగత్య తత్ర జాలం ప్రసార్య తస్మిన్ మృగస్య పతనం ప్రతీక్షతే స్మ. ఏకస్మిన్ దినే కాచన మృగీ తస్య జాలే పతితా. వ్యాధః మృగ్యాః సమీపం గత్వా తాం బద్ధుమ్ ఐచ్ఛత్, తదా మృగీ వ్యాధేన సహ భాషితుమ్ ఆరభత.

మృగీ - భోః వ్యాధ! మాం ముంచ. మమ ఏకః పుత్రః ఏకమాసవయస్కా పుత్రికా చ స్తః. పుత్రికాయై అన్తిమపర్యాయమ్ ఉదరపూర్ణం దుగ్ధం దత్వా తౌ సద్వ్యవహారమ్ ఉపదిశ్య సత్వరం ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - హే మృగీ! కిం మాం బుద్ధిహీనం చింతయసి? జాలబద్ధాం భవతీం త్యజామి ఇతి కథం చింతయసి? (ఇతి వదన్ మనసి) 'కిమ్ ఇయం మృగీ వదతి? మాం త్యజేతి? పుత్రం దృష్ట్వా, పుత్రికా దుగ్ధం దత్వా చ ప్రత్యాగమిష్యామి ఇతి వదతి. లోకే ఇదం సాధ్యం కిమ్? వక్తారః వదన్తి చేత్ శ్రోతుః మమ వివేకః నాస్తి వా!' (ఇతి అచింతయత్).

మృగీ - యః కరిణశబ్దైః జ్యేష్ఠాన్ పీడయతి, యః పితృభ్యాం సహ ప్రతివాదం కరోతి, యః బుభుక్షితేభ్యః అదత్వా ఖాదతి, సః యం నరకం ప్రాప్నోతి, భవతః పురతః అనాగతా అహమ్ అపి తమేవ నరకం ప్రాప్నుయామ్ ఇతి శపథం కరోమి. దయాం కృత్వా మాం త్యజతు.

వ్యాధః - అహం భవత్యాః సదృశీం మృగీం మమ జీవనే న దృష్టవాన్. గృహం గత్వా ఆగచ్ఛతు అహం భవతీం ముంచామి. (మృగీ వ్యాధస్య ప్రదక్షిణం కృత్వా పుత్రీమేవ మనసి చింతయన్తి అశ్రునయనా ధావితవతీ).

(ఏతావతా ఏకః మృగః వ్యాధస్య జాలే బద్ధః అభవత్)

మృగః - హే వ్యాధ! అహం సవినయం భవంతం ప్రార్థయామి యత్ కృపయా కంచిత్ కాలం యావత్ మాం జహోతు. మమ పుత్రౌ పతీన్ చ మిలిత్వా శీఘ్రమేవ ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - అహం బుభక్షయా పీడితః అస్మి. భవంతం న మోక్ష్యామి. బద్ధ్వా గృహం నేష్యామి.

మృగః - మమ పతీన్ పుత్రేషు శపథం కరోమి. అహమ్ అవశ్యం ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - అస్తు.

(మృగీ ధావిత్వా, పుత్ర్యాః సమీపం గత్వా తస్యై దుగ్ధం దదతీ ఆసీత్. దుగ్ధదానావసరే చింతనం సర్వం పుత్ర్యాం సంస్థాప్య పదమపి అవిచాల్య శిలాప్రతిమా ఇవ స్థితా అభవత్)

మృగీ - పుత్రీ! అహం భవతీం ప్రసూతవతీ. ఆవయోః అనుబంధస్య ఇదమ్ అంతిమం దినమ్. పునః భవతీ మాం మా స్మరతు. పుత్ర! నిత్యం సత్యం వదతు. ధర్మం చరతు. ఉత్తమైః సహ నివసతు. అవినీతేభ్యః దూరే తిష్ఠతు. పరోపకారిభిః సహ వాదం మాకరోతు. (ఇతి ఉపదిశన్తీ అశ్రునయనా సా మృగీ వ్యాధస్య విషయం శ్రావయన్తీ ఆసీత్. తస్మిన్ ఏవ కాలే మృగః మృగ్యాః అన్తికమాగత్య స్వఘటనాం శ్రావయిత్వా ...)

మృగః - అహం వ్యాధస్య సమీపం గచ్ఛామి. భవతీ బాలాభ్యాం సహ నివసతు. బాలౌ చ సంరక్షతు. తౌ సమ్యక్ పాలయతు.

మృగీ - అహం శపథం కృతవతీ. అతః అహమేవ వ్యాధస్య అంతికం గమిష్యామి. భవంతం వినా బాలౌ న జీవతః. భవాన్ అత్రైవ తిష్ఠతు.

మృగః - అహమపి శపథం కృతవాన్. అతః అహం వ్యాధస్య సమీపం గమిష్యామి.

మృగీ - న, న, భవాన్ అత్రైవ తిష్ఠతు. అహమేవ గచ్ఛామి.

పుత్రీ - అంబ! (ఇతి రోదనం ఆరబ్ధవతీ)

- పుత్ర:** - అంబ! ఏకం వినా అన్యః జీవితం న శక్నోతి. అతః వయం సర్వే గచ్ఛామః వ్యాధస్య సమీపమ్. (ఇతి సర్వే అహమహమికతయా పృష్టతః పశ్యంతః వ్యాధస్య సమీపమ్ ఆగత్య “మాం బద్ధాతు”, “మాం బద్ధాతు” ఇతి వదంతః తస్య పురతః ఉపస్థితాః అభవన్.)
- వ్యాధః** - (ఆశ్చర్యేణ) భవన్తే సత్యవాదినౌ స్తః. సత్యవాక్ పరిపాలనపరౌ. భవన్తే దృష్ట్వా భవతోః పుత్రయోః త్యాగశీలతయా అహం ద్రవీభూతః అభవమ్.
- మృగీ** - భవాన్ బుభుక్షాపీడితః అస్తి. మమ పరివారతః అహం మమ జీవనం భవతే సమర్పయామి. మాం బద్ధ్వా నయతు.
- మృగః** - మామేవ గృహ్లాతు.
- పుత్రః-పుత్రీచ-** ఆవామేవ నయతు భవాన్.
- వ్యాధః:** (అశ్రునయనః సన్) హే భగవన్ ! కీదృశః పరివారః ఏషః? సర్వే అహమహమికతయా మృత్యుముఖం ప్రవేష్టుమ్ ఇచ్ఛన్తి. భవత్పురివారః త్యాగేన మామ్ ఆర్థికరోతి. క్షమాం కుర్వంతు. అహం భవత్సు కస్మై అపి హానిం న కరోమి. సుఖేన జీవన్తు. అదృశ్య ఆరభ్య మమ జీవనే హానిం న కరోమి. శాకాహారీ భూత్వా జీవనం యాపయామి.
- (ఇత్యుక్త్వా వ్యాధః తం పరివారమ్ అముంచత్. సర్వే మృగాః తస్మై వ్యాధాయ ధన్యవాదాన్ సమర్ప్య స్వగృహమ్ అగచ్ఛన్)

పితాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ) అయం పాఠ్యాంశః కం విషయం వదతి?
- ఆ) మృగస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- ఇ) వ్యాధస్య సమీపే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- ఈ) పాఠే జ్ఞాతవ్యాః విషయాః కే?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

(అ) పాఠే స్థితానాం క్రియాపదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు. తేషామ్ అర్థాన్ జానంతు.

(ఆ) ప్రశ్నానాం సమాధానానాం చ మేలనం కుర్వంతు.

1. వ్యాధః తడాకస్య అంతికమ్ ఆగచ్ఛతి. (అ) కుత్ర కాకకపోతాదయః నివసంతి?
2. వృక్షేషు కాకకపోతాదయః నివసంతి. (ఆ) కా జాలే పతితా?
3. వ్యాధః జాలం ప్రసారయతి. (ఇ) వ్యాధః కం బద్ధమ్ ఐచ్ఛత్?
4. మృగీ జాలే పతితా. (ఈ) కః తడాకస్య అంతికమ్ ఆగచ్ఛతి?
5. వ్యాధః మృగం బద్ధమ్ ఐచ్ఛత్. (ఉ) వ్యాధః కం ప్రసారయతి?

ఇ. అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం నిర్దేశం కుర్వంతు.

పుత్ర్యః సమీపం గత్వా తస్యే దుగ్ధః దదతి ఆసిత్. దుగ్ధదానవసరే చిత్తనం సర్వం పుత్ర్యాం సస్థాప్య పదమపీ ఆవిబాల్య శిలాప్రతిమా ఇవ స్థితః అభవత్.

ఈ. పాఠ్యాంశస్య ఆధారేణ పాత్రాణాం స్వభావాన్ లిఖంతు.

ఉదా: అ) మృగ్యాః పుత్రః : పితరౌ వినా జీవనం వ్యర్థమితి మత్వా వ్యాధస్య సమీపం గన్తుమ్ ఉద్యుక్తః పితృభక్తిపరాయణః.

ఆ) మృగీ :

ఇ) మృగః :

ఈ) వ్యాధః :

ఉ) మృగ్యాః పుత్రీ :

ఉ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) అరణ్యం కీదృశమ్ అస్తి?
- 2) వ్యాధః తడాగస్య సమీపే కిమర్థం జాలం ప్రసారయతి?
- 3) వ్యాధేన సహ మృగీ కిం భాషితవతీ?
- 4) వ్యాధః మృగ్యా సహ కిం భాషితవాన్?
- 5) శపథం కృతవతీం మృగీమ్ ఉద్దిశ్య వ్యాధః కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 6) మృగః మృగీం కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 7) పుత్రః మాతరం ప్రతి కిముక్తవాన్?
- 8) వ్యాధః మృగకుటుంబం దృష్ట్వా కిం కృతవాన్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) సత్యకథనేన కే కే లాభాః భవంతి?
- 2) వ్యాధస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- 3) భవతీ మృగ్యాః స్థానే భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- 4) వ్యాధః మృగాన్ కిమర్థం పరిత్యక్తవాన్?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అధః దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితపదానామ్ అర్థాన్ జానంతు. తేషాం సమానార్థక-
పదాని ఉపయుజ్య నూతన వాక్యానాం నిర్మాణం కుర్వంతు.

- 1) గోపాలః ప్రతిదినం ప్రాతః దుగ్ధం పిబతి.
- 2) సభాసు వక్తారః ధార్మికోపన్యాసం కుర్వంతి.
- 3) మాతా బాలస్య రోదనం శ్రుత్వా దుఃఖితవతీ.
- 4) ఆశ్రమేషు మృగాః స్వేచ్ఛయా సంచరంతి.
- 5) అహం విద్యాలయం గత్వా సాయం గృహం ప్రత్యాగమిష్యామి.

(ఆ) కోష్ఠకస్థాని పదాని ఉపయుజ్య నీతి వాక్యాని లిఖంతు.

సత్యం	
ధర్మం	భవ
మాతృదేవః	చర
పితృదేవః	వద
ఆచార్యదేవః	
అతిథిదేవః	

ఉదా:

- 1) సత్యం వద
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)

(ఇ) మంజూషాతః క్రియాపదాని స్వీకృత్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

సంచరంతి విహరంతి పాలయతు బద్ధాతు నయతు యాపయామి

- 1) అహం విరామదినేషు గృహే పుస్తకైః కాలం.....
- 2) గగనే ఖగాః యథేష్టం
- 3) మాతులస్య, పితుః, గురోః చ వాక్యాని
- 4) రాత్రౌ గృహమ్ ఆగతాన్ చోరాన్
- 5) కాననే సింహవ్యాఘ్రాదిజంతవః
- 6) పర్వదినేషు స్నేహితం గృహం ప్రతి

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- వ్యాధః మృగాన్ 'యుష్మాన్ త్యజామి'
ఇతి ఉక్తవాన్. తదనంతరం కిం జాతమితి
చిత్రం దృష్ట్వా సంభాషణరూపేణ లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- యదా భవాన్ సత్యం వదతి తదా భవతః మాతా భవంతం ప్రశంసతి. సా
కథం ప్రశంసతీతి వదతు.

VII భాషాంశాః

అ) అధః దత్తాని అక్షరాణి క్రమశః పఠంతు.

అఇఉఁ, ఋలుక్, ఏఓజ్, ఐఔచ్,
హయవరట్, లణ్, ఇమజణనమ్, ర్ఘభజ్, ఘధధష్, జబగడదశ్,
ఖఫఛరఢచటతవ్, కపయ్, శషసర్, హల్.

ఉపరి అక్షరరూపేణ స్థితాని అక్షరాణి మాహేశ్వరసూత్రాణితి కథ్యంతే. ఏతేభ్యః
సూత్రేభ్యః ఏవ అక్షరాణాం నిర్మాణం జాతమ్.

ఆ) అక్షరాణాం భేదాన్ అవగచ్ఛన్తు.

- 1) అచః - అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ ఏ ఐ ఓ ఔ
- 2) హలః - క ఖ గ ఘ జ - (కవర్గః)
చ ఛ జ ఝ ఞ - (చవర్గః)
ట ఠ డ ఢ ణ - (టవర్గః)
త థ ద ధ న - (తవర్గః)
ప ఫ బ భ మ - (పవర్గః)
యరలవశషసహ
- 3) ప్రాస్వాక్షరాణి - అ, ఇ, ఉ, క, ట, చ ఇత్యాదీని.
- 4) దీర్ఘాక్షరాణి - ఆ, ఈ, ఊ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ, కా, టా, చో, కౌ, నై, మూ
ఇత్యాదీని
- 5) సంయుక్తాక్షరాణి - కేవల హలామ్ ఏకత్ర స్థితిః సంయోగ ఇతి కథ్యతే.
ఉదాహరణమ్ - ద్య, బ్జ, న్య, క్త, శ్వ, హ్య ఇత్యాదీని.
- 6) ద్విత్వాక్షరాణి - ఏకమేవ అక్షరం ద్విధా ఉచ్యతే చేత్ ద్విత్వమితి కథ్యతే.
ఉదాహరణమ్ - ల్ల, య్య, క్క, త్త, న్న, ప్ప ఇత్యాదీని.

ఇ) అధః దత్తే శ్లోకద్వయే హ్రస్వ-దీర్ఘ-సంయుక్త-ద్విత్వాక్షరాణి జ్ఞాత్వా లిఖంతు.

- 1) పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్తుపహృతమ్ అశ్నామి ప్రయతాత్మనః ॥
- 2) యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్ఞహోషి దదాసి యత్ ।
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ ॥

ప్రాస్వాక్షరాణి	దీర్ఘాక్షరాణి	సంయుక్తాక్షరాణి	ద్విత్వాక్షరాణి

పరియోజనాకార్యమ్

సత్యవ్రతనిష్ఠానాం మహాపురుషాణాం నామాని సంగృహ్య భిత్తిపత్రే విలిఖ్య ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.
- ఆ) పాత్రాణి అధికృత్య వక్తుం శక్నోమి.
- ఇ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.
- ఈ) మృగీ ఇవ సంభాషణం కర్తుం శక్నోమి.

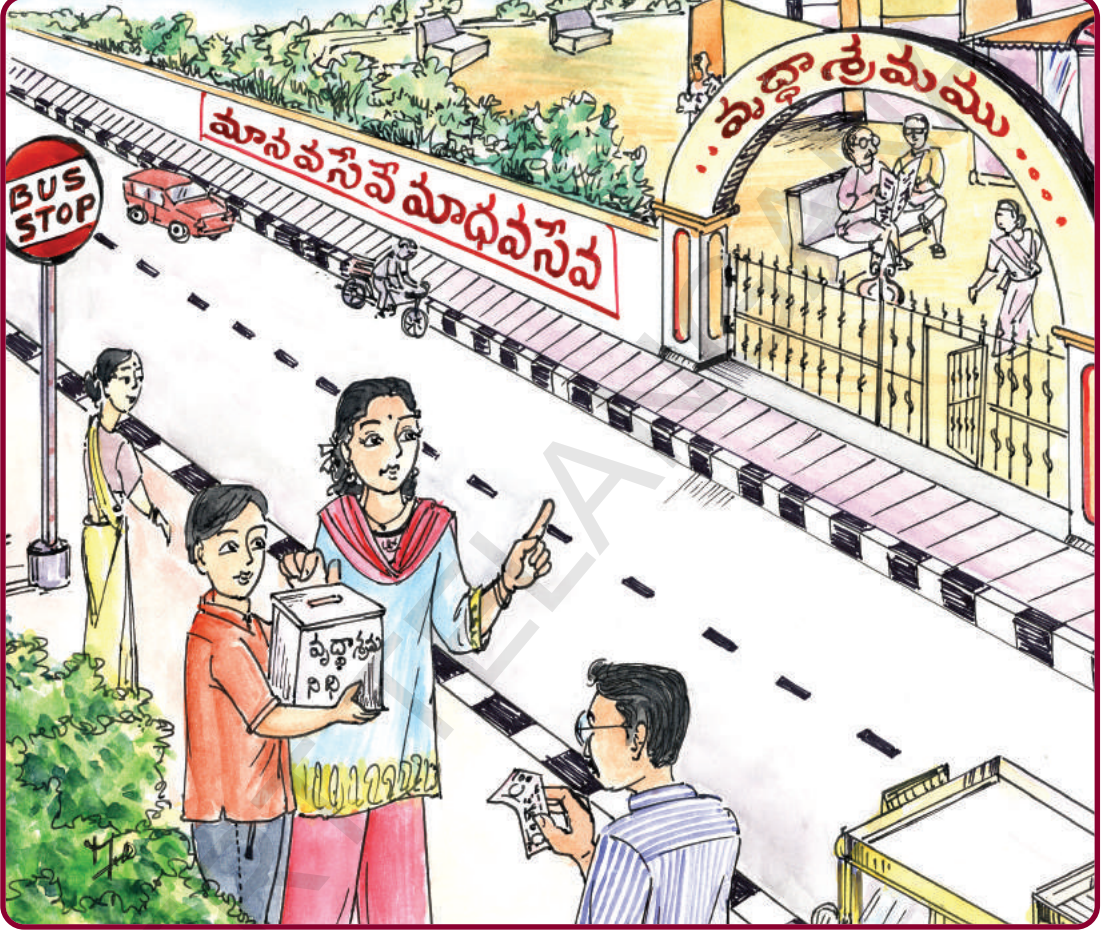
అమ్	న
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

తృతీయ: పాఠం

3. దుర్గాబాయి దేశముఖ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
2. బాలౌ కిం కురుతః?
3. కిమర్థమ్ ఏవం కురుతః ఇతి భవాన్ చింతయతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం, వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

ఏకదా కాకినాడాపత్తనే జాతీయ కాంగ్రెస్ మహాసభాః ప్రచలితాః అభవన్. తత్ర ఏకాం ప్రదర్శినీమ్ ఆయోజితవంతః. ప్రదర్శినీ ద్రష్టవ్యా చేత్ ప్రవేశపత్రం క్రేతవ్యమ్. ప్రవేశపత్రం దృష్ట్వా అంతః ప్రేషయితుం ద్వారస్య సమీపే ఏకాం బాలికాం కార్యనిర్వాహకాః నియుక్తవంతః. సా బాలికా ప్రవేశపత్రం దృష్ట్వా సర్వాన్ అంతః ప్రేషయతి స్మృ. తదా ఏకః జ్యేష్ఠః ప్రవేశపత్రం వినా అంతః ప్రవేష్టుమ్ ఆగతవాన్. సా బాలికా తం నిరుద్ధృ “ప్రవేశపత్రం దర్శయ” ఇతి అవదత్. “సః నాస్తీతి అవదత్” తస్య పార్శ్వే స్థితః ఏకః భద్రపురుషః అవదత్ - “ఏషః కః ఇతి జానాతి వా? జవహర్లాల్ నెహ్రూమహోదయః! అంతః ప్రేషయతు” ఇతి. తథాపి సా బాలికా తమ్ అంతః ప్రేషయితుం న అంగీకృతవతీ. తస్యాః ధైర్యం విజ్ఞాయ నెహ్రూమహోదయః తామ్ అభ్యనందత్. సా కా? ఇతి జానంతి వా?

సా ఏవ దుర్గాబాయీ. రాజమహేంద్రనగరే జననం ప్రాప్తవతీ. మాతా కృష్ణవేణీ, పితా రామారావు మహోదయః తస్యః పితామహః సంఘసేవకః. తస్య పోషణే దుర్గాబాయీ బాల్యదేవ సంఘసేవాయై ఆసక్తిం ప్రదర్శయతి స్మ.

తదానీతనకాలే గాంధీ మహోదయః స్వాతంత్ర్యనిధేః సంగ్రహణం కుర్వన్ కాకినాడానగరమ్ ఆగచ్ఛత్. ఏకాదశవర్షీయా దుర్గాబాయీ బహుధనం సంగృహ్య మహోదయాయ అయచ్ఛత్.

సః మహోదయః ధనం స్వీకుర్వన్ మందహాసేన భవత్యాః హస్తే విద్యమానాని స్వర్ణకంకణాని అపి దదాతి వా? ఇతి అపృచ్ఛత్. సా ఝటితి స్వహస్తే విద్యమానాని కంకణాని నిష్కాస్య అయచ్ఛత్. తదా గాంధీ మహోదయః బాల్యే ఏవ ఏతాదృశః త్యాగః వా? ఇతి ఆశ్చర్యం ప్రకటయన్ తాం బహుధా ప్రశంసితవాన్.

తతః గాంధీ మహోదయస్య ప్రవచనానుసారం సా 'శాంతిసేనా' సంస్థాయాం ప్రావిశత్. స్వాతంత్ర్యోద్యమే చ భాగమ్ అగృహ్ణత్. ఏవం దినే దినే ప్రవర్ధమానా సా వివిధాః విద్యాసంస్థాః అస్థాపయత్. వైద్యశాలాః ఆంధ్ర-మహిలాసభాం చ ఆరబ్ధవతీ. మహిలాభివృద్ధయే వివిధాన్ కార్యక్రమాన్ అకరోత్. వివిధాః సంస్థాః చ అస్థాపయత్. ఏవం సా 'సంఘసేవికా' రూపేణ ప్రసిద్ధా సతీ సర్వేషాం జనానాం మనసి సుస్థిరం స్థానం ప్రాప్నోత్.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) పాఠం పఠిత్వా భవంతః కిమ్ అవగతవంతః?
- (ఆ) దుర్గాబాయ్యాః విషయే కిం జ్ఞాతవాన్?
- (ఇ) భవతః గ్రామే / నగరే సంఘసేవకః అస్తి వా? సః కిం కృతవాన్ ?
- (ఈ) పాఠమ్ అవగత్య భవాన్ కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?
- (ఉ) భవాన్ కస్య అపి సేవాం కృతవాన్ వా? కస్మిన్ సందర్భే?
- (ఊ) కేషాంచన స్వాతంత్ర్యోద్యమనాయకానాం నామాని వదంతు?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

(అ) నామవాచకపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

(ఆ) అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) బాలిక అతణ్ణి ఆపి ప్రవేశపత్రాన్ని అడిగింది.

- 2) పదకొండేళ్ళ వయసుగల దుర్గాబాయి నిధిని సేకరించి గాంధీజీకి ఇచ్చింది.

- 3) ఆమె వెంటనే తన చేతికి ఉన్న బంగారు గాజులను ఇచ్చింది.

- 4) ఆమె ధైర్యాన్ని చూసి నెహ్రూగారు ఆమెను అభినందించారు.

(ఇ) అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం పఠిత్వా ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

దండకారణ్యే ఏకః వ్యాధః నివసతి. తస్య నామ ఖైరవః. ఏకదా సః మృగయార్థం వనం గతవాన్. తత్ర ఏకం మృగం బద్ధ్వా గ్రామం ప్రతి ఆగచ్ఛతి స్మ.

- 1) అరణ్యస్య నామ కిమ్?

- 2) దండకారణ్యే కః నివసతి?
- 3) సః కిమర్థం వనం గతవాన్?
- 4) వ్యాధః కిం బద్ధ్వా గ్రామం ప్రత్యాగతః?
- 5) వ్యాధస్య నామ కిమ్?

(ఈ) పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) ప్రదర్శినీ ద్రష్టవ్యా చేత్ కిం క్రేతవ్యం భవతి?
- 2) కార్యనిర్వాహకాః ద్వారసమీపే కాం నియుక్తవంతః?
- 3) భద్రపురుషః కిమ్ అవదత్?
- 4) గాంధీమహోదయః కిమర్థం కాకినాడానగరమ్ ఆగతవాన్?
- 5) గాంధీమహోదయః దుర్గాబాయిం కిమ్ అపృచ్ఛత్?

III స్వీయగణనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) జవహర్లాల్ మహోదయస్య స్థానే భవాన్ అస్తి చేత్ కిం కరోతి?
- 2) కేషాంచన సంఘసేవకానాం నామాని లిఖంతు.
- 3) దుర్గాబాయిః స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ ఇతోఽపి కిం కర్తుం శక్నోతి?
- 4) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

IV భివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అథః దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితపదానాం విరుద్ధార్థకపదాని పాఠే సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) గ్రామాత్ బహిః కృషిక్షేత్రాణి వర్తంతే. ఉదా: బహిః × అంతః
- 2) కష్టకాలే అధైర్యమ్ న కర్తవ్యమ్. ×
- 3) సః క్రీడాసు అనాసక్తిం ప్రదర్శయతి. ×
- 4) పితా కుమారం దూషితవాన్. ×
- 5) దుర్మతేః మనః చంచలం భవతి. ×

ఆ. అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు తేషాం నామాని చిత్రైః యోజయంతు.

ఏషః పత్రాలయః

ఏషః కర్మాగారః

ఏషః వైద్యాలయః

ఏషః విత్తకోశః

ఏషః గ్రంథాలయః

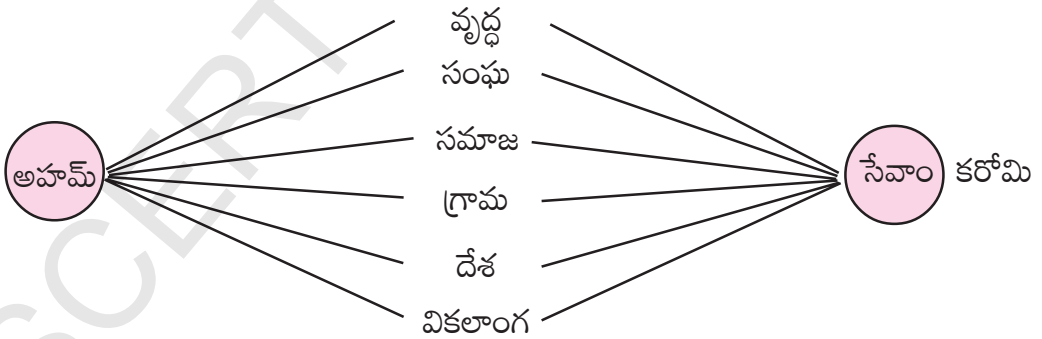
ఏతత్ చలనచిత్రమందిరమ్

ఏషా వస్తుప్రదర్శనశాలా

ఇ. ఉదాహరణమ్ అనుష్ఠత్య 'సేవా' ఇతి పదం సంయోజ్య తైః పదైః వాక్యాని లిఖంతు.

ఉదా: 1. అహమ్ వృద్ధసేవాం కరోమి. 2.

3.

4.

5.

6.

V సర్వనాట్యకవ్యక్రీకరణమ్

■ నెహ్రూ మహోదయస్య - దుర్గాబాయ్యాః చ సంవాదం సంభాషణ రూపేణ లిఖంతు

దుర్గాబాయీ : తిష్ఠతు భవాన్ !
 నెహ్రూ : కిమర్థమ్ ?
 దుర్గాబాయీ :
 నెహ్రూ :
 దుర్గాబాయీ :
 నెహ్రూ :

VI ప్రశంసా

■ భవతః గ్రామవాసిభిః, సంఘసేవకైః గ్రామసేవకైర్వా కృతాని సత్కార్యాణి అధిక్షత్వ వదంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) వాక్యాని పఠంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

హ్యః	అద్య	శ్వః
ఉదా:- హ్యః అహం పాఠమ్ అపఠమ్.	అద్య అహం పాఠం పఠామి.	శ్వః అహం పాఠం పఠిష్యామి.
1. ఫలమ్ అఖాదమ్.	 ఫలం	 ఫలం
2. క్రీడామ్	 క్రీడాం	 క్రీడాం క్రీడిష్యామి.
3. హ్యః అహం దుగ్ధమ్ అపిబమ్.		
4.	అద్య అహం శ్లోకస్య భావం వదామి.	
5.		శ్వః గృహకార్యం లేఖిష్యామి.
6.	 ప్రాతః దేవాలయం గచ్ఛామి.	

(ఆ) ఏతత్ సంభాషణం పఠంతు. పట్టివిభక్తేః పదాని లిఖంతు.

- ధరణీ - 1) ఏతత్ కస్య పుస్తకమ్? 2) ఏషా కస్య లేఖనీ?
 లహరీ - ఏతత్ లక్ష్మణస్య పుస్తకమ్ ఏషా మాధవస్య లేఖనీ
- ధరణీ - 3) ఏతత్ కస్య క్షేత్రమ్? 4) ఏషా కస్యః శాటికా ?
 లహరీ - -----
- ధరణీ - 5) ఏతే కస్యః నూపురాః ? 6) ఏషః కస్య స్యూతః?
 లహరీ - -----

పరియోజనాకార్యమ్

దుర్గాబాయీసదృశీనాం వివిధానాం సంఘసేవికానాం, స్వాతంత్ర్యోద్యమనాయకానాం చిత్రాణి సంకలయ్య తేషాం నామాని లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) పాఠస్థానాం కఠినపదానామ్ అర్థాన్ వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఆ) దుర్గాబాయ్యాః విషయే స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఇ) సంఘసేవామ్ అధికృత్య లేఖితుం వక్తుం చ శక్నోమి.	☐	☐
ఈ) దుర్గాబాయీ - నెహ్రూవర్యయోః సంభాషణం లేఖితుం శక్నోమి.	☐	☐

౪౪

విద్యా దదాతి వినయం

౪౪

పరంతు - నందంతు

గురుభక్తః కౌత్సః

రఘుః ప్రసిద్ధః రాజా. సః విశ్వజిన్నామానం యజ్ఞం కృతవాన్. తదా సః ఆత్మీయం సర్వమ్ ఐశ్వర్యం దానరూపేణ దత్తవాన్. తస్య సమీపే ఉపయోగాయ కేవలం మృన్మయం పాత్రమ్ ఏవ అవశిష్టమ్.

కౌత్సః మహర్షేః వరతంతోః శిష్యః. సః గురోః సకాశాత్ చతుర్దశవిద్యాః అధీతవాన్. చతుర్దశకోటిసువర్ణనాణకాని గురుదక్షిణారూపేణ దాతుమ్ ఇచ్ఛన్ సః రఘుమహారాజస్య సమీపమ్ ఆగతవాన్. ఆగతం కౌత్సం దృష్ట్వా రఘుః యథావిధి పూజితవాన్. కుశలప్రశ్నానంతరం-“భవతః ఆగమనస్య కారణం కిమ్?” ఇతి పృష్టవాన్ చ.

కౌత్య: “ధనార్థమ్ అత్ర ఆగతః అస్మి. కింతు భవతః స్థితిమ్ అవలోక్య, మమ ఆగమనం విలంబేన జాతమ్ ఇతి భావయామి. అతః అహం తద్ధనసంపాదనార్థమ్ అన్యన్యపస్య సమీపం గచ్ఛామి.” ఇతి ఉక్తవాన్.

తదా రఘుమహారాజః - “పండితోత్తమ! భవతా కియత్ ధనమ్ అపేక్ష్యతే?” ఇతి పృష్టవాన్. తదా కౌత్య: “అహం చతుర్దశకోటిస్వర్ణనాణకపరిమితం ద్రవ్యమ్ ఇచ్ఛామి” ఇతి ఉక్తవాన్. అద్యపర్యంతం కోఽపి అతిథిః విఫలీభూతమనోరథః సన్ మత్సకాశాత్ అన్యత్ర న గతః. అతః భవాన్ మమ ప్రాసాదే ద్విత్రాణి దినాని తిష్ఠతు. అహం భవతః అర్థం సాధయామి” ఇతి రఘుః కౌత్యం ప్రార్థితవాన్. కౌత్యః అపి అంగీకృతవాన్.

రఘుః అనంతరదినే ప్రాతః ధనాధిపతిం కుబేరం ప్రతి యుద్ధార్థం గంతుం నిశ్చయం కృతవాన్. యదా సః ప్రాతః ఉత్థితవాన్, తదా భాండాగారే నియుక్తాః సేవకాః ఆగత్య - “మహారాజ! రాత్రౌ కోశాగారే సువర్ణవృష్టిః అభవత్” ఇతి నివేదితవంతః.

రఘుః అపి పర్వతమ్ ఇవ స్థితం సువర్ణరాశిమ్ అవలోకితవాన్. సః తత్ సర్వమ్ అపి కౌత్యాయ దత్తవాన్. కింతు కౌత్యః - “అహం కేవలం చతుర్దశకోటి పరిమితాని నాణకాని ఇచ్ఛామి” ఇతి పునః ఉక్తవాన్. రాజా అపి తత్ సర్వం స్వీకర్తుమ్ అనురోధం కృతవాన్.

కౌత్యస్య, రఘుమహారాజస్య చ నిరీహతాం దృష్ట్వా అయోధ్యాయాః ప్రజాః ఆశ్చర్యచకితాః అభవన్. కౌత్యః అపి రాజానమ్ ఆశిషా అనుగృహ్య, గురోః ఆశ్రమం ప్రతి ప్రస్థితవాన్. అనంతరం రఘుమహారాజః గజానామ్, ఉష్ప్రాణామ్, అశ్వానాం చ ఉపరి తాని సువర్ణనాణకాని ఆరోప్య గురోః ఆశ్రమం ప్రేషితవాన్.

ధన్యో ఖలు! కౌత్యః రఘుమహారాజః చ.

చతుర్థ పాఠం

4. విద్యాప్రశంసా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిమ్ అస్తి?
2. అస్మిన్ చిత్రే వృద్ధః కిం కరోతి?
3. బాలకః కిం కరోతి? కిమర్థం కరోతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థ రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

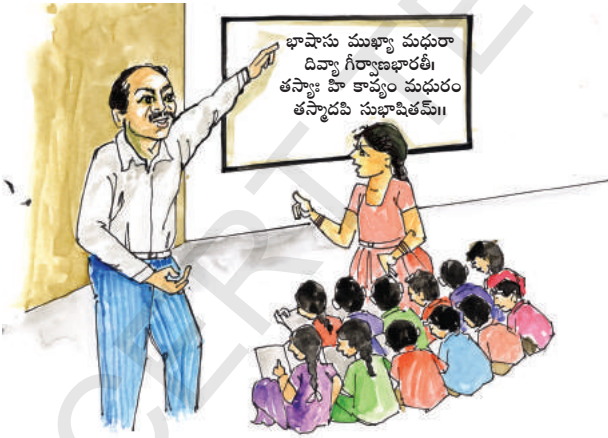
పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

- పితామహః - రవే! త్వమద్య విషణ్ణః అసి. కిమభవత్ ?
- రవిః - పితామహ! అద్య పాఠశాలాయాం మమ సంస్కృతాధ్యాపకః బహుకష్టతరం గృహకార్యం దత్తవాన్. తత్ కర్తుమ్ అహమ్ అశక్తః. తదర్థమ్ అహం ఖిన్నః అభవమ్.
- పితామహః - కిం తత్ మహత్ కష్టతరం కార్యమ్?
- రవిః - అధ్యాపకః ఆదిష్టవాన్ యత్ ప్రార్థనాసమయే సర్వైః ఛాత్రైః సుభాషితశ్లోకాః పఠనీయాః ఇతి. కిన్తు అహం సుభాషిత శ్లోకాన్ న జానామి. కుత్ర గచ్ఛామి? కం ప్రార్థయామి?
- పితామహః - పౌత్ర! అస్మిన్ విషయే చిన్తా మాన్తు. కుత్రాపి న గంతవ్యమ్. అహం వదామి.
- రవిః - ధన్యవాదః పితామహ! వదతు భవాన్.
- పితామహః - ఏతాన్ భావసహితశ్లోకాన్ వదామి. పఠ.

భాషాసు ముఖ్యా మధురా దివ్యా గీర్వాణభారతీ ।

తస్యాః హి కావ్యం మధురం తస్మాదపి సుభాషితమ్ ॥

1

అన్ని భాషల్లో ముఖ్యమైనది,
తీయనైనది, దివ్యమైనది
సంస్కృతభాష. అందులోని
కావ్యాలు ఇంకా మధురమైనవి.
వాటిలోనూ సుభాషితాలు
మరింత మధురమైనవి.

విత్తం బన్ధుర్వయః కర్మ విద్యా భవతి పంచమీ ।

ఏతాని మాన్యస్థానాని గరీయో యద్యదుత్తరమ్ ॥

2

ధనము, బంధువులు, వయస్సు, చేసే పని, విద్య ఇవన్నీ చక్కగా గౌరవింపబడుతాయి. అయితే వీటిలో మొదటివాటి కంటే తరువాతవి క్రమంగా గొప్పనైనవి. అంటే ధనం కంటే బంధువులు గొప్ప. బంధువులకంటే వయస్సు గొప్ప. దానికంటే చేసే పని గొప్పది దానికంటే విద్య మరింత గొప్పది.

అన్నదానం పరం దానం విద్యాదానమతః పరమ్ ।

అన్నేన క్షణికా తృప్తిః యావజ్జీవన్తు విద్యయా ॥

3

అన్ని దానాల్లోకెల్లా అన్నదానం గొప్పదానం. కాని, దానికంటే విద్యాదానం ఇంకా గొప్పది. ఎందుకంటే అన్నదానం చేసినప్పుడు, తిన్నవాడు పొందే తృప్తి కొద్దిసేపే ఉంటుంది. అదే విద్యను పొందినవాడు బ్రతికి ఉన్నంతకాలం తృప్తిని అనుభవిస్తూనే ఉంటాడు.

పుస్తకేషు చ యా విద్యా పరహస్తే చ యధనమ్ ।

సమయే తు పరిప్రాప్తే న సా విద్యా న తథనమ్ ॥

4

పుస్తకాల్లో ఉండే విద్య గాని, ఇతరుల వద్ద ఉండే ధనం గాని సమయానికి అక్కరకు రావు. అలాంటప్పుడు అది విద్య అనిపించుకోదు. అది ధనమనిపించుకోదు. అంటే విద్య మెదడులో ఉండాలి. ధనము చేతిలో ఉండాలి అని అర్థం.

కో॒తిభారః సమర్థానాం కిం దూరం వ్యవసాయినామ్ ।

కో విదేశః సవిద్యానాం కః పరః ప్రియవాదినామ్ ॥

5

సమర్థులకు బరువైనదేది? కష్టపడి పనిచేసేవారికి దూరమేది? చదువుకున్నవారికి వేరే దేశమేది? మంచిగా మాట్లాడేవాడికి శత్రువెవ్వడు?

క్షణశః కణశఞ్చైవ విద్యామర్థం చ సాధయేత్ ।

క్షణత్యాగే కుతో విద్యా కణత్యాగే కుతో ధనమ్ ॥

6

ప్రతిక్షణాన్ని వృథా చేయకుండా విద్యను సంపాదించాలి. ప్రతి కణాన్ని (పైసాను) వృథాచేయకుండా ధనాన్ని సంపాదించాలి. ఎందుకంటే పోయిన సమయం తిరిగిరాదు. వృథాగా ఖర్చుచేసిన ధనమూ తిరిగి రాదు.

విద్యత్వం చ నృపత్వం చ నైవ తుల్యం కదాచన ।
స్వదేశే పూజ్యతే రాజా విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే ॥

7

పండితుని చదువు, రాజు యొక్క రాజ్యాధికారము ఈ రెండూ ఎప్పుడూ సమానములు కావు. ఎందుకంటే రాజు తన దేశంలో మాత్రమే ఆదరింపబడుతాడు. కాని చదువుకున్నవాడు ఎక్కడైనా ఆదరింపబడుతాడు.

రూపయావనసంపన్నా విశుద్ధకులసంభవాః ।

విద్యాహీనా న శోభంతే నిర్గన్ధా ఇవ కింశుకాః ॥

8

ఎంతమంచి ఆకారమున్నా, వయస్సుఉన్నా, ధనమున్నా, గొప్ప వంశములో పుట్టినా, విద్య లేనివారు వాసన లేని మోదుగుపూల వలె గౌరవింపబడరు.

యః పఠతి లిఖతి పశ్యతి పరిపూచ్చతి పండితానుపాశ్రయతి ।

తస్య దివాకరకిరణైః నలినీదలమివ వికాశ్యతే బుద్ధిః ॥

9

ఏ విద్యార్థియైతే చక్కగా చదువుతాడో, రాస్తాడో, పఠిస్తాడో, ప్రశ్నలు అడిగి సమాధానాలను తెలుసుకుంటాడో, పండితులను ఆశ్రయిస్తాడో, అతని బుద్ధి సూర్యకిరణాలకు వికసించిన తామరపూవులవలె చక్కగా వికసిస్తుంది.

రవి: - పితామహ! భవతా రాగయుక్తతయా పారితాః శ్లోకాః సమ్యక్ అవగతాః. శ్వః పాఠశాలాయాం ఏతాన్ శ్లోకాన్ సరాగం పఠిష్యామి.

పితామహ: - శుభం భవతు.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) శ్లోకాన్ శృణ్వంతు, రాగయుక్తతయా వదంతు.
- (ఆ) విద్యాదానమ్ ఉత్తమం దానమ్ ఇతి సూచితమ్? కిమర్థమితి వదంతు.
- (ఇ) విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే. ఏతస్మిన్ విషయే భవంతః కిం చింతయంతి?
- (ఈ) ఏకః ఛాత్రః శ్లోకం పఠతు. అన్యః భావమ్ వదతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తికుర్వంతు

- (అ) శ్లోకాన్ పఠంతు శ్లోకస్థానాం క్రియాపదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- (ఆ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తేషాం సమానార్థకవాక్యాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.

1) విద్యలేని వారు వాసనలేని మోదుగుపూల వలె శోభించరు.

2) రాజు తన దేశంలో మాత్రమే ఆదరింపబడతాడు.

3) వృథాగా ఖర్చుచేసిన ధనం తిరిగిరాదు.

4) మంచిగా మాట్లాడే వానికి శత్రువు ఎవ్వడు?

5) ఇవన్నీ గౌరవింపబడే స్థానాలు.

(ఇ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు, సాధు వాక్యాని '✓', అసాధు వాక్యాని '×' ఇత్యేతాభ్యాం సంకేతాభ్యాం సూచయంతు.

1) రాజా సర్వత్ర పూజ్యతే.	(×)
2) వ్యవసాయినాం దూరం నాస్తి.	()
3) అన్నేన యావజ్జీవం తృప్తిః భవతి.	()
4) క్షణశః విద్యాం సాధయేత్.	()
5) కణశః విద్యాం సాధయేత్.	()
6) భాషాసు ముఖ్యా గీర్వాణభారతీ.	()

(ఈ) శ్లోకాన్ పూరయంతు. భావాన్ స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) పుస్తకేషు చన తద్ధనమ్.
భావః -
- 2) విద్యత్వం చ
భావః -
- 3) క్షణశః
భావః -

(ఉ) అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) అన్నేన కీదృశీ తృప్తిః లభ్యతే?
- 2) గీర్వాణభాషాయాః ప్రాశస్త్యం కిమ్?
- 3) విద్వాన్ కుత్ర పూజ్యతే?
- 4) రాజా కుత్ర పూజ్యతే?
- 5) ప్రియవాదినాం కః నాస్తి?
- 6) విద్యయా కీదృశీ తృప్తిః లభ్యతే?
- 7) విద్యాహీనాః కే ఇవ న శోభంతే?
- 8) పండితాన్ ఉపాశ్రయతి చేత్ కిం భవతి?

III స్వీయరచనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) క్షణం వా కణం వా వ్యర్థం కరోతి చేత్ కిం భవతి?
- 2) విద్యావిహీనః కింశుకపుష్పేణ ఉపమితః. కిమర్థమ్ ఇతి లిఖంతు.
- 3) సంస్కృతభాషాయాః విశేషః కః?
- 4) “విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే” ఇతి భవాన్ జానాతి ఖలు. ఏతం విషయం సమర్థయంతు.
- 5) సుభాషితాని నామ కాని? త్రిణి సుభాషితవాక్యాని లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) మంజుషాతః పదాని గృహీత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

అర్థస్య, విద్యత్వం, సమర్థానాం, నృపత్వం, గీర్వాణభారతీ, మధురా, ప్రియవాదినాం, విద్యాయాః, కింశుక పుష్పం, న శోభతే.

- 1) సర్వాసు భాషాసు ముఖ్యా సా అతీవ
- 2) విద్యావిహీనః ఇవ
- 3) భారః నాస్తి శత్రుః నాస్తి.
- 4) చ కదాపి తుల్యం న భవతి.
- 5) అర్జునే క్షణం క్షణం, అర్జునే కణః కణః ప్రధానాః భవంతి.

(అ) అధః నిర్దిష్టానాం పదానాం విరుద్ధార్థకపదాని పఠాత్ చిత్వా , తాని ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

ఉదా: అతృప్తిః	×	తృప్తిః	విద్యయా తృప్తిః లభ్యతే.
1) స్వహస్తః	×		
2) పండితః	×		
3) స్వదేశః	×		
4) కటుః	×		

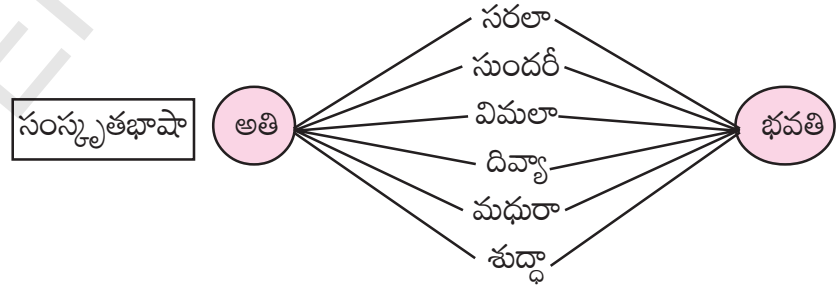
(ఇ) కోష్ఠకస్థపదాని ఉపయుజ్య వాక్యాని రచయంతు.

విద్యా	ధనం గౌరవం వినయం సుఖం అన్నం వస్త్రం	దదాతి
--------	---	-------

ఉదా: విద్యా ధనం దదాతి.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

(ఈ) యోజయిత్వా లిఖంతు.

ఉదా: సంస్కృతభాషా అతిసరలా భవతి.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- పాఠస్య ఆధారేణ సూక్తిః, ధ్యేయవాక్యాని లిఖంతు. తేషామ్ ఉపయోగం కుర్వంతు.

VI ప్రశంసా

- సమ్యక్ అధ్యయనం కృత్వా ఉన్నతస్థానే స్థితాన్ జనాన్ అధికృత్య వదంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) పఠంతు - రిక్తస్థానాని పూరయంతు

ప్రథమా ఏకవచనమ్

కందుకః
బాణః
సుధాఖండః
దీపః
విమానమ్
జలమ్
మాపికా
పేటికా
ఛురికా
నాసికా
సూచీ
లేఖనీ
అంకనీ
కూపీ

తృతీయా ఏకవచనమ్

కందుకేన
బాణేన
.....
.....
.....
.....
మాపికయా
.....
.....
.....
సూచ్యా
.....
.....
.....

(ఆ) ఉపరితనపదాని ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

ఉదా : అత్ర కందుకః అస్తి.
అత్ర మాపికా అస్తి.

బాలః కందుకేన క్రీడతి.
చిత్రకారః మాపికయా రేఖాం లిఖతి.

పరియోజనాకార్యమ్

ఇతరభాషాసు విద్యమానాని విద్యాప్రశంసనసంబద్ధపద్యాని సంకలయ్య, భిత్తిపత్రే లిఖిత్వా ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ) శ్లోకాన్ సమ్యక్ పఠితుం శక్నోమి.
ఆ) శ్లోకానాం భావాన్ వక్తుం శక్నోమి.
ఇ) పాఠ్యాంశసారాంశం స్వీయవాక్యైః రచయితుం శక్నోమి.
ఈ) సూక్తిః, ధ్యేయవాక్యాని లేఖితుం శక్నోమి.

అమ్

న

పంచమ: పాఠ:

5. సుందర: స్వప్న:

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
2. బాలా: కిం కుర్వంతి?
3. భవాన్ కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థే రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

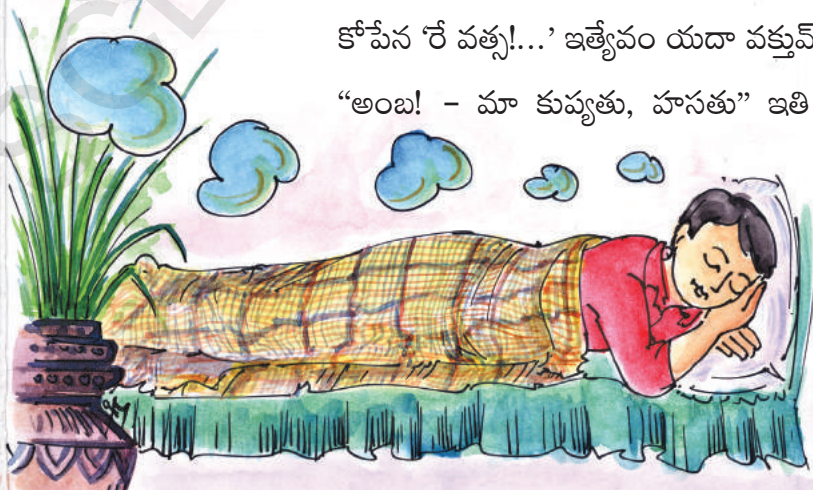
చింతామగ్నః చైతన్యః రాత్రౌ నిద్రాం కరోతి.... తదా చైతన్యః అకస్మాత్ దేవలోకం గచ్ఛతి. స్వలోకం ఆగతవంతం తం దేవాః అప్యచ్ఛన్ భోః బాలక ! “భవాన్ కిమర్థమ్ అత్ర ఆగతః?” ఇతి. తదా చైతన్యః “ఏకం వరం యాచితుమ్ అత్ర ఆగతః అస్మి” ఇతి అవదత్. దేవాః- “కః వరః?” ఇతి అప్యచ్ఛన్. తదా బాలకః. “అహం బహు పయోహిమం, పరీక్షాసు ప్రథమస్థానం, అద్భుతశక్తిం చ ఇచ్ఛామి. తత్ శ్రుత్వా దేవాః కించిత్ విచిన్త్య “అస్తు భవతః కృతే ఏకదినపర్యంతం శక్తిం యచ్ఛామః. తయా శక్త్యా యద్యత్ వాంఛతి తత్తత్ కర్తుం శక్నోతి” ఇత్యవదన్. చైతన్యః తాం శక్తిం ప్రాప్య ప్రసన్నః అభవత్.

అనంతరదినే ఉషఃకాలే ఏవ సూర్యచంద్రాదయః చైతన్యసమీపం ఆగత్య తం నిద్రాతః ఉత్థాపితవన్తః. సూర్యః అవదత్ ‘భోః బాలక! అహమ్ ఉదితః భవితుమ్ ఇచ్ఛామి. శీఘ్రమ్ అనుమతిం యచ్ఛతు.’ ఏవం చంద్రః నక్షత్రాణి చ అస్తమయార్థం అనుమతిం యాచితవన్తః. తదా సః బాలకః హసన్నేవ తేభ్యః అనుమతిం దత్తవాన్. చైతన్యస్య మాతా తం “విద్యాలయం గంతుం సజ్జః భవతు” ఇతి ఆదిష్టవతీ.

ఏతదనంతరం సః సిద్ధః భూత్వా విద్యాలయం గచ్ఛన్ స్వదివ్యశక్త్యా చిన్తితవాన్ “ఇదానీం వృష్టిః భవతు. అహం వృష్టౌ నృత్యన్ పయోహిమం ఖాదామి” ఇతి. సపది వృష్టిః ఆరబ్ధా. తస్య హస్తద్వయే పయోహిమమ్ ఆగతమ్. తద్ దృష్ట్వా తస్య మాతా కోపేన ‘రే వత్స!...’ ఇత్యేవం యదా వక్తుమ్ ఉద్యుక్తా, తత్క్షణం సః “అంబ! - మా కుప్యతు, హసతు” ఇతి స్వదివ్యశక్త్యా ఉక్తవాన్,

రఖటిత్యేవ మాతా ఆనందేన “వర్షే క్రిడతు వత్స! తదనంతరమేవ విద్యాలయం గచ్ఛతు” ఇత్యవదత్.

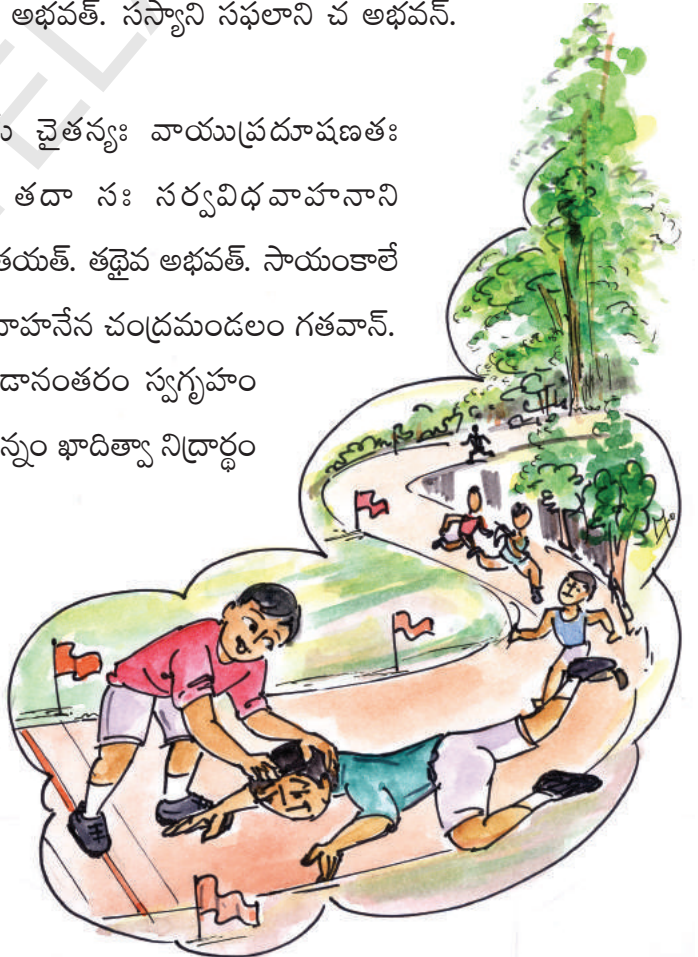
అనంతరం చైతన్య సిద్ధతాం వినా పరీక్షలేఖనార్థం విద్యాలయం గతవాన్. స్వదివ్యశక్తిస్మరణమాత్రేణ సర్వాణి ఉత్తరాణి లిఖిత్వా ప్రథమస్థానమపి ప్రాప్తవాన్.

విద్యాలయే తస్మిన్ దినే ధావనస్పర్ధా ఆయోజితా ఆసీత్. తస్యాం స్పర్ధాయాం పోలియో రోగగ్రస్తః కిశోరః ఇతి చైతన్యస్య ప్రియమిత్రమపి ఆసీత్. ధావనసమయే పతితం కిశోరం దృష్ట్వా సర్వే పరిహసంతి స్మ. తదా చైతన్యః తముత్థాప్య “ఏషః స్వస్థః భవతు. అస్యాం స్పర్ధాయాం విజయీ భవతు” ఇతి చింతితవాన్. తద్దైవ అభవత్. స్వస్థం కిశోరం దృష్ట్వా సర్వే ఆశ్చర్యచకితాః అభవన్.

విద్యాలయతః ఆగమనసమయే చైతన్యః వృక్షాణాం కర్తనకార్యం దృష్టవాన్ ‘అతః ఏవ వృష్టిః న భవతి’ ఇతి విచింత్య చైతన్యః స్వదివ్యశక్త్యా సర్వత్ర వృక్షాన్ సృష్టవాన్. తదా వృష్టిః అభవత్. సస్యాని సఫలాని చ అభవన్.

ఏవం మార్గే చలనసమయే చైతన్యః వాయుప్రదూషణతః కానమానాం వృద్ధాం దృష్టవాన్. తదా సః సర్వవిధవాహనాని ప్రదూషణరహితాని భవంతు ఇతి అచింతయత్. తద్దైవ అభవత్. సాయంకాలే క్రీడనాయ చైతన్యః మిత్రైః సహ గరుడవాహనేన చంద్రమండలం గతవాన్. సర్వే తత్ర ఆనందేన క్రీడితవంతః. క్రీడానంతరం స్వగృహం ప్రత్యాగత్య చైతన్యః రాత్రి భోజనే మృష్టాన్నం ఖాదిత్వా నిద్రార్థం శయనప్రకోష్ఠం ప్రవిశతి. అంతః నక్షత్రాణి, చంద్రశ్చ తం పరితః సేవకాః ఇవ స్థిత్యా చామరైః వీజయంతి. తదా సః క్రమేణ నిద్రాయాం లీనః భవతి. తదా తస్య మాతా “ఉత్తిష్ట పుత్ర! ఉత్తిష్ట” ఇతి నిద్రాతః ఉత్థాపయతి. సః స్వస్య మధురం స్వప్నం స్మరన్ జాగృతః భవతి.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) చైతన్య విద్యాలయం గచ్చన్ “ఇదానీం వృష్టిః భవతు” ఇతి చింతితవాన్.
కిమర్థం సః ఏవం చింతితవాన్?
- (ఆ) భవాన్ కదాపి స్వప్నం ప్రాప్తవాన్ వా? స్వప్నే కిం కిం దృష్టవాన్ ఇతి వదతు.
- (ఇ) దేవాః భవతే దివ్యశక్తిం ప్రదాస్యంతి చేత్ భవాన్ కిం కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?
- (ఈ) పోలియోగ్రస్తం కిశోరం దృష్ట్వా సర్వే పరిహసితవంతః ఖలు? ఏతత్ సముచితం వా? తత్ర భవంతః భవంతి చేత్ కిం కుర్వంతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తికుర్వంతు

- (అ) పాఠం పఠిత్వా క్రియాపదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు. తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.
- (ఆ) అధః నిర్దిష్టానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.
 - 1) నీవు ఎందుకొరకు ఇక్కడికి వచ్చావు.
.....
 - 2) ఆతని రెండుచేతుల్లోకి ఐస్క్రీమ్ వచ్చింది.
.....
 - 3) ఆరోజు పాఠశాలలో పరుగుపందెం నిర్వహించబడింది.
.....
 - 4) తన దివ్యశక్తితో అంతటా వృక్షాలను పుట్టించాడు.
.....
 - 5) ఆ శక్తితో ఏదేది కోరితే అది చేయగలవు.
.....
- (ఇ) అనుచ్ఛేదం పఠిత్వా సముచితప్రశ్నవాచకపదాని ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

“గ్రామం ప్రతి నివృత్తః వ్యాధః ఏకస్య తటాకస్య సమీపే ఏకం సూకరం దృష్టవాన్. సహసా భుజస్థం మృగం భూమౌ నిధాయ సూకరం బాణేన వ్యాపాదితవాన్. బలిష్ఠః సూకరః వ్యాధం నిహత్య మరణం ప్రాప్తవాన్”

- 1) ప్రశ్న : కః సూకరం దృష్టవాన్.
సమాధానమ్ : వ్యాధః సూకరం దృష్టవాన్
- 2) ప్రశ్న : వ్యాధః దృష్టవాన్.
సమాధానమ్ : వ్యాధః సూకరం దృష్టవాన్.
- 3) ప్రశ్న : వ్యాధః సమీపే సూకరం దృష్టవాన్.
సమాధానమ్ : వ్యాధః తటాకస్య సమీపే సూకరం దృష్టవాన్.
- 4) ప్రశ్న : సూకరః వ్యాధం నిహత్య మరణం ప్రాప్తవాన్.
సమాధానమ్ : బలిష్ఠః సూకరః వ్యాధం నిహత్య మరణం ప్రాప్తవాన్.

(ఈ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) దేవలోకమ్ ఆగతవంతం చైతన్యం దేవాః కిమపుచ్చన్?
- 2) సూర్యః చైతన్యం కిమపుచ్చత్?
- 3) చైతన్యః కిశోరమ్ ఉద్దిశ్య కిం చింతితవాన్?
- 4) చైతన్యః విద్యాలయం గచ్ఛన్ కిం చింతితవాన్?
- 5) దివ్యశక్తేః ప్రభావేణ మాతా చైతన్యం కిమ్ అవదత్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) పర్యావరణరక్షణాయ కిం కిం కరణీయమ్?
- 2) స్వప్నే చైతన్యః ఏవమ్ ఐచ్చత్. యది చైతన్యస్థానే భవాన్ అస్తి చేత్ కిం కిం వాంఛతి? స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- 3) యది దేవాః భవతే దివ్యశక్తిం యచ్ఛంతి చేత్ భవాన్ కిం కిం కరోతి?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అధః దత్తానాం పదానాం సమానార్థకపదాని కోష్ఠకేభ్యః చిత్వా లిఖంతు.

- 1) హిమమ్ (అగ్నిః, తుషారః, పయః, జలమ్.) (తుషారః)
- 2) రాత్రిః (సాయమ్, పూర్వాహ్ణమ్, నిశా, ఉషఃకాలః) ()
- 3) వృక్షః (తరుః, నగః, తృణమ్, మూలికా) ()
- 4) చంద్రః (నక్షత్రమ్, రాశిః, ఇందుః, అమృతమ్) ()
- 5) శీఘ్రమ్ (అలస్యమ్, త్వరితమ్, చాపల్యమ్, మౌనమ్.) ()

(ఆ) కోష్ఠకాత్ పదాని స్వీకృత్య ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని రచయంతు.

శ్రుత్వా	ప్రాప్య	భూత్వా	దృష్ట్వా	విచింత్య	ఖాదిత్వా
----------	---------	--------	----------	----------	----------

ఉదా :- చైతన్యః శక్తిం ప్రాప్య ప్రసన్నః అభవత్.

సిద్ధః భూత్వా విద్యాలయం గతవాన్.

కిశోరం దృష్ట్వా ఏవం చింతితవాన్.

శివః సమ్యక్ విచింత్య కార్యం కృతవాన్.

మృష్టాన్నం ఖాదిత్వా నిద్రాం ప్రాప్తవాన్.

బాలకః పాఠం శ్రుత్వా లిఖితవాన్.

బాలకః పుస్తకం పఠితవాన్.

బాలకః కృతజ్ఞః మిత్రాయ ఉపకారం కృతవాన్ .

బాలకః ఫలం ఖాదితవాన్.

బాలకః సమాధానం పరీక్షాం లిఖితవాన్.

బాలకః అన్నం క్రీడార్థం గతవాన్.

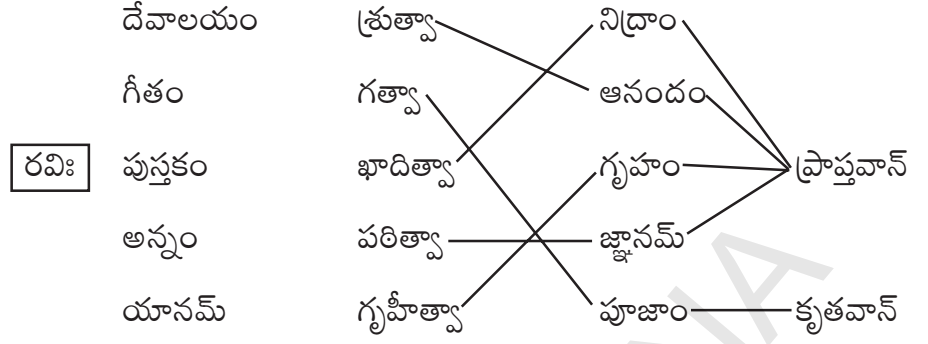
బాలకః గీతం ఆనందం ప్రాప్తవాన్.

సీతా గ్రంథం పఠితవతీ.

యాత్రికః యానం పుణ్యక్షేత్రం గతవాన్.

వృక్షాః జలం జీవనం యాపయన్తి.

ఇ. ఉదాహరణనుసారం వాక్యాని రచయంతు.

ఉదా: రవి: దేవాలయం గత్వా పూజాం కృతవాన్.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- భవతామ్ ఉహాసుసారం సుందరం దృశ్యం చిత్రీకుర్వంతు. తత్ అధికృత్య కానిచన వాక్యాని లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- కిశోరం దృష్ట్వా సర్వే పరిహసితవంతః. కింతు, అంతే సః విజయం ప్రాప్తవాన్. తం చైతన్యం చ అధికృత్య వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ) ఉదాహరణనుసారం వాక్యాని రచయంతు.

1)	<u>ప్రయత్నేన</u>	(ప్రయత్నః)	చలంతి.
		(ఆనందః)	పశ్యంతి.
		(వేగః)	న గచ్ఛంతి.
		(చమసః)	ఖాదంతి.

ఉదా :- వృద్ధాః ప్రయత్నేన చలంతి.

- 2) కందుకేన (కందుకం) క్రీడతి.
 (సుధాఖండం) లిఖతి.
 బాలకః (కూర్చః) చిత్రం రచయతి.
 (యానం) చలతి.
- 3) లేఖన్యా (లేఖనీ) పుస్తకే లిఖతి.
 (ద్రోణీ) జలమ్ ఆనయతి.
 రమా (సూచీ) వస్త్రం సీవ్యతి.
 (సమార్జనీ) మార్జయతి.
 (నౌకా) నదీం తరతి.

పరియోజనాకార్యమ్

“బుద్ధిబలమ్ ఏవ శ్రేష్ఠమ్” ఇత్యంశమ్ అధికృత్య ఏకాం కథాం విలిఖ్య కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు. శ్రావయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) మమ స్వప్నవిషయమ్ అధికృత్య స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఆ) పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.	☐	☐
ఇ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.	☐	☐
ఈ) కించన చిత్రం లిఖిత్వా తత్ ఉద్దిశ్య వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐

అ

సత్యేన రక్ష్యతే ధర్మః

అ

షష్ఠ: పాఠ:

6. సమయస్ఫూర్తి:

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

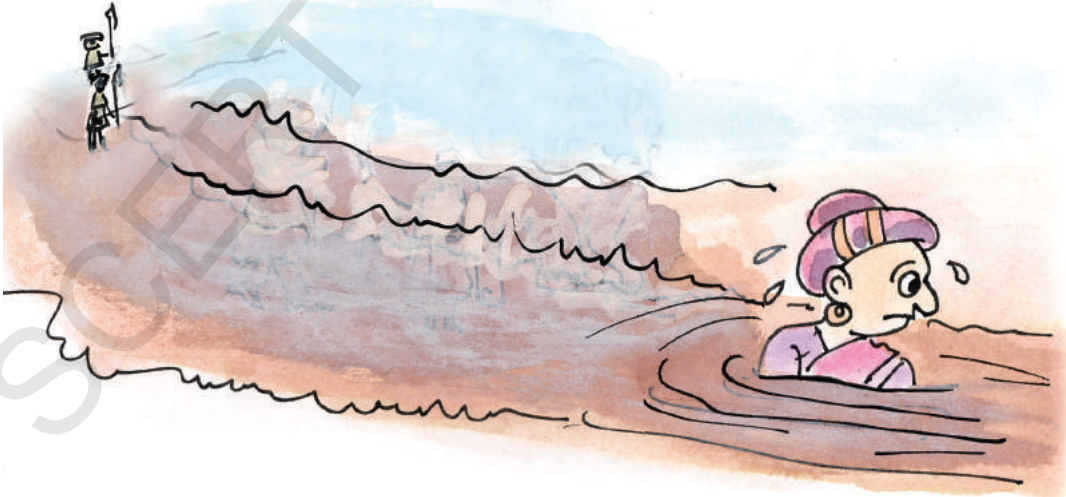
1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. తే కిమ్ ఆనయంతి?
3. 'తే కిమర్థమ్ ఏవం కుర్వంతి' ఇతి భవాన్ చింతయంతి?

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

తెనాలి రామలింగః శ్రీకృష్ణదేవ-
రాయస్య ఆస్థానపండితః ఆసీత్. కేనాపి వా
కారణేన కుపితః మహారాజః రామలింగం
గజస్య పాదమర్దనేన మారయితుమ్
ఆజ్ఞాపయత్. ఆజ్ఞాపాలకాః
రాజభటాః రామలింగం
వధ్యస్థానం నీత్వా, భూమౌ
గర్తం ఖనిత్వా తత్ర తం
స్థాపితవంతః. ఆకంఠం
మృత్తికయా గర్తం పూరయిత్వా
భటాః గజమ్ ఆనేతుమ్
అగచ్ఛన్.

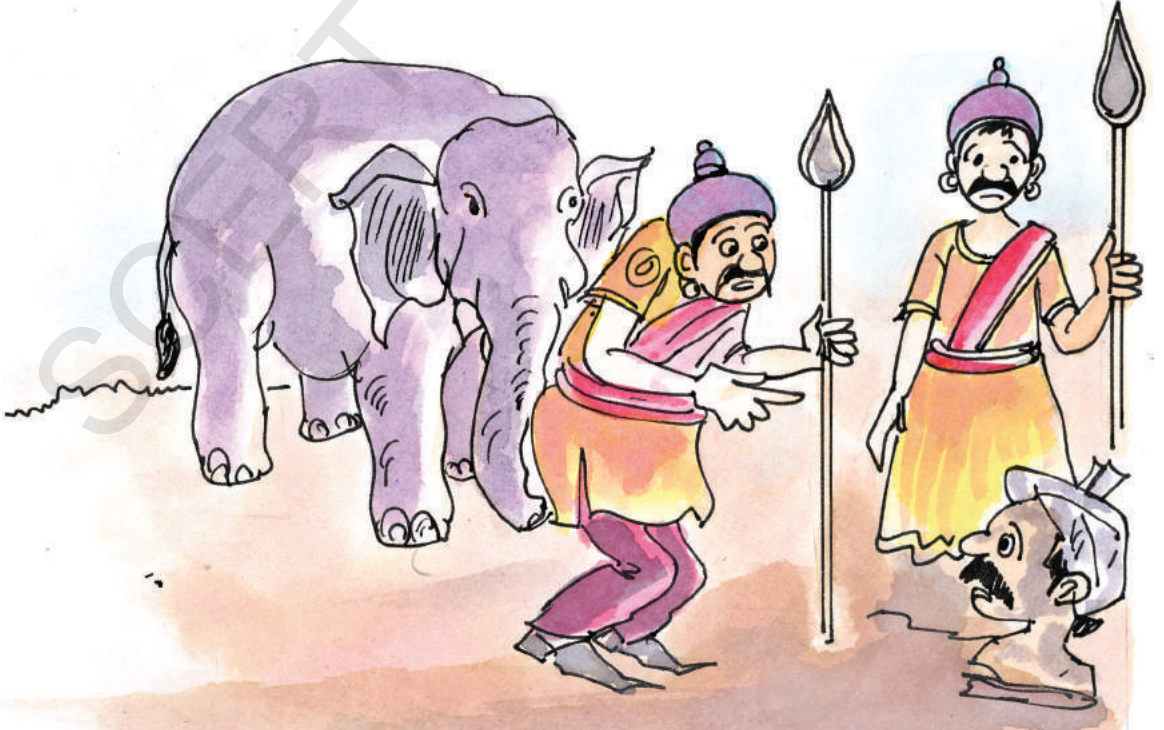
తదా తేన మార్గేణ కశ్చన కుబ్జః అగచ్ఛతి స్మ. సః ఆశ్చర్యేణ రామలింగం
దృష్ట్వా “మహోదయ! కిమర్థం ఏవం గర్తే స్థితవాన్?” ఇత్యపృచ్ఛత్. చతురః రామలింగః
“అహమపి కుబ్జః అస్మి. కుబ్జతాయాః నివారణాయ వైద్యః ఏతమ్ ఉపాయం సూచితవాన్.

అహం బహిరాగంతుమ్
ఇచ్ఛామి. సాహాయ్యం కరోతు.
కుబ్జతా గతా వా న వా ఇతి
పశ్యామి” ఇత్యవదత్. కుబ్జః
తస్య సాహాయ్యమ్ అకరోత్.

బహిరాగతః రామలింగః కుబ్జతారహితః సుందరః దృశ్యతే. తాదృశం రామలింగం
దృష్ట్వా కుబ్జః తం ప్రార్థితవాన్. “భోః మహాదయ! అహమపి కుబ్జతాయాః నివారణమ్
ఇచ్ఛామి. అతః మామపి ఏవం గర్తే స్థాపయతు” ఇతి. రామలింగః తథా కృత్వా
“పునరాగమిష్యామి” ఇత్యుక్త్వా తతః నిర్గతవాన్.

అనంతరం రాజభటాః గజేన సహ ఆగత్య రామలింగస్య స్థానే కుబ్జం విలోక్య
ఆశ్చర్యేణ యః పూర్వమాసీత్ సః కుత్ర? భవాన్ కః ? ఇత్యపృచ్ఛన్. “తస్య కుబ్జతా
నష్టా. అతః సః గతవాన్” ఇతి కుబ్జః ఉక్తవాన్. భటాః తం బహిః ఆనీయ తస్య ముఖాత్
ప్రవృత్తం విషయం జ్ఞాత్వా సర్వం విషయం మహారాజాయ విజ్ఞాపితవంతః. రామలింగస్య
చతురతాం జ్ఞాత్వా శ్రీకృష్ణదేవరాయః హసన్ రామలింగం దండనాత్ అముంచత్.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ) “రామలింగం కృష్ణదేవరాయః కిమర్థం దండితవాన్” ఇతి భవంతః చింతయంతి?
- ఆ) గర్భాత్ బహిః ఆగన్తుం రామలింగః కమ్ ఉపాయం చింతితవాన్?
- ఇ) అస్మిన్ పాఠే కుబ్జః వివేకీ వా న వా? కిమర్థమ్?
- ఈ) కృష్ణదేవరాయః రామలింగం కేన కారణేన దండనాత్ ముక్తం కృతవాన్?
- ఉ) అస్మిన్ పాఠే రామలింగస్య చతురతా కా?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- అ) పాఠం పఠిత్వా పాఠస్థాని సర్వనామపదాని చిత్వా లిఖంతు. అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.
- ఆ) అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠాత్ చిత్వా లిఖంతు.

1) రాజుగారి ఆజ్ఞను పాలించే రాజభటులు.

.....

2) ఓ గొప్పవాడా! ఈ గుంతలో ఎందుకు నిలుచున్నావు?

.....

3) నేను కూడా గూనితనాన్ని పోగొట్టుకోవడానికి ఇష్టపడుతున్నాను.

.....

4) శ్రీకృష్ణదేవరాయలు నవ్వుతూ రామలింగాన్ని శిక్షనుండి తప్పించారు.

.....

ఇ) అధః నిర్దిష్టాని వాక్యాని కః ఉక్తవాన్ ఇతి లిఖంతు.

1) “తస్య కుబ్జతా నష్టా. అతః సః గతవాన్” ఇతి ఉక్తవాన్.

2) “యః పూర్వమాసీత్ సః కుత్ర” ఇతి ఉక్తవంతః.

3) “అహమపి కుబ్జః అస్మి” ఇతి ఉక్తవాన్.

4) “ఏనం గజస్య పాదమర్దనేన మారయతు” ఇతి ఉక్తవాన్.

ఈ) అధః దత్తానాం పదానాం యోజనం కుర్వంతు. అనంతరమ్ 'అస్తి' ఇతి పదమ్ ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

రామలింగః	రాజా
శ్రీకృష్ణదేవరాయః	చతురః
కుబ్జః	అజ్ఞాపాలకః
భటః	మందబుద్ధిః

ఉదా - రామలింగః చతురః అస్తి.

ఉ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) కుపితః మహారాజః రామలింగాయ కీదృశం దండనం విహితవాన్?
- 2) రామలింగం దృష్ట్వా కుబ్జః కిమ్ అపృచ్ఛత్?
- 3) రాజభటః కుబ్జం విలోక్య కిమ్ అపృచ్ఛన్?
- 4) కుబ్జః రాజభటాన్ కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 5) శ్రీకృష్ణదేవరాయః కిమర్థమ్ అహసత్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) రామలింగస్య చతురతామ్ అధికృత్య లిఖంతు.
- 2) కాసు పరిస్థితిషు చాతుర్యమ్ ఆవశ్యకమ్?
- 3) చాతుర్యవర్ధనార్థం కాని కాని ఆవశ్యకాని?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

అ) అధః దత్తం పదం పరిశీలయంతు ఏతాదృశాని నూతనపదాని లిఖంతు.

వి	క	ట	క	వి
----	---	---	---	----

1 2 3 4 5

--	--	--

1 2 3

--	--	--

వి	క	ట	క	వి
----	---	---	---	----

5 4 3 2 1

--	--	--

3 2 1

--	--	--

అ) రేఖాంకితపదానాం సమానార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా తాని ఉపయుజ్య వాక్యాని పునః లిఖంతు.

- 1) రామలింగః కృష్ణదేవరాయస్య ఆస్థానకోవిదః.
- 2) మహారాజః రామలింగం హస్తినః పాదమర్దనేన మారయితుమ్ ఆజ్ఞాపయత్.
- 3) కుబ్జః తస్య ఉపకారమ్ ఆకరోత్.
- 4) రామలింగః కుబ్జతారహితః రమణీయః దృశ్యతే.
- 5) అహమపి కుబ్జతాయాః పరిష్కారమ్ ఇచ్ఛామి.

ఇ) అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు. కోష్ఠకాత్ పదాని స్వీకృత్య వాక్యాని పూరయంతు.

సుందరీ	రక్తా	ఉన్నతః	హరితా	దీర్ఘా	శుద్ధం
ద్రోణీ	కూపీ	మంచః	రజ్జుః	శాటికా	నాలికాజలమ్

ఏషా సుందరీ శాటికా

ఏషా

ఏషః

ఏషా

ఏషా

ఏతత్

V సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- చిత్రం దృష్ట్వా హాస్యోత్పాదకం సంభాషణమేకం లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- భవతః కక్షాయాం పఠంతమ్ ఏతాదృశం చతురం ఛాత్రమ్ అధికృత్య వదతు.

VII భాషాంశాః

అ. పవనేన ఉక్తాని వాక్యాని అధః సంతి. పఠంతు. చిత్రాణి దృష్ట్వా అవగచ్ఛంతు.

- 1) కందుకః అత్ర అస్తి. 2) ఫలం తత్ర అస్తి.
- 3) వాయుః సర్వత్ర అస్తి. 4) దేవాలయః అన్యత్ర అస్తి.
- 5) ఛాత్రాః ఏకత్ర పాఠం శృణ్వంతి.

ఆ. ఉపరితనచిత్రాణి దృష్ట్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

- ఉదా: 1) లేఖనీ అత్ర అస్తి. 7) వృక్షః అస్తి.
- 2) పుష్పం అస్తి. 8) ఆనందః అస్తి.
- 3) పుస్తకమ్ అస్తి. 9) చషకః అస్తి.
- 4) గృహమ్ అస్తి. 10) సూతం అస్తి.
- 5) భగవాన్ అస్తి. 11) లోకయానం అస్తి.
- 6) క్రీడాంగణమ్ అస్తి. 12) అధ్యాపికా బోధయతి.

పరియోజనాకార్యమ్

కానిచన హాస్యచిత్రాణి సంకలయ్య భిత్తిపత్రే లేపయిత్వా ప్రదర్శయంతు. తాని అధికృత్య కానిచన వాక్యాని వదంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ) పాఠశ్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.
- ఆ) పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.
- ఇ) పాఠశ్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.
- ఈ) ఏతాదృశీమ్ అన్యం కథాం వక్తుం శక్నోమి.

అమ్	న
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

పఠంతు - నందంతు

జ్ఞానస్య అధికారః

కశ్చన సాధకః ఆసీత్. సః అహోరాత్రం ధార్మికగ్రంథానామ్ అధ్యయనం కరోతి స్మ. కదాచిత్ సః అర్ధరాత్రే అధ్యయనే మగ్నః ఆసీత్. తదవసరే తైలస్య అభావాత్ దీపః నిర్వాణః అభవత్. గృహే తైలం న ఆసీత్. అతః అన్యోపాయం వినా సః సాధకః మహాస్తం ఖేదమ్ అనుభవన్ శయనం కృతవాన్. అల్పే ఏవ కాలే తేన నిద్రా ప్రాప్తా. కశ్చన స్వప్నః దృష్టః తేన. స్వప్నే దేవీ సరస్వతీ ప్రత్యక్షీభూయ ఉక్తవతీ “వత్స! భవతః అధ్యయనశీలతా నితరాం స్తుత్యర్హా సర్వేషాం గ్రంథానాం సర్వాసాం విద్యానాం జ్ఞానం చ దాతుమ్ ఏవ అహమ్ అత్ర ఆగతా. ఇతః పరం భవతా ఏవమ్ అహోరాత్రం పరిశ్రమః కరణీయః న భవిష్యతి” ఇతి.

తదా సాధకః తాం ప్రణమ్య అవదత్ -
“అంబ! భవతీ మాం జ్ఞానేన అనుగ్రహీతుమ్ ఇచ్ఛతి ఇతి తు మహతః సంతోషస్య విషయః. కింతు ఏతాదృశమ్ అనుగ్రహం న ఇచ్ఛామి అహమ్. యతః తాదృశం సామర్థ్యం నాస్తి మమ. జ్ఞానమ్ అధ్యయనేన ఏవ ప్రాప్యతే. పరిశ్రమం కృత్వా విషయః అవగంతవ్యః. న ఏవ ఉత్తమః మార్గః. పరిశ్రమేణ వినా ప్రాప్యమాణం జ్ఞానం న ఆవశ్యకం మమ” ఇతి.

ఏతత్ శ్రుత్వా అతిప్రసన్నా సరస్వతీ మందహాసపూర్వకమ్ ఉక్తవతీ. - వత్స! భవతః పరీక్షాయై మయా ఏవమ్ ఉక్తమ్. విద్యాయాం భవతః ఆసక్తిః నిశ్చయేన అస్తి. ప్రశంసార్హః భవాన్. భవాన్ ఏవ విద్యాయాః అధికారి. ఈప్సితః వరః యాచ్యతామ్.

తదా సాధకః అవదత్ - “దేవి! భవతీ యది మయి ప్రసన్నా అస్తి తర్హి మమ దీపే సర్వదా తైలం యథా తిష్ఠేత్ తథా వరం దదాతు. తైలే సతి అహం రాత్రౌ అపి అధ్యయనం కర్తుం శక్నుయామ్” ఇతి.

“తథాస్తు” ఇతి ఉక్త్వా దేవీ అంతర్హితా అభవత్.

సప్తమః పాఠః

7. తస్మాత్ వ్యాయామమాచరేత్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. తే కిం కుర్వంతి?
3. పద్యపఠనేన భవాన్ కిమ్ అవగతవాన్?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

శ్రీకర : అగ్రజ! ప్రతిదినం ప్రాతః ఉత్థాయ కుత్ర గచ్ఛతి?

శ్రీధర : శ్రీకర! అహం వ్యాయామశాలాం గచ్ఛామి.

శ్రీకర : అతః ఏవ వా భవతః భుజౌ స్థూలౌ, దృఢౌ చ జాతౌ.

శ్రీధర : న కేవలం భుజౌ, అపితు శరీరాంగాని సర్వాణి దృఢాని జాతాని.

శ్రీకర : కిమర్థమ్ ఇదానీం దేహబలం వర్ధయతి? కాపి స్పర్ధా అస్తి వా?

శ్రీధర : న కాపి స్పర్ధా అస్తి. అహం ప్రతిదినం దినచర్యాయాః భాగతయా వ్యాయామం కరోమి. యతః భవిష్యే కేఽపి శారీరికరోగాః న భవేయుః.

శ్రీకర : రోగాణాం నివారణార్థం వ్యాయామః ఆవశ్యకః వా?

శ్రీధర : ఆమ్. సంస్కృతే ఏకా ఉక్తిః వర్తతే.

వ్యాయామపుష్టగాత్రస్య బుద్ధిస్తేజో యశో బలమ్ ।

ప్రవర్ధన్తే మనుష్యస్య తస్మాత్ వ్యాయామమాచరేత్ ॥

శ్రీకర: : 'రోగాణాం నివారణం, బుద్ధేః, తేజసః, యశసః బలస్య చ వర్ధనార్థం వ్యాయామమ్ ఆచరేత్' ఇతి వా భవతః అభిప్రాయః ?

శ్రీధర: : న తథా మమాభిప్రాయః 'చరకసంహితా' ఇతి గ్రంథే వ్యాయామేన ప్రాప్యమానాః లాభాః ఏవం వర్ణితాః -

“వ్యాయామేన బలం వర్ధతే. శరీరభారః న్యూనః భవతి.

దుఃఖసహనస్య శక్తిః వికసతి. శరీరదోషాః నశ్యంతి.

జీర్ణశక్తిః వర్ధతే. స్వేదరూపేణ శరీరాత్ మాలిన్యం బహిర్గచ్ఛతి.

శ్వాసశక్తిః వర్ధతే. హృదయవ్యాధిః నశ్యతి. మేదసః నాశః భవతి. కిం బహునా, సర్వమపి శరీరం సుందరం ప్రకాశయిక్తం చ భవతి” ఇతి.

అహం సర్వదా వివేకానందస్య సాహిత్యం పఠామి. మమ ప్రియతమనాయకః వివేకానందః. అతః అహం తస్యైవ వచనం సర్వదా అనుపాలయామి. తస్య వచనమ్ ఏవమ్ అస్తి.

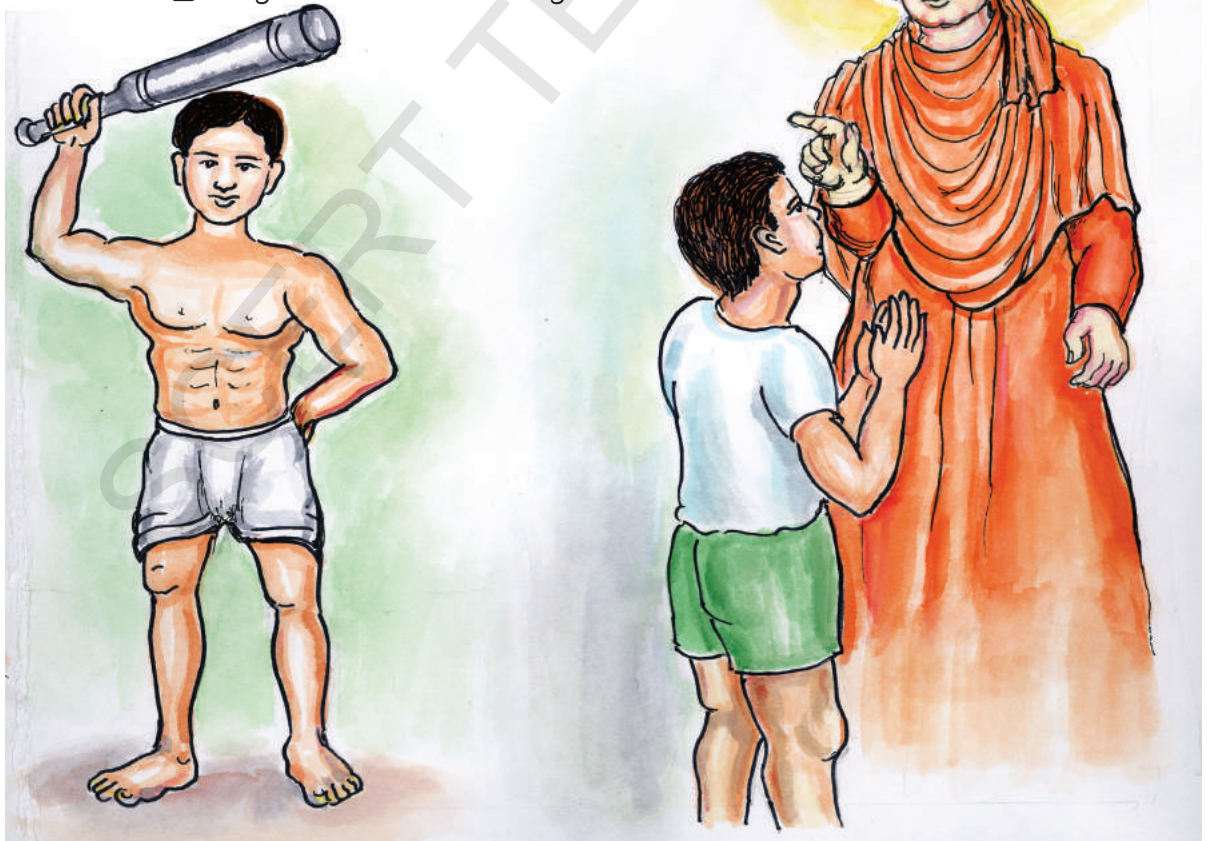
“ అయోమాంసలాః, అయఃస్నాయవః,

వజ్రసంకల్పాః, దశ యువతీయువకాః మమ ఆవశ్యకాః.

అహం తేషాం సాహాయ్యేన దేశస్య స్థితిమేవ

పరివర్తయిష్యామి.” ఇతి.

శ్రీకర: : తథా వా! తర్హి అహమపి ప్రతిదినం వ్యాయామం కర్తుం వ్యాయామశాలామ్ ఆగమిష్యామి.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు.

- (అ) పాఠ్యభాగే కస్మిన్ విషయే సంభాషణం ప్రచలతి? కౌ భాషణం కురుతః?
- (ఆ) భవాన్ వ్యాయామం కరోతి వా? యది కరోతి తర్హి తేన కాన్ లాభాన్ ప్రాప్నోతి?
- (ఇ) వివేకానందస్య వచనం కిమ్? అస్మిన్ విషయే భవతః అభిప్రాయం వదతు.
- (ఈ) వ్యాయామేన సహ ఆరోగ్యవర్ధనార్థమ్ ఇతోఽపి కిం కరణీయమ్?
- (ఉ) 'వ్యాయామమ్ ఆచరేత్' ఏతస్మిన్ విషయే భవతః అభిప్రాయః కః?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- (అ) పాఠే స్థితాని నామవాచకపదాని చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- (ఆ) అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

1) దినచర్యలో భాగంగా వ్యాయామం చేస్తాను.

2) వ్యాయామం చేత బలం పెరుగుతుంది.

3) నాకు ఇప్పుడైన నాయకుడు వివేకానందుడు.

4) శరీరమంతా సుందరంగా కాంతివంతంగా తయారవుతుంది.

5) ఎందుకోసం ఇప్పుడు దేహబలాన్ని పెంచుకుంటున్నావు?

- (ఇ) అధః దత్తాని వాక్యాని కః కం ప్రతి ఉక్తవాన్ ఇతి లిఖంతు.

ఉదా : న కేవలం భుజౌ అపి తు శరీరాంగాని సర్వాణి దృఢాని జాతాని.

(శ్రీధరః శ్రీకరం ప్రతి)

అ) అహం వ్యాయామశాలాం గచ్ఛామి.

ఆ) చరకసంహితా ఇతి గ్రంథే వ్యాయామేన లాభాః ఏవం వర్ణితాః.

ఇ) రోగాణాం నివారణార్థం వ్యాయామః ఆవశ్యకః వా?

ఈ) వజ్రసంకల్పాః దశ యువతీయువకాః మమ ఆవశ్యకాః.

ఉ) అగ్రజ! ప్రతిదినం ప్రాతః ఉత్థాయ కుత్ర గచ్ఛతి.

(ఈ) పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

అ) కస్య భుజౌ స్థూలౌ దృఢౌ చ స్తః?

ఆ) శ్రీధరః కిమర్థం వ్యాయామం కరోతి?

ఇ) వ్యాయామేన కాని కాని వర్ధన్తే?

ఈ) వివేకానందః కిమ్ ఉక్తవాన్?

III స్వీయరచనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

అ) వ్యాయామస్య ప్రయోజనాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

ఆ) వ్యాయామశాలా భవతి చేత్ కథం భవేత్, తత్ర కాని ఉపకరణాని భవేయుః ఇతి స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

ఇ) చిత్రం దృష్ట్వా కిం కరణీయమ్ / కిం న కరణీయమ్ ఇతి లిఖంతు.

ఉదా: మితాహారః స్వీకరణీయః.

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

(అ) అధః దత్తాయాం పట్టికాయాం క్రీడాకారాణాం నామాని జ్ఞాత్వా అంకయంతు
(క్రీడాకారుల పేర్లను పెన్సిల్ తో గీయండి.)

క	జ	ఊ	ఋ	గ	ఖ	ప	చ
వ	ట	ఠ	ద్	గ	చ	య	క్ష
వి	త్వ	చ్చ	ఢ	బ్	ఱ	సం	ద్
ధ	క్ష	బ	ఱ	చ్చ	ఙ	ణ	చం
ప	చ	క్ష్	బ	రం	క్ష	హం	బీ
ల	ఱ	ర్	త్ర	గ్	భ	త	గ్
ఉ	గ్	సిం	ఙ	ర్	వ	యు	హే
హ్	క	ర	ణం	మ	త్	త్వ	రీ

(ఆ) అక్షరాణామ్ ఆధారేణ ఆరోగ్యసంబద్ధాని పదాని లిఖంతు.

ఇ	డా	యో	చ	ప	రో	స	ణ
ధ్యా	మ	క్రీ	త	న	గ్య	ఆ	క్ష
భో	శి	గ	జ	మ్	క్ర	అం	

ఉదా: అ) ధ్యానమ్ ఈ)

ఆ) ఉ)

ఇ) ఊ)

(ఇ) అధః దత్తాని చిత్రాణి దృష్ట్వా తేషాం నామాని లిఖంతు.

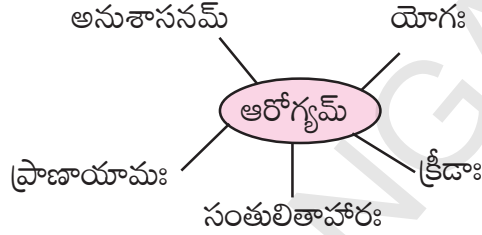

విషం: ధృఢకాయం:

ఈ) చిత్రం దృష్ట్యా తదాధారేణ ఆరోగ్యసంబద్ధాన్ అంశాన్ లిఖంతు.

ఉదా: ఆరోగ్యార్థమ్ అనుశాసనమ్ ఆవశ్యకమ్.

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

అ) వ్యాయామకరణేన శరీరపుష్టిం ప్రాప్తవతః పురుషస్య చిత్రమేకం చిత్రయంతు. తమ్ అధిక్యత్య వదంతు.

ఆ) ఏతత్ సంభాషణం నిబంధరూపేణ లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

ఇదానీంతనకాలే ఉత్తమప్రతిభాం ప్రదర్శితవంతం క్రీడాకారం ప్రశంసంతు.

VII భాషాంశాః

అ) అధః దత్తాని పదాని తేషామ్ అర్థాన్ చ పఠంతు.

ఏకవచనమ్

ద్వివచనమ్

బహువచనమ్

కః

కౌ

కే

(ఎవడు?)

(ఎవరిద్దరు?)

(ఎవరు?)

కమ్

కౌ

కాన్

(ఎవడిని / గూర్చి)

(ఎవరిద్దరిని?)

(ఎవరిని గూర్చి)

కేస	కాభ్యామ్	కైః
(ఎవనిచేత / దేనిచేత / తో)	(ఎవరిద్దరిచేత / ఏ రెంటిచేత)	(ఎవరిచేత / వేటిచేత)
కస్మై	కాభ్యామ్	కేభ్యః
(ఎవనికొరకు/దేనికొరకు)	(ఎవరిద్దరికొరకు/ఏ రెంటికొరకు)	(ఎవరికొరకు/ వేటికొరకు)
కస్మాత్	కాభ్యామ్	కేభ్యః
(ఎవనివలన/దేనివలన/దేనినుండి)	(ఎవరిద్దరివలన/ఏ రెంటివలన)	(ఎవరివలన /దేనివలన)
కస్య	కయోః	కేషామ్
(ఎవనియొక్క / దేనియొక్క)	(ఎవరిద్దరియొక్క/ఏ రెంటియొక్క)	(ఎవరియొక్క / వేటియొక్క)
కస్మిన్	కయోః	కేషు
(ఎవనియందు / దేనియందు)	(ఎవరిద్దరియందు/ఏ రెంటియందు)	(ఎవరియందు / వేటియందు)

(అ) ఉదాహరణానుసారం ప్రశ్నార్థకపదైః రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా: వారు ఎవరు?

తే కే?

1) వృక్షంపై ఎవడు ఉన్నాడు?

2) బాలుడు ఎవడిని చూశాడు?

వృక్షే..... అస్తి?

బాలః..... అపశ్యత్?

3) తల్లి ఎవని కొరకు పాలు తెస్తున్నది?

4) వృద్ధుడు దేనితో నడుస్తాడు?

మాతా..... దుగ్ధమ్ ఆనయతి?

వృద్ధః..... చలతి?

5) శ్రీరాముడు ఎవరియొక్క కుమారుడు?

6) దేని నుండి పండు పడుచున్నది?

శ్రీరామః..... కుమారః?

..... ఫలం పతతి?

7) దేనియందు జంతువులు సంచరిస్తాయి?

..... జంతవః సంచరంతి?

పరియోజనాకార్యమ్

క్రీడాకారాణాం చిత్రాణి సంకలయ్య తేషాం నామాని లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

అ) వ్యాయామస్య ప్రయోజనాని స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.

అమ్	న

ఆ) పాఠ్యాంశం సమ్యక్ పఠితుం శక్నోమి.

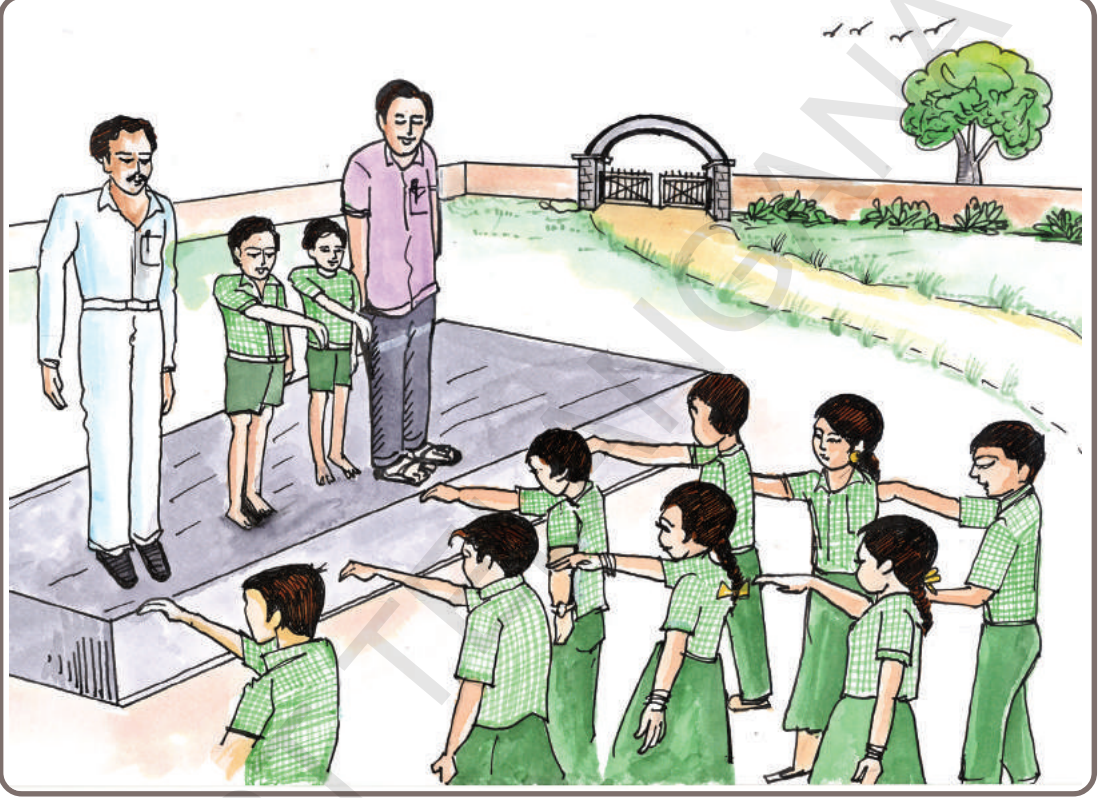
----------------------	----------------------

ఇ) పాఠ్యభాగస్య సారాంశం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.

----------------------	----------------------

8. ప్రతిజానే హే భారతి!

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. ఉపరితనదృశ్యం విద్యాలయే కస్మిన్ సందర్భే దృశ్యతే?
3. ఛాత్రాః హస్తాన్ ప్రసార్య కిం కుర్వంతి?
4. ఇతోఽపి కేషు సమయేషు ప్రతిజ్ఞాం కుర్వంతి?

ఛాత్రభ్యః సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

గీతమ్

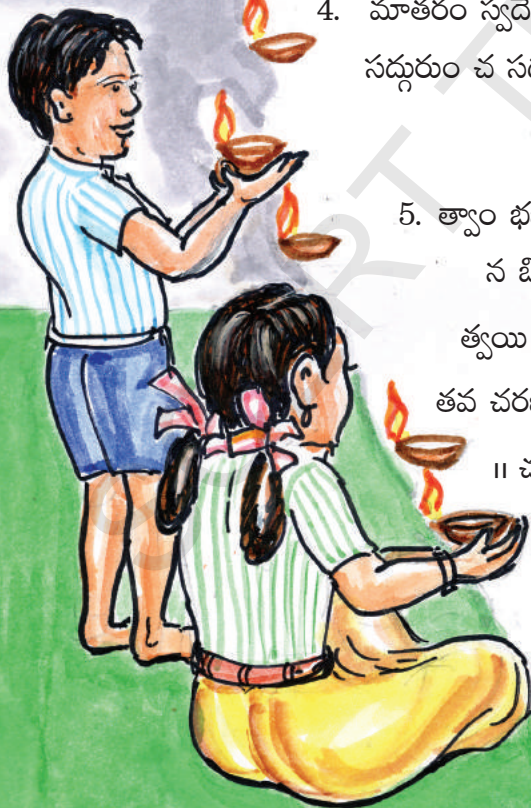
చరణయోస్తవ పురతః

ప్రతిజానే హే భారతి!

చరణయోస్తవ పురతః

ప్రతిజానే హే భారతి!

1. భాషేహం సంస్కృతేన భాషేహం సంస్కృతాయ
భాషేహం సంస్కృతమభిభాషేహం సంస్కృత ఇతి ॥ చరణయోస్తవ ॥
2. స్వదేశస్య సంస్కృతయే స్వధర్మాయ సత్కృతయే
భవదర్థే క్షణే క్షణే జీవితమిదమర్పితమితి ॥ చరణయోస్తవ ॥
3. స్వాధ్యాయం న త్యజామి, సాధనం న విస్మరామి ।
స్వధర్మమేవాచరామి సత్యమేవ వదామీతి ॥ చరణయోస్తవ ॥
4. మాతరం స్వదేవీమితి పితరం మమ దైవతమితి ।
సద్గురుం చ సదతిథిమపి సాక్షాత్పరమర్చయ ఇతి ॥ చరణయోస్తవ ॥
5. త్వాం భజామి న విభజామి
న బిభేషామి త్వదర్థ ఇతి ।
త్వయి శ్వసిమి విశ్వసిమి
తవ చరణం శరణమితి చ ॥
॥ చరణయోస్తవ ॥

పాఠ్యభాగసారాంశం

ఇది దేశభక్తిగీతం. ఈ గేయశీర్షిక “ప్రతిజానే హే భారతి!” అంటే ఓ భారతమాతా! నేను ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను అని అర్థం. శీర్షికార్థం గీతంలో ఈ విధంగా వివరింపబడింది.

1. ఓ భారతమాతా ! నీ పాదాలయందు ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను
నేను సంస్కృతంలో మాట్లాడతాను. సంస్కృతం కోసం మాట్లాడతాను.
సంస్కృతం గురించి మాట్లాడతాను. సంస్కరింపబడినభాషను
మాట్లాడుతాను.
2. నా దేశసంస్కృతికోసం, నా ధర్మం కోసం, మంచిపనికోసం నీ కొరకు
ప్రతిక్షణం నా ఈ జీవితం అర్పితమని నీ పాదాలయందు ప్రతిజ్ఞ
చేస్తున్నాను.
3. “నిత్యం కొనసాగించే చదువును వదిలిపెట్టను. చేసే సాధనను మరువను.
నా ధర్మాన్ని నేను ఆచరిస్తాను. సత్యాన్నే పలుకుతాను” అని నీ
పాదాలయందు ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
4. తల్లినే నా దేవతగా, తండ్రినే నా దేవునిగా భావించి సద్గురువుని,
అతిథులను పరబ్రహ్మస్వరూపులుగా భావించి ఎప్పుడూ పూజిస్తానని
నీ పాదాలయందు ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
5. ఓ భారతమాతా ! నిన్ను సేవిస్తాను. నిన్నెప్పుడూ విభజించను. నిన్ను
అభివృద్ధిచేయడంలో కాని, నిన్ను కాపాడే విషయంలో కాని నేనెప్పుడూ
భయపడను. నీయందు ఊపిరి పీల్చుకుంటాను.

నీ యందు నమ్మకం కలిగి ఉంటాను. నీపాదాలే నాకు ‘శరణమని’
నీ పాదాలవద్ద నేను ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ) ఏతత్ గీతం కం విషయం వివృణోతి?
- ఆ) గీతం రాగయుక్తం గాయంతు.
- ఇ) కిం న విస్మరామః?
- ఈ) గీతే దేశభక్తివిషయాః కే సంతి?
- ఉ) 'చరణయోస్తవ పురతః ప్రతిజానే హే భారతి!' ఇత్యత్ర భవతః అనుభూతిః కా?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

(అ) అథః దత్తాని పదాని క్రియాపదైః సహ యోజయంతు.

1) సత్యమేవ	న త్యజామి
2) స్వాధ్యాయం	వదామి
3) హే భారతి !	న విస్మరామి
4) త్వయి	ఆచరామి
5) స్వధర్మం	శ్వసిమి
6) సాధనం	ప్రతిజానే

(ఆ) అథః దత్తాని ఏతాని వాక్యాని పఠంతు. తత్సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) ఓ భారతీ! ప్రమాణం చేస్తున్నాను.

.....

- 2) నా ధర్మాన్నే ఆచరిస్తాను.

.....

- 3) నీ కొరకు భయపడను.

.....

- 4) నీ చరణమే శరణము

.....

(ఇ) గీతే కేషాంచన పదానామ్ అంతే 'మి' ఇత్యక్షరమ్ అస్తి. తాని పదాని అన్విష్య అత్ర లిఖంతు.

ఉదాహరణమ్: త్యజామి

1)	3)	5)	7)
2)	4)	6)	8)

(ఈ) పారం పరిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- అ) కిం న త్యజామీతి ప్రతిజ్ఞాం కరోతి?
- ఆ) గీతే కుత్ర కుత్ర ప్రతిజ్ఞాం కరోమీతి ఉక్తమ్?
- ఇ) గీతే కేన కస్మై ప్రయోజనాయ భాషే హమితి ప్రతిజ్ఞాం కరోతి?
- ఈ) 'తవ చరణం శరణమితి' కేషు విషయేషు ప్రతిజ్ఞాం కరోతి?
- ఉ) మాతాపితరౌ, అతిథీన్ కథం భావయేత్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- అ) గీతస్య భావం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.
- ఆ) భవాన్ మాతృదేశాభివృద్ధయే కీదృశీం ప్రతిజ్ఞాం కరోమీతి పంచవాక్యైః లిఖంతు.
- ఇ) భవతః విద్యాభివృద్ధ్యర్థం కిం కరోతి? భవతః ప్రతిజ్ఞాం సూచయతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడా:

(అ) ఉదాహరణానుసారం సూచిత సంఖ్యామ్ అక్షరైః సంయోజ్య పఠంతు. పదాని, తేషాం అర్థాన్ చ లిఖంతు.

భా ర తి ప్ర తి జా నే

1 2 3 4 5 6 7

ఉదా:	4567	-	ప్రతిజానే	=	ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
1)	13	-		=	
2)	67	-		=	
3)	123	-		=	
4)	6541	-		=	
5)	451	-		=	
6)	46125	-		=	

(అ) చిత్రం పశ్యంతు. ఉదాహరణనుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

- 1) సోమేశ్వరస్య ఉపరి మేఘః అస్తి.
- 2) సోమేశ్వరస్య అధః అస్తి.
- 3) సోమేశ్వరస్య పృష్ఠతః అస్తి.
- 4) సోమేశ్వరస్య పురతః అస్తి.
- 5) సోమేశ్వరస్య దక్షిణతః అస్తి.
- 6) సోమేశ్వరస్య వామతః అస్తి.

ఈ) భవతః గృహే ఉపవిశ్య ఉపరితన వాక్యానామ్ అనుసారం నూతనవాక్యాని రచయంతు.

ఈ) ఏవమేవ విద్యాలయే ఉపవిశ్య వాక్యాని రచయంతు.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

పాఠ్యగీతం తస్య సారాంశం చ ఆధారీకృత్య తెలుగుభాషయా గీతం లిఖంతు. కక్ష్యాయాం శ్రావయంతు.

VI ప్రశంసా

- అ) భారతదేశస్య ఔన్నత్యమ్ అధికృత్య వదంతు.
- ఆ) 'స్వదేశః యథా మాతృసమానః తథా స్వగ్రామః అపి మాతృసమానః', అతః స్వగ్రామం ప్రశంసంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితాని అక్షరాణి అవగచ్ఛంతు.

- 1) రామః, కృష్ణః గోవిందః చ గచ్ఛంతి.
- 2) బాలికాః లేఖిన్యా అంకన్యా చ లిఖంతి.
- 3) అగ్రజాయ, అనుజాయ జనకాయ చ పానీయం దదాతు.

(ఆ) అధః లఘువాక్యాని సంతి. ఉదాహరణానుసారం 'చ' కారం ప్రయుజ్య తాని ఏకవాక్యేన లిఖంతు.

ఉదా: రమేశః గచ్ఛతి. శ్రీధరః గచ్ఛతి, శ్రీకరః గచ్ఛతి.

రమేశః, శ్రీధరః, శ్రీకరః చ గచ్ఛంతి.

- 1) సీతా పఠతి. గీతా పఠతి. రమా పఠతి.

.....

- 2) అహం ఫలం ఖదామి. మధురం ఖదామి. రోటికాం ఖదామి.

.....

- 3) తే సంతోషేణ క్రీడంతి. ఉత్సాహేన క్రీడంతి. శ్రద్ధయా క్రీడంతి.

.....

- 4) బాంధవాః మైసూరుతః ఆగతాః. మద్రాస్ తః ఆగతాః.

.....

ఏతాదృశాని అన్యాని త్రిణి వాక్యాని లిఖంతు.

పరియోజనాకార్యమ్

దేశభక్తిగీతాని సంకలయ్య తేషు ఏకం రోచకం గీతం విలిఖ్య భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు గాయంతు చ.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

అమ్ న

అ) గీతం లయబద్ధతయా గాతుం శక్నోమి.

--	--

ఆ) గీతస్య భావం వక్తుం శక్నోమి.

--	--

ఇ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.

--	--

ఇ) ఏతాదృశాని గీతాని సంకలయ్య గాతుం శక్నోమి.

--	--

అ

ధర్మ రక్షతి రక్షితః

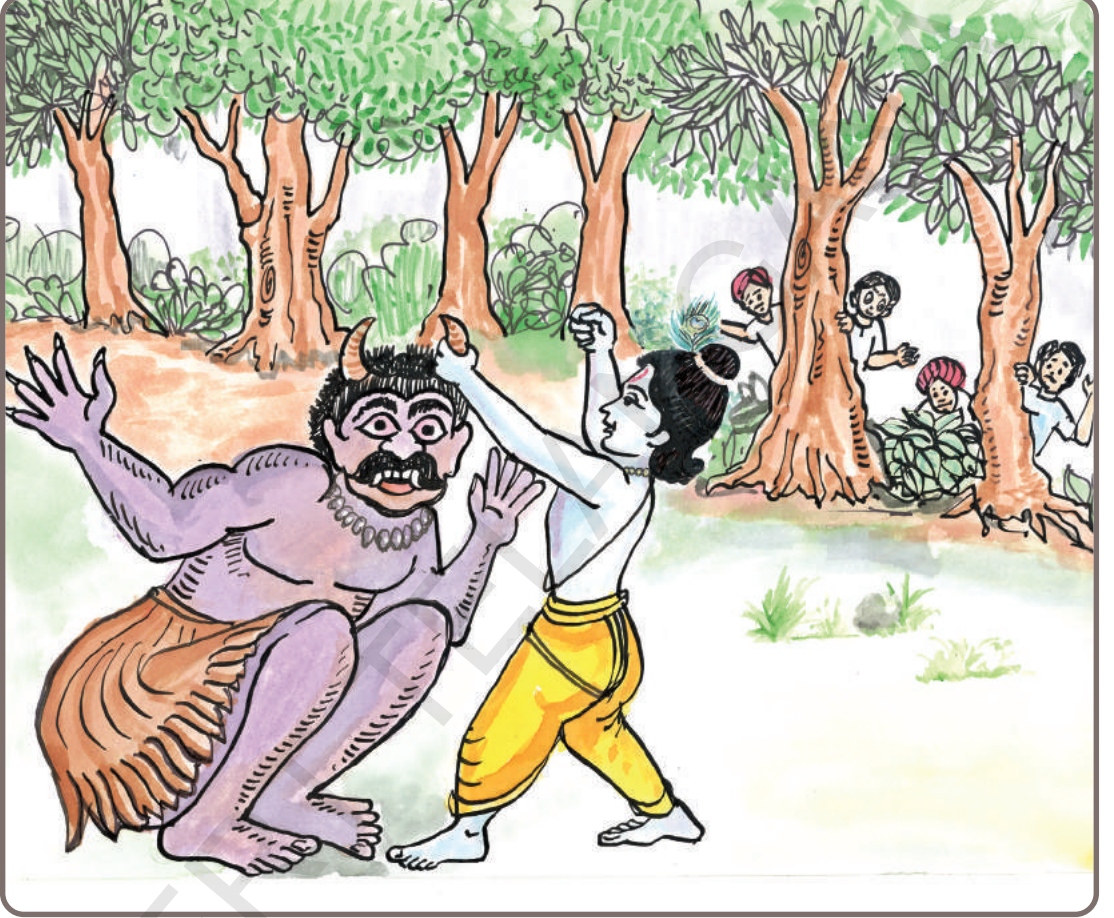
అ

సవమః పారః

9. బాలశివాజీ

పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిం దృశ్యతే?
2. అత్ర బాలకః కః? సః కిం కరోతి?
3. ఏతాదృశానాం వీరబాలానాం నామాని వదంతు?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పారం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

అస్యో ఘటనాయాః సమయే తస్య వయః చతుర్దశ వర్షాణి ఏవ. 1627 ఈశవీయాద్దే శివనేరి దుగ్ధే శివరాజః జాతః. తస్య పితా శహరాజః. మాతా జిజియాబాయీ. మాతా శివరాజస్య బాల్యాత్ ఆరభ్య తం రామాయణం, మహాభారతం, పురాణేషు స్థితానాం వీరాణాం, మహాత్మనాం జీవనకథాః చ శ్రావయతి స్మ. ఏతాదృశగాథాః శ్రుత్వా శివరాజస్య మనసి స్వయం రామః, కృష్ణః, అర్జునః, భీమః భవేయమ్ ఇతి భావనా ఉత్పద్యతే స్మ. తేన దాదాజీకొండదేవః గురురూపేణ లబ్ధః. ఏకదా ఏకః దుష్టః గోహత్యాం కర్తుం గాం నయతి స్మ. ద్వాదశవర్షీయః శివరాజః తత్ర గత్వా ప్రతిఘటితవాన్. “యః కః అపి గోహత్యాప్రయత్నం కరోతి చేత్ శిక్షార్హః భవతి” ఇతి ప్రకటితవాన్ శివరాజః. తథా సః గోరక్షణప్రతమ్ ఆజీవనం పాలితవాన్.

ఏవం ధైర్యేణ, సాహసేన పరాక్రమేణ చ శివరాజః రాజ్యమ్ అపాలయత్.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) గ్రామాధికారిణః విధయః కే?
- (ఆ) భవతః ప్రీతికరః నాయకః కః ? కిమర్థమ్?
- (ఇ) పారం పరితవాన్ ఖలు! భవతా దృష్ట్యా ఏతాదృశీః అన్యః ఘటనాః వదంతు.
- (ఈ) రాజా కీదృశః భవేత్? కిమర్థమ్?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- (అ) 'కృత్వా' ఇత్యాదీని 'త్వా'ంతపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- (ఆ) అధః దత్తానాం వాక్యానాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) అతడు మహిళలందరిని తల్లిలాగా భావించేవాడు.
.....
- 2) అప్పుడు సేవకులు ఒక గ్రామాధికారిని బంధించి తీసుకువచ్చారు.
.....
- 3) 12 సం.ల శివరాజు అక్కడికి వెళ్ళి అతనిని అడ్డుకున్నాడు.
.....
- 4) నలభై దుర్గాలను స్వాధీనం చేసుకొని అక్కడ భగవద్దేవతాన్ని స్థాపించాడు.
.....
- 5) అతనిచేత దాదాజీ కొండదేవ్ గురురూపంగా పొందబడ్డాడు.
.....

- (ఇ) పాఠే ద్వితీయం పరిచ్ఛేదం పఠిత్వా పంచప్రశ్నాన్ లిఖంతు.

(ఈ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) శివరాజః కదా కుత్ర చ జన్మ ప్రాప్తవాన్?
- 2) జిజియాబాయీ కీదృశీః కథాః ఉక్తవతీ?
- 3) శివరాజః గంభీరస్వరేణ కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 4) శివరాజః కతి దుర్గాణి స్వయత్తీకృతవాన్? కేషాంచన దుర్గాణాం నామాని లిఖంతు.
- 5) గ్రామాధికారి కిం కృతవాన్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- అ) శివరాజస్య స్వభావః కీదృశః?
- ఆ) గోరక్షణం కిమర్థం కరణీయమ్?
- ఇ) కేషాంచన మహారాజానాం నామాని లిఖంతు. తేషాం వైశిష్ట్యమపి ఏకవాక్యేన లిఖంతు.
- ఈ) “శివరాజః దుష్టకార్యాణి ప్రతిఘటితవాన్” ఇతి భవాన్ జ్ఞాతవాన్ ఖలు. భవాన్ అపి సమాజే ఏతాదృశాని అసాధుకృత్యాని కథం ప్రతిఘటతి ఇతి లిఖంతు.

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

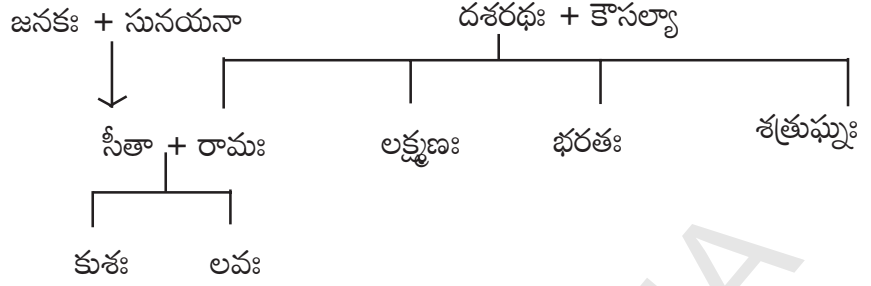
(అ) అధః దత్తేభ్యః పదేభ్యః భిన్నపదం చిత్వా కుండల్యాం లిఖంతు.

- 1) రామాయణం, భారతం, ఆత్మకథా, భాగవతం. ()
- 2) అక్బర్, శివరాజః, షాజహాన్, బాబర్. ()
- 3) భారత్, నేపాల్, చైనా, మహారాష్ట్ర ()
- 4) మరాఠీ, చైనీస్, స్పానిష్, ఫ్రెంచ్. ()
- 5) లేఖనీ, ఖడ్గః, అంకనీ, మార్జనీ. ()

(ఆ) అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు, తేషాం నామాని లిఖంతు. తాన్ అధికృత్య ఏకవాక్యం లిఖంతు.

(ఇ) అధః దత్తాం పట్టికామ్ ఉపయుజ్య ఉదాహరణానుసారం వాక్యాని లిఖంతు.

పితామహః	=	తాత (తండ్రి తండ్రి)
పితామహీ	=	నాయనమ్మ
మాతామహః	=	అమ్మయొక్క తండ్రి
మాతామహీ	=	అమ్మమ్మ
పితా	=	తండ్రి
మాతా	=	తల్లి
అనుజః	=	తమ్ముడు
అగ్రజః	=	అన్న
పతీ	=	భార్య

ఉదా: రామస్య అనుజః లక్ష్మణః.

1. పితామహః దశరథః.
2. పితా
3. అగ్రజః
4. మాతామహీ
5. పితామహీ
6. సీతాయాః మాతా
7. పతీ సీతా.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

బాలశివాజీవర్యస్య ఏకపాత్రాభినయం కుర్వంతు.

VI ప్రశంసా

మార్గే కేచన బాలకాః శునకాన్ శిలాఖండైః తాడయంతి. భవతః మిత్రం రాజీవః తత్ర గత్వా 'మిత్రాణి ! తథా న కరణీయమ్. తే అస్మత్సదృశాః ప్రాణినః ఏవ, హింసా న కరణీయా' ఇతి ఉక్త్వా తాన్ నివారితవాన్. విద్యాలయం గత్వా కక్ష్యాయాం రాజీవమధికృత్య భవాన్ కిం వదతి?

VII భాషాంశాః

(అ) అధః దత్తాని ఉదాహరణాని దృష్ట్వా కోష్ఠకాధారేణ రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదాః (పుం)

1. అధ్యాపకః విద్యాలయే అస్తి. (విద్యాలయః)
2. అధికారీ అస్తి. (కార్యాలయః)
3. కందుకః అస్తి. (ఆపణః)
4. అర్చకః అస్తి. (దేవాలయః)

ఉదాః (స్త్రీ)

5. అధ్యాపికా పాఠశాలాయామ్ అస్తి. (పాఠశాలా)
6. పుస్తకమ్ అస్తి. (ఉత్పీఠికా)
7. వస్త్రం అస్తి. (పేటికా)
8. వైద్యః అస్తి. (వైద్యశాలా)
9. జలం కూప్యామ్ అస్తి. (కూపీ)
10. పునఃపూరణీ అస్తి. (లేఖనీ)
11. విశ్వనాథమందిరం అస్తి. (కాశీ)
12. మీనాః సంతి. (నదీ)

ఉదాః (న.పుం.)

13. ఆపణః నగరే అస్తి. (నగరమ్)
14. క్రీడాకారః అస్తి. (క్రీడాంగణమ్)
15. తిలకం అస్తి. (లలాటమ్)
16. మాతా అస్తి. (గృహమ్)
17. కృషకః అస్తి. (క్షేత్రమ్)
18. మూషకః అస్తి. (బిలమ్)
19. పాఠాః సంతి. (పుస్తకమ్)

(అ) క్లోష్ఠకస్థానాం పదానామ్ ఆధారేణ దశవాక్యాని లిఖంతు.

మమ	పితా	కార్యాలయః విత్తకోశః యంత్రాగారమ్ సహోదరః	కార్యం కరోతి
		దూరదర్శనకేంద్రమ్ ఆపణః	

ఉదా: మమ పితా కార్యాలయే కార్యం కరోతి.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

పరియోజనాకార్యమ్

బాలవీరాణాం చిత్రాణి సంగ్రహ్య భిత్తిపత్రే లేపయంతు. తాన్ అధికృత్య ఏకైకం వాక్యం లిఖంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ) బాలశివాజీమ్ అధికృత్య వక్తుం శక్నోమి.
- ఆ) అనుచ్ఛేదాని పరిత్వా ప్రశ్ననిర్మాణం కర్తుం శక్నోమి
- ఇ) శివాజీమహారాజమ్ అధికృత్య స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.
- ఈ) 'శివాజీ' ఇవ ఏకపాత్రాభినయం కర్తుం శక్నోమి.

అమ్	న
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

అ అ పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్ ఋ ఋ

పఠంతు - నందంతు మందస్మితతా కుతః న?

చీనాదేశే బౌద్ధమతప్రచారః యదా ప్రబలః ఆసీత్ తదానీంతనఘటనా ఏషా. తత్ర కశ్చన విశాలః బౌద్ధాశ్రమః ఆసీత్. తస్మిన్ సకలగుణసంపన్నః ప్రతిభాశాలీ బౌద్ధాచార్యః కశ్చన అవసత్. కదాచిత్ సః బుద్ధప్రతిమాం కారయితుమ్ ఐచ్ఛత్.

“బుద్ధప్రతిమా అత్యుత్కృష్టా భవేత్. మహాన్ వ్యయః భవేత్ ఇతి చేదపి చింతా న కరణీయా” ఇతి విచింత్య సః శిష్యాన్ ఆదిశత్- “దేశస్య ప్రత్యేకం గృహం గృహం గత్వా ధనం సంగృహ్య ఆగచ్ఛంతు” ఇతి.

శిష్యాః తదైవ కృతవంతః. కదాచిత్ కశ్చన శిష్యః లక్షణః రూప్యకాణి సంగృహ్య యదా ప్రతినివర్తమానః ఆసీత్ తదా కాచిత్ బాలా తత్సమీపమ్ ఆగత్స అవదత్. - “ఆర్య! అహమపి ఏకం రూప్యకం దాతుమ్ ఇచ్ఛామి” ఇతి.

తత్ శృత్వా తాం పశ్యన్ సః శిష్యః - “బాలే! తవ ఏకేన రూప్యకేణ కిమ్? అస్మాభిః కోటిశః రూప్యకాణాం వ్యయేన బుద్ధస్య అనుపమా ప్రతిమా నిర్మాస్యతే. తత్ర ఏతాద్భుతస్య క్షుల్లకస్య నాణకస్య స్వీకారాత్ కిం వా ప్రయోజనం స్యాత్? గచ్ఛ” ఇతి ఉక్త్వా తతః గతవాన్. ఏతస్య వచనస్య శ్రవణాత్ ఖిన్నా సా బాలా రుదతీ స్వగృహం గతవతీ.

బహూనాం ప్రయాసేన మహాన్ ధనరాశిః సంగృహీతః. తతః ప్రతిమానిర్మాణారంభః ఆరంభః. శిల్పిభిః మహాన్ ప్రయాసః కృతః. కింతు మూర్తేః ముఖే ప్రసన్నతా తు న దృష్టా ఏవ. శిల్పినః తాం ప్రతిమాం గాలయిత్వా పునః తస్యాః నిర్మాణమ్ ఆరంభివంతః. పునరపి పూర్వతనీ ఏవ స్థితిః. ఏతత్ దృష్ట్వా బౌద్ధగురుః అచింతయత్ - నిశ్చయేన ధనసంగ్రహణావసరే కేనాపి కోఽపి ఖేదితః ఇతి భాతి. అతః ఏవ ఏవం భవతి ఇతి.

తతః సః స్వశిష్యాన్ ఆహూయ అపృచ్ఛత్ - “భవత్సు కేనాపి ధనసంగ్రహణసమయే కస్యాపి ఖేదః జనితః కిమ్ ఇతి. ఏకైకః అపి అవదత్ యత్ మయా న ఖేదితః” ఇతి. అంతే కశ్చన శిష్యః అవదత్ - “ధనసంగ్రహణసమయే కదాచిత్ కాచిత్ నిర్ధనబాలా ఖిన్నా జాతా ఆసీత్. తయా ఏకం రూప్యకం దాతుమ్ ఉద్యతమ్. అల్పత్వాత్ తత్ ధనం మయా న స్వీకృతమ్. తస్మాత్ సా ఖిన్నా ఆసీత్” ఇతి.

ఏవం తర్హి ప్రతిమాయాః ముఖే మందహాసమ్ ఆనేతుం న శక్తమ్, యత్ తస్య కారణమ్ ఏతత్ ఏవ. తామ్ అన్విష్య తతః తత్ రూప్యకమ్ ఆనీయతామ్. ఇతి ఉక్త్వా బౌద్ధాచార్యః శిష్యం ప్రేషితవాన్. శిష్యః తాం బాలామ్ అన్విష్య తతః రూప్యకనాణకం స్వీకృత్య ఆగతవాన్.

పునరపి ప్రతిమానిర్మాణకార్యమ్ ఆరంభమ్. ఏతదవసరే అల్పేన ఏవ కాలేన, అల్పేన ఏవ శ్రమేణ చ ప్రతిమా ప్రసన్నాకృతిమతీ అభవత్.

ఏతత్ దృష్ట్వా సర్వే సంతుష్టాః.

దశమః పాఠః

10. రాం... రాం...

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిం దృశ్యతే?
2. తే కే? కిం కిం కుర్వంతి?
3. ఏతాదృశాః జనాః కయా భాషయా సంభాషణం కుర్వంతి.

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అర్థే రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

(ఉట్నూరు విద్యాలయః, సాయం చతుర్వాదనమ్)

డేవిడ్ (శిక్షకః) : జంగూ, ఇస్నూ, సత్తుబాయి, జంగూబాయి మీరట్ లెక్కలు కీతిట్టి? (గోండుభాషాయామ్)
(భవంతః గణితకార్యం కృతవంతః వా?)

సర్వే ఛాత్రాః : కీతిట్టి మహోదయ! (కృతవంతః మహోదయ!)

రాందేవ్ : రాం రాం మహోదయ! విద్యాలయస్య పురతః ఏకం బస్యానం స్థగితమ్. యానాదవతీర్య
బహవః బాలకాః అస్యాం దిశి ఆగచ్ఛన్తి.

మాధవీ (శిక్షికా) : నమస్కారః. వయం భద్రాచలతః ఆగతాః. విజ్ఞానవిహారయాత్రాం కుర్మః.

డేవిడ్ : ఏవం వా? స్వాగతం. అహం డేవిడ్. అస్యాం పాఠశాలాయాం శిక్షకః అస్మి.

సర్వే ఛాత్రాః : రాం రాం...

డేవిడ్ : ఏతే బాలాః భవంతం నమస్కృత్వన్తి. గోండు భాషాయాం “రాం రామ్” ఇత్యుక్తే నమస్కారః
ఇత్యర్థః.

* * * * *

- మాధవీ** : భవంతః అస్మాకం కృతే ఉత్తమామ్ ఆవాసవ్యవస్థాం కృతవంతః. ఏతదర్థం ధన్యవాదాః. డేవిడ్ మహోదయ ! అస్మాకం ఛాత్రాః గిరిజనానాం విషయే జ్ఞాతుమ్ ఇచ్ఛన్తి కృపయా వదతు.
- డేవిడ్** : అవశ్యం వదామి. గోండుజాతిగిరిజనాః ఏతం ప్రాంతం పాలితవంతః. తేషాం వృత్తిః కృషిః ఏవ. భాషా తు గోండుభాషా. ఏతే ఆదరణే, అనుశాసనే, క్రమశిక్షణే చ ఉదాహరణార్హాః భవంతి. విశ్వాసపాత్రేషు ప్రాణత్యాగాయాపి సిద్ధాః భవంతి. అతిథీన్ ప్రేమ్ణా “రాం రామ్” ఇతి ఆహ్వాయంతి. పాదరక్షే ధృత్వా గృహం న ప్రవిశంతి. యతో హి ఏతే గృహం దేవాలయం భావయంతి.
- కిశోరః (ఛాత్రః)** : తర్హి ఏతే గోండుభాషయా ఏవ లిఖంతి వా?
- డేవిడ్** : గోండుభాషాయాః లిపిః నాస్తి. కుశ్రం హనుమంతరావు మహోదయః తస్యాః లిపిమ్ ఆవిష్కృతవాన్. సా లిపిః అధునా వ్యవహారే ఆనేతవ్యా. అత్రస్థజనాః గోండుభాషయా ఏవ సంభాషణం కుర్వంతి.
- వీరేశం** : కింతు, ఏతే ప్రాంతీయభాషయా స్పష్టం భాషంతే ఖలు?
- డేవిడ్** : ఆమ్. ఏతే ప్రాంతీయభాషయా వదంతి లిఖంతి చ. ఆరంభే తు ఏతే ప్రాంతీయభాషయా న సంభాషంతే స్మ.
- వాసవీ** : తర్హి ప్రాంతీయభాషయా కథమ్ ఏతే సుష్ట సంభాషణం కుర్వంతి?
- డేవిడ్** : పూర్వమ్ అహం హున్నాపూర్ విద్యాలయే అధ్యాపకః ఆసమ్. తత్రత్యాః సర్వే జనాః గోండుభాషయా ఏవ సంభాషణం కుర్వంతి స్మ. అహం తాం భాషాం న జానామి స్మ. క్రమేణ అహమేవ తాం భాషామ్ అధీతవాన్. తైః సహ సర్వేషు కార్యక్రమేషు భాగం గృహ్ణాన్ గోండుభాషాయాం నిపుణః అభవమ్. క్రమశః తయా భాషయా ఏవ ఏతాన్ ప్రాంతీయభాషామ్ అధ్యాపితవాన్.
- జంగూబాయీ** : సత్యం మహోదయే! ఏషః మహోదయః అస్మాభిః సహ భూమౌ ఉపవిశతి, ఖాదతి, క్రీడతి, గాయతి. అస్మాకం గృహస్య అవేక్షయా పారాశాలాయామ్ ఏవ ఆనందః అధికః అస్తి.
- ఇస్రూబాయీ** : ఏతావదేవ న. ఏషః పారాన్ క్రీడాగానకథాభిః అధ్యాపయతి. పాఠసంబద్ధాని ఉపకరణాని నిర్మాతా నిర్మాపయతి చ. ఏతాని భిత్తి పత్రాణి, స్ఫోరకపత్రాణి అస్మాభిః ఏవ నిర్మితాని.

(సర్వేపి తాని దృష్ట్వా ఛాత్రాన్ ప్రశంసితవంతః.)

రాఘవః : ఏతే కం దేవమ్ అర్చంతి?

దేవిడ్ : చైత్రమాసే “చెంచు భీమన్న మెర్మి”, వైశాఖ మాసే “పెర్నాపేన్ పూజా”, జ్యేష్ఠమాసే “విదిరి మొహతుక్”, ఆషాఢమాసే “ఆకిపేన్” పూజా, శ్రావణమాసానంతరం “క్షేత్రార్చనం”, భాద్రపదమాసే “పెత్రమాస”, మార్గశీర్షమాసే ధాన్యస్య గృహనయనం పురస్కృత్య “నెట్టితి” ఉత్సవమ్ ఆచరంతి.

మహేశః : విజయదశమీ (దసరా), దీపావలీత్యాదీన్ ఉత్సవాన్ న జానంతి వా.

దేవిడ్ : హా! హా! హా! జానంతి జానంతి తానేవ న. ఉగాది, హోళికా ఇత్యాద్యుత్సవానపి ఆచరంతి ఏతే. విజయదశమీతః ఆరభ్య దీపావలీపర్యంతం ‘దండారి’ ఇతి ఉత్సవమ్ ఆచరంతి. ఏతాః ‘గుస్సాడీ’ ఇతి నృత్యం కుర్వన్తి.

ఇస్రూబాయీ : “సమ్మక్క సారలమ్మ” ఇతి “మేలాపకమ్ అస్మాకం ప్రసిద్ధః ఉత్సవః అస్తి.”

మాధవీ : ఏవం వా ? ఉత్తమమ్. దేవిడ్ మహోదయ! గోండు భాషీయగిరిజనానాం విషయే భవాన్ సమ్మక్ ఉక్తవాన్. ధన్యవాదః. మహాన్ ఆనందః సంజాతః. భవంతః సర్వే భద్రాచలమ్ ఆగచ్ఛన్తు. అస్మాకం విద్యాలయే ఏవ భవతాం వ్యవస్థాం కరిష్యామః. పునః మిలామః.

దేవిడ్ : స్వాగతమ్

సర్వే ఛాత్రాః : రాం, రాం.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) భద్రాచలం కస్మిన్ జనపదే (జిల్లాయామ్) అస్తి? తత్ర కః దేవః ప్రసిద్ధః?
- (ఆ) కమపి ఏకం ప్రియమ్ ఉత్సవం ఉద్దిశ్య వదంతు.
- (ఇ) భవతాం ప్రాంతీయభాషామ్ అతిరిచ్య భవతః మిత్రాణి కయా భాషయా భాషణం కుర్వంతి?
- (ఈ) భవంతః కదాపి విహారయాత్రాం కృతవంతః వా? తద్ద్వి భవతః అనుభవః కః?
- (ఉ) గృహం ప్రతి అతిథిః ఆగతః చేత్ భవాన్ కథం స్వాగతం కరోతి? తదర్థం కిం కరోతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తికుర్వంతు

- (అ) గిరిజనానామ్ ఉత్సవసంబద్ధాని పదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- (ఆ) పాఠే గోండుభాషాయాః పదానామ్ అర్థాన్ జ్ఞాత్వా తాని ఉపయుజ్య సంస్కృతభాషయా వాక్యాని రచయంతు.

కీతిట్కి ?	-	కృతవంతః కిమ్? / కృతవత్తః కిమ్ ?
మీరట్	-	భవంతః / భవత్తః
రాం రాం	-	నమస్కారః
- (ఇ) అధః దత్తేషు పదేషు ఏకం పదమ్ అన్వేష్య భిన్నమ్. తత్ కిమితి జ్ఞాత్వా కుండల్యాం లిఖంతు.

ఆకిపేన్, నాగోబా, పెత్రమాస, పెర్నాపేన్.	(	)
రాందేవ్, సత్తుబాయీ, జంగూబాయీ, మీరట్.	(	)
రాం రాం, ధన్యవాదః, శుభోదయః, లిఖతు.	(	)
కృష్ణాష్టమీ, సెట్టి, దీపావలీ, ఉగాది.	(	)
రాఘవః, లతా, వీరేశః, మాధవీ.	(	)
- (ఈ) పాఠం పఠిత్వా ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.
 - 1) రాం రాం నామ కః అర్థః?
 - 2) గోండుజాతిగిరిజనాః గృహం కథం భావయంతి?
 - 3) గోండుజాతిగిరిజనాః కాన్ దేవాన్ పూజయంతి?
 - 4) “దండారి” ఇతి ఉత్సవం కదా ఆచరంతి?
 - 5) కీతిట్కి మహోదయ! ఇత్యస్య వాక్యస్య అర్థః కః?

III పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

(అ) అధ: సంస్కృతభాషాయాం గోండుభాషాయాం చ పదాని సంతి. తేషామ్ ఆధారేణ గోండు భాషయా సంస్కృతేన చ వాక్యాని రచయంతు.

బాలకః (కాండి)	బాలికా (పేకి)	గీతం (పాట)
అస్తి (మన్న)	విద్యాలయః (పాడ)	గాయతి (వార్సేర్మంత)
గతవాన్ (సోత్తేర్)	గచ్ఛన్తి (దాంతేర్)	క్షేత్రం (వావుటి)
తే (వోర్)	పుస్తకం (పుస్తక్)	పరితపతీ (వాచ్కీత)
అద్య (నేన్)	సా (అద్)	భవతః, భవత్యాః (నీవ)
క్రీణంతి (ఏతాంతేర్)	సః (ఓర్)	నామ (పురల్)
క్రీడన్తి (కర్సేర్ మంతేర్)	వయం (మమట్)	కిం (బతల్)
గతవన్తః, గతవత్యః (సోత్తేం)		

ఉదా: పేకి పాట వార్సేర్మంత. - బాలికా గీతం గాయతి.

(ఆ) భవంతః కతి ఉత్పవాన్ జానంతి, ఆచరంతి? తేషాం సూచీం కుర్వంతు.

క్ర. సం.	ఉత్పవస్య నామ	మాసః
ఉదా:	ఉగాదిః	చైత్రమాసే.
1		
2		
3		

(ఇ) ఉచితం మేలయన్తు

1)	ఉగాదిః	అగ్నిపటహానాం జ్వాలనమ్
2)	సంక్రాంతిః	విగ్రహనిర్మాణమ్, అర్చనమ్.
3)	దీపావలీ	పతంగోడ్డయనమ్
4)	గణేశచతుర్థి	శమీపూజా
5)	విజయదశమీ	పంచాంగశ్రవణమ్

IV స్వీయరచనా

అధ: దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- (అ) 'ధన్యవాదః' ఇతి పదం కిమర్థమ్ ఉపయోక్తవ్యమ్? కేషు సందర్భేషు ఉపయోక్తవ్యమ్ ?
- (ఆ) భవంతః విహారయాత్రాం గంతుమ్ ఇచ్ఛన్తి చేత్ కుత్ర గచ్ఛంతి? కిమర్థం గచ్ఛంతి?
- (ఇ) విహారయాత్రాః కిమర్థం కరణీయాః? తేన కే లాభాః భవంతి?

V సర్వనాట్యకవ్యక్రీకరణమ్

గిరిజనాః ఇవ వేషధారణం కృత్వా, కిమపి ఏకం గిరిజనసంబద్ధం గీతం జ్ఞాత్వా అభినయం కుర్వంతు.

VI ప్రశంసా

ఏకం జానపదగీతం సంకలయ్య కక్ష్యాయాం గాయంతు.

VII భాషాంశాః

అధః దత్తాని పదాని తేషామ్ అర్థాన్ చ పఠంతు.

పురతః = ముందర	పుష్పతః = వెనుక	ఉపరి = పైన
అధః = క్రింద	వామతః = ఎడమవైపు	దక్షిణతః = కుడివైపు

ఆమ్రఫలాని = మామిడిపళ్ళు	శుకః = చిలుక	కూపీ = నీళ్ళసీసా
స్థాలికా = గిన్నె	అజః = మేకపోతు	కుక్కుటాః = కోళ్ళు
ద్విచక్రికా = సైకిల్	గౌః = ఆవు, ఎద్దు	శునకః = కుక్క
గోశాలా = పశువులపాక	సస్యక్షేత్రాణి = పొలాలు	వృద్ధః = ముసలివాడు

చిత్రం దృష్ట్వా కోళ్ళకాత్ పదాని స్వీకృత్య వాక్యాని రచయంతు.

ఏకః ఆమ్రవృక్షః అస్తి. తస్య శాఖాయాః అధః భూమౌ మంచః అస్తి. మంచే ఏకః

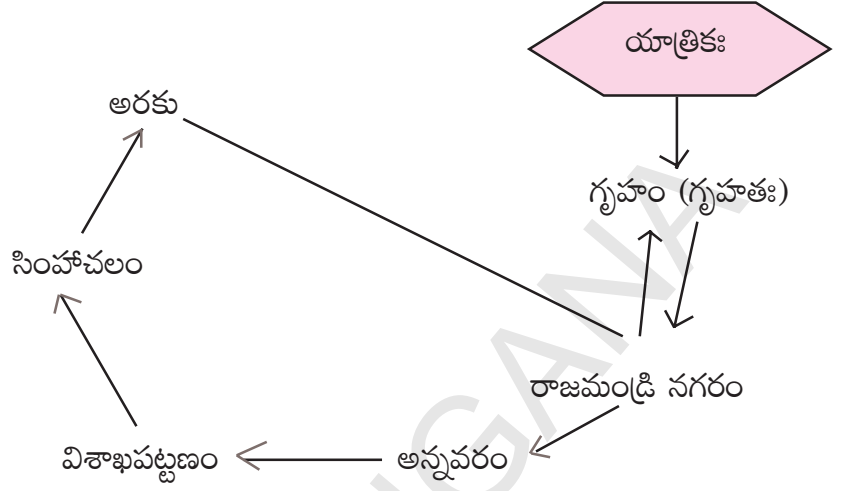
వృద్ధః అస్తి. వృద్ధస్య ఉపరి శాఖాయామ్ ఆమ్రఫలాని సంతి.

వృద్ధస్య ఉపరి శాఖాయామ్ ఏకః అపి అస్తి.

మంచస్య అధః జలకూపీ అస్తి. మంచస్య అధః ఏకః అపి అస్తి.

వృద్ధస్య పుష్పతః

(అ) ఉదాహరణనుసారం యాత్రికః కుతః కుత్ర గచ్ఛతి ఇతి లిఖింతు.

ఉదా: యాత్రికః గృహతః 'రాజమండ్రి' నగరం గతవాన్.

పరియోజనాకార్యమ్

భవతః జనపదస్య గిరిజనానాం విషయే, తేషాం భాషాయాః, ఉత్సవనాం మేలకానాం చ విషయే, అధ్యాపకస్య / గ్రంథాలయస్య సాహాయ్యేన విషయం సంకలయంతు. కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

అ) పాఠస్య సారం వక్తుం శక్నోమి.

ఆ) పాఠం స్పష్టతయా పఠితుం శక్నోమి.

ఇ) పాఠస్య సారం లేఖితుం శక్నోమి.

ఈ) స్వీయవిహారయాత్రానుభవాన్ లేఖితుం శక్నోమి.

అమ్

న

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

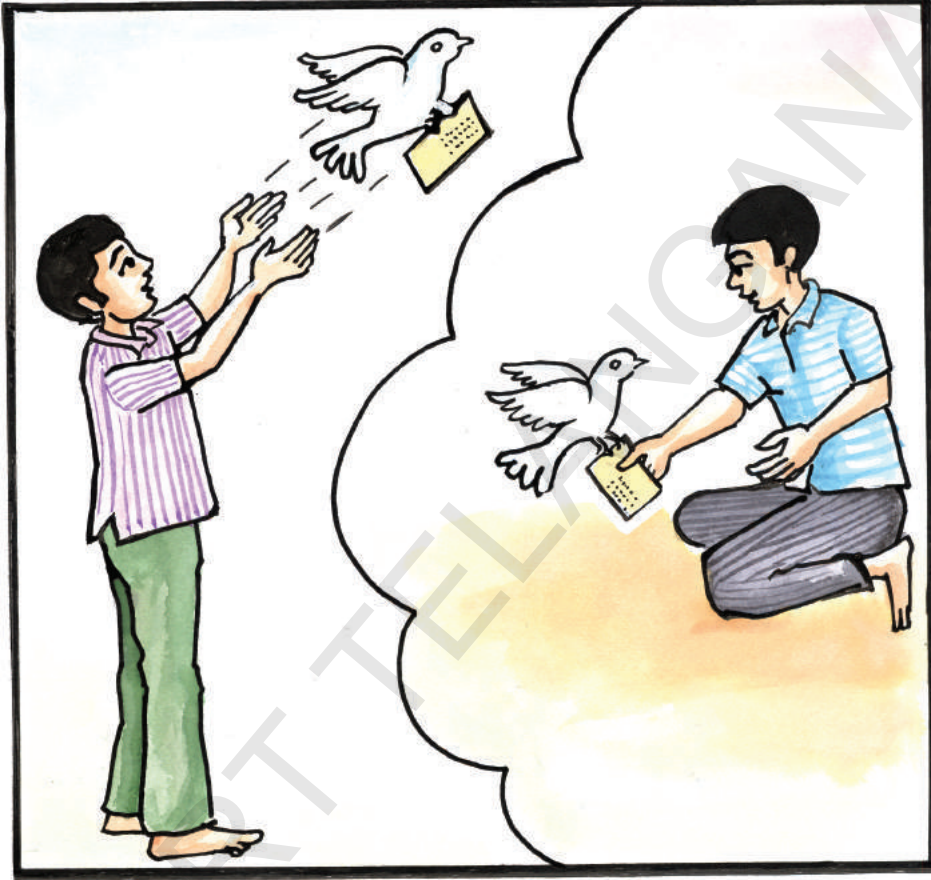
*** న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే ***

ఏకాదశ: పాఠ:

11. పత్రలేఖనమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే పక్షీ కిం కరోతి?
2. పత్రం కిమర్థం లిఖంతి?
3. భవాన్ కదాపి పత్రం లిఖితవాన్ వా?

ఛాత్రేభ్య: సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం చ కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రై: సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్థ చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

భాగ్యనగరమ్,

05-02-2012

ప్రియలాస్యే!

అహం కుశలినీ, భవతీ కుశలినీ ఇతి అహం భావయామి. బహుకాలతః భవత్యాః సకాశాత్ పత్రం న ప్రాప్తవతీ. ప్రతిపత్రార్థమ్ అహం నిరీక్షణం కరోమి. ఇదానీం ప్రధానవిషయః కః ఇతి చేత్ హ్యః అస్మాకం విద్యాలయే పర్యావరణదినోత్సవం పురస్కృత్య కార్యక్రమః సంచాలితః. తస్మిన్ కార్యక్రమే అధ్యాపకైః సహ ఛాత్రాః సర్వేఽపి భాగం గృహీతవంతః. అధ్యాపకస్య సూచనానుసారం సర్వే ఛాత్రాః ఏకైకం పాదపం స్వీకృత్య విద్యాలయం పరితః రోపితవంతః. తేషాం పాదపానాం రక్షణం, పోషణం జలసేచనం చ అస్మాకం దాయిత్యమ్. ఏతే పాదపాః వృద్ధిం ప్రాప్య అస్మభ్యం పుష్పాణి, ఫలాని, ఛాయామ్ ప్రాణవాయుం చ యచ్ఛంతి. అహమపి వృద్ధిం ప్రాప్య అస్మిన్ ఏవ విద్యాలయే అధ్యాపికా భవిష్యామి. తదా మయా స్థాపితం పాదపం దృష్ట్వా అహమ్ అధికమ్ ఆనందమ్ అనుభవిష్యామి.

ఏషః హ్యః మమ విద్యాలయే జాతః విషయః. భవత్యాః విద్యాలయే ప్రవృత్తాన్ నూతనవిషయాన్ ఉద్దిశ్య భవతీ అవశ్యం పత్రం లేఖిష్యతీతి చింతయామి.

భవత్యాః సఖీ,

రాధా.

సంకేతః,

క. లాస్యా,

గృహ సంఖ్యా 23-23-30, శివరావు వీధీ,

సత్యనారాయణపురం, విజయవాడ,

ఆంధ్రప్రదేశ్.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ) జీవనే ప్రేమ్యపత్రాణాం మహత్త్వం కిమ్?
- ఆ) వయం పత్రస్య ఉపయోగం కుత్ర కుత్ర కుర్మః?
- ఇ) భవాన్ కదాపి సమపత్రం లిఖితవాన్ వా? కస్మై లిఖితవాన్?
- ఈ) పాఠం పఠిత్వా కిం జ్ఞాతవంతః?
- ఉ) పత్రం కస్మిన్ విషయే లిఖితమ్ అస్తి?
- ఊ) పాఠశ్రవణానంతరం భవతః మనః కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?
- ఋ) ఏతత్ పత్రం కా లిఖితవతీ? కస్మై లిఖితవతీ?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

అ) అథః దత్తాని పదాని పఠంతు. పాఠే అన్విష్య తేషాం అథః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

1) నిరీక్షణం	2) జలసేచనం	3) పురస్కృత్య
4) పాదపం	5) దాయిత్యం	6) ఛాయాం
7) ప్రాణవాయుం	8) రోపితవంతః	9) స్వీకృత్య

ఆ) అథః దత్తే అనుచ్ఛేదే కానిచన పదాని దోషయుక్తాని. శుద్ధీకృత్య వాక్యాని పునః లిఖంతు.

ఏష హ్యః మామ విద్యులయే జాతః విషయః. భవత్యః విద్యులయే ప్రవృత్తాన్ నూతనవిషయ ఉద్దిశ్య భవతి అవశ్యాం ప్రత్యుత్తరం లేఖిష్యతీతి, చింతయామి.

ఇ) అథః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అథః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

- 1) మా పాఠశాలలో పర్యావరణదినోత్సవం పురస్కరించుకొని కార్యక్రమం జరుపబడినది.
- 2) మొక్కలను తీసుకొని పాఠశాల చుట్టుపక్కల నాటాము.
- 3) నేను కూడా పెరిగి ఈ పాఠశాలలోనే అధ్యాపకురాలిని అవుతాను.

ఈ) పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) విద్యులయే కిమర్థం కార్యక్రమః సంచాలితః?
- 2) ఛాత్రాణాం దాయిత్యం కిమ్ అస్తి?
- 3) పాదపాః వృద్ధిం ప్రాప్య కిం యచ్ఛంతి?
- 4) రాధా కిం భవతుమిచ్ఛతి?
- 5) రాధా కదా ఆనందం ప్రాప్నోతి?

1. ప్రదీపః ప్రధానాధ్యాపకాయ విరామపత్రం లిఖతి. పత్రం పఠంతు.

తిరుపతి,

దినాంకః 17-10-2013

సవిధే,

ప్రధానాధ్యాపకః,

శ్రీ వేంకటేశ్వరప్రాచ్యపాఠశాలా,

తిరుపతిః.

మహోదయ!

మన నామ ప్రదీపః. అహమ్ అస్యాం పాఠశాలాయాం పంచమకక్షాయాం పఠామి. పఠశ్చ మమ భగిన్యాః వివాహాః భవిష్యతి. వివాహకార్యేషు అహమ్ అపి సాహాయ్యం కర్తుమిచ్ఛామి.

అతః అహమ్ అస్య మాసస్య 19, 20, 21, దినాంకేషు పాఠశాలాయామ్ ఉపస్థాతుం న శక్నోమి. అతః కృపయా మహ్యం దినత్రయం విరామం దదాతు ఇతి సవినయం ప్రార్థయామి.

ధన్యవాదః,

భవతాం విధేయః ఛాత్రః,

ప్రదీపః,

క్రమసంఖ్యా-35,

పంచమకక్ష్యా.

ఉపరిదత్తం పత్రమ్ ఆధారీకృత్య అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- అ) పత్రం కః లిఖితవాన్?
- ఆ) కుతః లిఖితవాన్?
- ఇ) కస్మిన్ దినాంకే పత్రం లిఖితవాన్?
- ఈ) కస్మై లిఖితవాన్?
- ఉ) పత్రే అధ్యాపకం కిం సంబోధితవాన్?
- ఊ) భగిన్యాః వివాహాః కదా అస్తి?
- ఋ) కతి దినాని విరామం పృష్టవాన్?

III స్వీయరచనా

అధ: దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

(అ) పర్యావరణపరిరక్షణాయ భవాన్ కిం కర్తుం శక్నోతి.

(ఆ) స్వాతంత్ర్యదినోత్సవకార్యక్రమే భవతః విద్యాలయే కిం కిం కృతవంతః ఇతి మిత్రాయ పత్రం లిఖంతు.

(ఇ) వృక్షేభ్యః కే లాభాః సంతి? భవంతః వృక్షాన్ కథం రక్షంతి?

IV పదజాలాభివృద్ధి: - భాషాక్రీడా:

అ) అధ: మంజూషాయాం దత్తాని పదాని ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఆనందేన	ఇతి	మిత్ర!	నమస్కారాన్
కుశలీ	వయం	అన్యత్ర	విజయవాడానగరమ్

తిరుపతి,

దినాంక:

ప్రియమిత్ర !

అహం కుశలీ. భవాన్ వా. అహం గ్రీష్మకాల విరామేషు ఆగమిష్యామి. తత్ర మిలిత్యా మందిరాణాం దర్శనం కుర్మః. కాలయాపనం కుర్మః. భవాన్ విరామదినేషు మా గచ్ఛతు. పత్రస్య ప్రాప్తేః అనంతరం ప్రత్యుత్తరం దదాతు. మాతః కృతే పితుః కృతే చ వదతు.

భవదీయః,

.....

సంకేతః,

.....

.....

.....

(ఆ) అధః దత్తేషు వాక్యేషు కిం సమీచీనం, కిమ్ అసమీచీనమితి (✓, x) ఇతి చిహ్నభ్యాం సూచయంతు.

ఉదా: అద్య విద్యాలయే పర్యావరణదినోత్సవం పురస్కృత్య కార్యక్రమః సంచాలితః. (x)

- 1) ఏకైకం పాదపం స్వీకృత్య విద్యాలయస్య బహిః రోపితవంతః. ()
- 2) పాదపానాం రక్షణం, పోషణం జలసేచనం చ అస్మాకం దాయిత్యమ్. ()
- 3) ప్రతిపత్రార్థమ్ అహం నిరీక్షణం న కరోమి. ()
- 4) పాదపాః వృద్ధిం ప్రాప్య ప్రాణవాయుం యచ్ఛంతి. ()
- 5) కార్యక్రమే అధ్యాపకైః సహ ఛాత్రాః సర్వేఽపి భాగం గృహీతవంతః. ()

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

అ) భవతః / భవత్యాః పాఠశాలామ్ ఉద్దిశ్య మిత్రం ప్రతి పత్రం లిఖంతు.

ఆ) రాధా భవత్యాః కృతే ఏవ పత్రం లిఖితవతీ ఇతి చింతయిత్వా తస్యాః కృతే ప్రత్యుత్తరం లిఖిత్వా ప్రదర్శయతు.

ఇ) వార్తాప్రసారణాయ కే కే మార్గాః (ఉపాయాః) సంతీతి అంశమ్ ఆధారీకృత్య నిబంధం లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

పారే వృక్షాణాం కేచన లాభాః ఉక్తాః. ఇతోఽపి వృక్షేభ్యః కే కే లాభాః సంతీతి వదంతు.

VII భాషాంశాః

అ) జీవనే ప్రేష్వపత్రాణామ్ (లేఖలయొక్క) ఆవశ్యకతాం సర్వే జానంతి. ప్రతిదినం వయం ప్రేష్వపత్రస్య ఆవశ్యకతామ్ అనుభవामః. కుటుంబజనానాం కుశలవార్తాః జ్ఞాతుం, వివాహాదికస్య ఆహ్వానేషు, ఆధికారికవ్యవహారేషు శుభకామనానాం ప్రేషణాయ, ఏవం వివిధేషు అవసరేషు వయం ప్రేష్వపత్రస్య ఉపయోగం కుర్మః. కార్యాలయేషు వివిధాని ప్రయోజనాని ఉద్దిశ్యాపి పత్రాణి లిఖామః.

పత్రలేఖనే ఏతే అంశాః భవంతి.

శుభచిహ్నమ్	గ్రామః	దినాంకః
శీర్షికా	సంబోధనమ్	కుశలప్రశ్నాః
విషయః	సమాప్తిః	హస్తాక్షరమ్

పత్రసంకేతః (పత్రస్వీకర్తుః పత్రప్రేషయితుః చ)

(ఆ) అధః కానిచన పదాని దత్తాని. తేషాం సాహాయ్యేన పత్రేషు కథం సంబోధనం కరణీయమ్ ఇతి జానంతు.

పితరమ్ ఉద్దిశ్య		పూజ్య జనక!
పితామహమ్ ఉద్దిశ్య		పూజ్య పితామహ!
మాతరమ్ ఉద్దిశ్య		పూజ్య జనని!
పితామహీమ్ ఉద్దిశ్య		పూజ్య పితామహి!
సోదరమ్ ఉద్దిశ్య		ప్రియ అగ్రజ / ప్రియ అనుజ
సోదరీమ్ ఉద్దిశ్య		ప్రియే అగ్రజే! / ప్రియే అనుజే!
మిత్రమ్ ఉద్దిశ్య		ప్రియమిత్ర / ప్రియసఖే
అధ్యాపకమ్ ఉద్దిశ్య		మహోదయ / శ్రీమన్
అధికారిణమ్ ఉద్దిశ్య		ఆర్య / మహోదయ / శ్రీమన్

(ఇ) ఏతాని వాక్యాని పఠంతు.

సామాన్యవాక్యమ్	విరుద్ధార్థకవాక్యమ్
పుస్తకమ్ అత్ర అస్తి.	పుస్తకం అత్ర నాస్తి.
అత్ర లేఖనీ అస్తి.	అత్ర లేఖనీ నాస్తి.
ఘంటా దేవాలయే అస్తి.	ఘంటా దేవాలయే నాస్తి.
కుక్కురాః తత్ర సంతి.	కుక్కురాః తత్ర న సంతి.

‘అస్తి’ ఇతి పదస్య విరుద్ధార్థం సూచయితుమ్ ‘అస్తి’ పదేన సహ ‘న’ కారః ఉపయుజ్యతే. తదా తత్ సామాన్యవాక్యస్య “విరుద్ధార్థకవాక్యం” భవతి. సర్వేషాం క్రియాపదానాం సాకం ‘న’ ఉపయుజ్య విరుద్ధార్థకవాక్యాని లేఖితుం శక్నుమః.

(ఈ) ఉపరితనవాక్యానామ్ ఆధారేణ విరుద్ధార్థక, సామాన్యవాక్యాని లిఖంతు.

- 1) ఘటే జలమ్ అస్తి
- 2) సూర్యతే పుస్తకాని సంతి.
- 3) పుస్తకే బహూని చిత్రాణి సంతి.
- 4) విద్యాలయే వృక్షాః న సంతి.
- 5) మమ మనసి చింతా అస్తి
- 6) దుగ్ధమ్ ఉత్తమమ్ అస్తి.
- 7) గీతం మధురం న భవతి .
- 8) చిత్రమ్ ఆహ్లాదకరం భవతి.

ఏవమేవ పూర్వతనేషు పాఠేషు కానిచన సామాన్యవాక్యాని లిఖిత్వా తేషాం విరుద్ధార్థకాని వాక్యాని లిఖంతు.

(ఉ) ఏతత్ సంభాషణం పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

రమేశః - భవత్యాః గృహస్య సమీపే ఉద్యానవనమ్ అస్తి కిమ్?

రుచిరా - రమేశ ! మమ గృహస్య సమీపే ఉద్యానవనం న అస్తి.

కింతు క్రీడాంగణమ్ అస్తి. ఆపణం చ వర్తతే.

రమేశః - మమ గృహస్య సమీపే గ్రంథాలయః అస్తి. భవత్యాః గృహస్య సమీపే గ్రంథాలయః అస్తి కిమ్?

రుచిరా - గ్రంథాలయః అస్తి. కింతు తస్మిన్ పుస్తకాని న సంతి.

కేవలమ్ ఆసన్దాః సంతి. కర్మకారిణః చ వర్తంతే.

రమేశః - మమ గృహస్య సమీపే గ్రంథాలయః వర్తతే. పుస్తకాన్యపి సంతి. అగత్య పఠతు. సాయంకాలే భవతీ కిం కరోతి సఖి !

రుచిరా - అహం సాయంకాలే కేవలం క్రీడామి. గృహకార్యం న కరోమి.

రమేశః - అహం సాయంకాలే ఏవ కంచిత కాలం క్రీడామి. గృహకార్యం చ కరోమి.

(ఊ) అధః దత్తేషు వాక్యేషు 'స', 'చ' ఇతి అవ్యయద్వయేన రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

- 1) మానవాః భూమౌ నివసన్తి. జంతవః.....భూమౌ నివసంతి.
కింతు మత్స్యాః భూమౌ నివసంతి.
- 2) రామః లక్ష్మణః సీతా వనం గతవంతః.
భరతః వనం గతవాన్.
- 3) ప్రద్యోతనః ప్రత్యహం మాతరం నమస్కరోతి. పితరం
నమస్కరోతి. మిత్రం..... నమస్కరోతి. శత్రుం
నమస్కరోతి.
- 4) కమలాయాః గృహే పుష్పవనం వర్తతే. తస్మిన్ పుష్పవనే
మందారపుష్పాణి వర్తంతే. కుందపుష్పాణి వర్తంతే.
కమలాని తు వర్తంతే.
- 5) సింహాః మాంసాహారీ. వ్యాఘ్రాః మాంసాహారీ.
కిం తు హరిణాః మాంసాహారీ.

పరియోజనాకార్యమ్

1. వివిధదినోత్సవానాం నామాని తేషాం దినాంకాన్ చ పట్టికారూపేణ లిఖంతు. ప్రదర్శయంతు.

యథా	క్ర.సం.	దినోత్సవస్య నామ	తిథిః / దినాంకః
	1.	సంస్కృతదినోత్సవః	శ్రావణపూర్ణిమా
	2.	బాలదినోత్సవః	నవంబర్ 14

స్వీయమూల్యాంకనమ్

అ) పాఠస్య సారం వక్తుం శక్నోమి.

అమ్	న
☐	☐

ఆ) పత్రేషు కథం సంబోధనం కరణీయమ్ ఇతి వక్తుం శక్నోమి.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

ఇ) అహం స్వయం పత్రం లేఖితం శక్నోమి.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

ఈ) వృక్షస్య ఉపయోగాన్ లేఖితం శక్నోమి.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

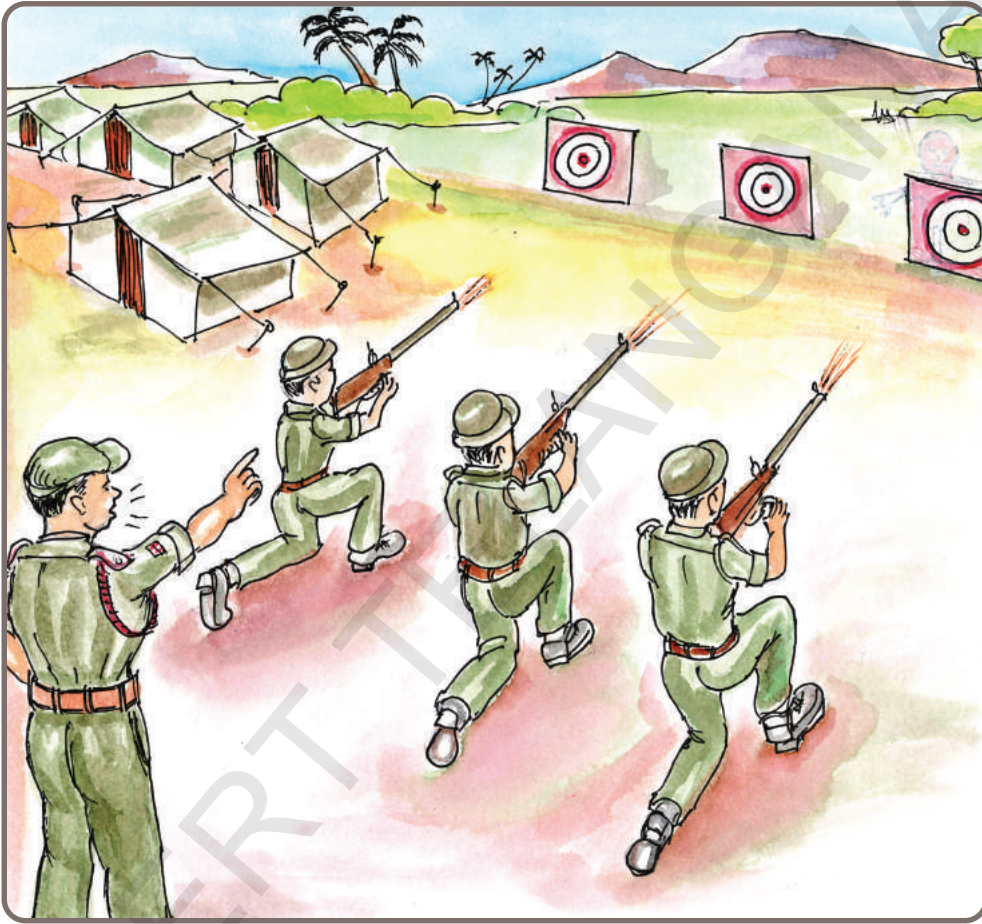
గుణాః పూజాస్థానం గుణిషు న చ లింగం న చ వయః

ద్వాదశ పాఠం:

12. దీక్ష

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిమ్ అస్తి?
2. సైనికాః కిం కుర్వంతి.
3. లక్ష్మచ్చేదనార్థం కిమ్ ఆవశ్యకమ్?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అంతే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

ఏకదా కౌరవాణాం పాండవానాం చ గురుః ద్రోణాచార్యః తేషాం బాణాభ్యాసకౌశలం జ్ఞాతుమ్ ఏకాం పరీక్షాం కృతవాన్. ద్రోణః తాన్ అవదత్. “భవంతః సర్వే ధనూంషి స్వీకృత్య వృక్షే స్థితాం పక్షిపుత్తలికాం ప్రహర్తుం సిద్ధాః భవంతు. యదా అహమ్ ఆజ్ఞాపయిష్యామి తదా తస్య శిరః భిందంతు” ఇతి. తతః ద్రోణః ప్రథమం దుర్యోధనమ్ ఉద్దిశ్య ఏవమవదత్. “దుర్యోధన! భవాన్ ధనుషి బాణసంధానం కరోతు. మమాజ్ఞానుసారం బాణప్రయోగం కరోతు” ఇతి. దుర్యోధనః ధనుః స్వీకృత్య సిద్ధః జాతః. తదా ద్రోణః దుర్యోధనమ్ అపృచ్ఛత్. “భవాన్ తత్ర కిం పశ్యతి?”

ఇతి. తదా దుర్యోధనః “వృక్షం, వృక్షస్య సమీపే స్థితాన్ మమ భ్రాతృన్ చ పశ్యామి” ఇతి ఉక్తవాన్.

ద్రోణః అప్రసన్నః భూత్వా “అస్తు భవాన్! ధనుః అత్ర సంస్థాప్య ఇతః గచ్ఛతు.” ఇతి అవదత్. ఏవమేవ సః సర్వాన్ కౌరవాన్ పాండవాన్ అపి పృష్టవాన్. సర్వేఽపి దుర్యోధనః ఇవ సమాధానం దత్తవంతః.

అంతే ద్రోణాచార్యః అర్జునం పృష్టవాన్. తదా అర్జునః ఏవమవదత్. “అహం కేవలం పక్షిణః పుత్తలికామేవ పశ్యామి.

న అన్యత్” ఇతి ఉక్తవాన్. తదా ద్రోణః అర్జునమ్ ఏవమ్ అపృచ్ఛత్. “భవాన్ పక్షిపుత్తలికాం పశ్యతి చేత్ తస్యాః అంగాని కథం సంతి?” ఇతి. తదా అర్జునః “అహం కేవలం తస్యాః శిరః పశ్యామి.” తదా ప్రసన్నః ద్రోణః ఆనందేన “బాణం ముంచతు” ఇతి ఆజ్ఞాపయత్. సమనంతరమేవ అర్జునః బాణం క్షిప్తవాన్. ఝటిత్యేవ బాణేన పక్షిపుత్తలికాయాః శిరః భిన్నం భూత్వా భూమౌ అపతత్.

ఏకాగ్రతా నామ ఏవం భవేత్. ఏతాదృశ్యా దీక్షయా, ఏకాగ్రతయా అర్జునః ధను-ర్విద్యామ్ అభ్యస్య సర్వశ్రేష్ఠ-ధనుర్ధారీ అభవత్.

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) కథాశ్రవణేన కిమ్ అవగతవంతః?
- (ఆ) కథాయాం ముఖ్యాంశః కః?
- (ఇ) ద్రోణాచార్యః కిమర్థం తాన్ సర్వాన్ పరీక్షితవాన్?
- (ఈ) అర్జునః లక్ష్మచ్ఛేదం కృతవాన్ ఖలు! ఏతస్మిన్ విషయే అర్జునస్య ఏకాగ్రతా కీదృశీ ఇతి వదంతు.
- (ఉ) అర్జునస్య స్థానే భవాన్ అస్తి చేత్ కిం వదతి?
- (ఊ) లక్ష్మసాధనార్థం కాని కాని ఆవశ్యకాని భవంతి?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- (అ) అథః దత్తాని పదాని పారే కుత్ర సంతీతి అన్విష్య, తేషామ్ అథః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

1) స్వీకృత్య	2) ధనూంషి	3) ప్రహర్తుం
4) మమాజ్ఞానుసారం	5) పక్షిపుత్తలికాం	6) ముంచతు
7) భిన్నం	8) ధనుర్ధారీ	

- (ఆ) అథః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తాని వాక్యాని కః కం ప్రతి ఉక్తవాన్ ఇతి లిఖంతు.

ఉదా: వృక్షం, వృక్షస్య సమీపే స్థితాన్ మమ భ్రాతృన్ చ పశ్యామి.

దుర్యోధనః ద్రోణమ్ ఉక్తవాన్

- 1) వృక్షే స్థితాం పక్షిపుత్తలికాం ప్రహర్తుం సిద్ధాః భవంతు.

.....

- 2) ధనుః అత్ర సంస్థాప్య భవాన్ ఇతః గచ్ఛతు.

.....

- 3) అహం కేవలం పక్షిపుత్తలికామేవ పశ్యామి.

.....

- 4) తస్యాః అంగాని కథం సంతి?

.....

- ఉ) సానందం బాణం ముంచతు.

.....

(ఇ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) జీవనే కిమపి సాధనీయం చేత్ కా ఆవశ్యకీ?
- 2) ద్రోణాచార్యః కిం జ్ఞాతుం పరీక్షాం కృతవాన్?
- 3) ద్రోణః దుర్యోధనముద్దిశ్య కిమవదత్?
- 4) దుర్యోధనః ద్రోణాచార్యం ప్రతి కిముక్తవాన్?
- 5) అర్జునః ద్రోణం ప్రతి కిముక్తవాన్?
- 6) ద్రోణః అర్జునం కిమ్ ఆజ్ఞాపయత్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

అ) విద్యార్థినాం కృతే ఏకాగ్రతాయాః ఆవశ్యకతా కా?

ఆ) కే కే జనాః ఏకాగ్రతయా కిం కిం కుర్వంతీతి వదంతు.

ఇ) భవాన్ కేషు విషయేషు ఏకాగ్రతాం దర్శయతి? కిం సాధయితుమ్ ఇచ్ఛతి?

ఈ) ఏకాగ్రతావర్ధనాయ కాని కాని ఆవశ్యకాని భవంతి?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అధః మంజూషాయాం కానిచన పర్యాయపదాని దత్తాని. తాని కస్య పదస్య పర్యాయపదాని ఇతి జ్ఞాత్వా విభజంతు.

ఫల్గుణః	ఖగః	గురుః	అంతేవాసీ	విహంగమః	గీష్మతిః
భరతర్షభః	శిష్యః	శిక్షకః	విహంగః	కిరీటీ	విద్యార్థీ

	<u>ఆచార్యః</u>	<u>పక్షీ</u>	<u>అర్జునః</u>	<u>ఛాత్రః</u>
1)				
2)				
3)				

(అ) కక్ష్యాయాం సర్వే ఛాత్రాః వృత్తాకారేణ ఉపవిశంతు. ఏకైకః మహాభారతే విద్యమానానాం పాత్రాణాం నామాని వదతు. ఏకస్య వృత్తస్య అనంతరం యః తాని పాత్రనామాని పునః తేనైవ క్రమేణ ప్రప్రథమం వదతి సః “దీక్షాపరః అర్జునః” ఇతి బిరుదాంకితః భవతి.

(ఇ) అధః దత్తేషు రిక్తస్థానేషు దత్తస్య పదస్య అన్నిమమ్ అక్షరమ్ ఉపయుజ్య నూతనపదాని లిఖంతు.

ఉదా:	ధర్మరాజః	జలదః	దయానిధిః	ధార్మికః
క.....				
.....				
.....				

(ఈ) అధః దత్తేషు రేఖాంకితానాం పదానామ్ అర్థాన్ జానంతు.

తేషామ్ అర్థానామ్ ఆధారేణ నూతనవాక్యాని రచయంతు.

- 1) సర్వే ధనూంషి స్వీకృత్య సిద్ధాః అభవన్.
.....
- 2) సుధాంశుః మహత్యా ఏకాగ్రతయా ధ్యానం కృతవాన్.
.....
- 3) ఏకలవ్యః సర్వాం ధనుర్విద్యామ్ అభ్యస్య కీర్తిం ప్రాప్తవాన్.
.....
- 4) సర్వస్య గాత్రస్య శిరః ప్రధానమ్.
.....

V సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

చిత్రం దృష్ట్వా చత్వారి వాక్యాని లిఖంతు.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

VI ప్రశంసా

- (అ) భవాన్ పాఠ్యవిషయేషు కస్మిన్ విషయే ఏకాగ్రతాం ప్రదర్శయతి? తయా కిం ప్రాప్నోతి?
- (ఆ) భవతాం పాఠశాలాయామ్ ఏకాగ్రతాం ప్రదర్శితవతః ఛాత్రాన్ ఉద్దిశ్య వదంతు.

VII భాషాంశాః

- (అ) అధః దత్తాని పదాని పదానాం విచ్ఛేదం చ పశ్యంతు, అవగచ్ఛంతు.

దేవ	+	అలయః	=	దేవాలయః
కవి	+	ఇంద్రః	=	కవీంద్రః
గురు	+	ఉత్తమః	=	గురుత్తమః

ఉపరితనఉదాహరణేషు దేవ, కవి, గురు ఇతి పదాని పూర్వపదాని ఇత్యుచ్యంతే. అలయః, ఇంద్రః ఉత్తమః ఇతి పదాని ఉత్తరపదాని ఇత్యుచ్యంతే. ఉపరితనేషు ఉదాహరణేషు పూర్వపదానామ్ అంతే స్థితాః స్వరాః కే ఇతి పశ్యంతు.

దేవ - అస్మిన్ పదే 'వ' అక్షరే 'అ' కార స్వరః అస్తి.

కవి - అస్మిన్ పదే 'వి' అక్షరే 'ఇ' కార స్వరః అస్తి.

గురు - అస్మిన్ పదే 'రు' అక్షరే 'ఉ' కార స్వరః అస్తి.

ఉత్తరపదానాం పూర్వస్మిన్ క్రమశః ఆ, ఇ, ఉ స్వరాః సన్తి.

ఉపరితనపదాని విభజ్య లిఖంతి చేత్ తేషాం రూపాణి ఏవం భవంతి.

దేవ	+	అలయః	(అ + ఆ)
1		2	1 2
కవి	+	ఇంద్రః	(ఇ + ఇ)
1		2	1 2
గురు	+	ఉత్తమః	(ఉ + ఉ)
1		2	1 2

(ఆ) అధః దత్తేషు పదేషు పూర్వోత్తరపదేషు స్థితాన్ స్వరాన్ ఉపరితనానామ్ ఉదాహరణానామ్ అనుసారం సూచయంతు.

ఉదాఃరామ	+	అలయః	(	అ	+	ఆ	)
పరమ	+	ఆకాశః	(		+		)
కవి	+	ఈశ్వరః	(		+		)
వధూ	+	ఊహః	(		+		)
మూషిక	+	ఉత్తమః	(		+		)
అజ్ఞా	+	అనుసారమ్	(		+		)
ద్రోణ	+	అచార్యః	(		+		)
అతి	+	అంతమ్	(		+		)
ఏక	+	ఏకః	(		+		)
గణ	+	ఈశః	(		+		)
ప్రతి	+	ఉపకారః	(		+		)
పరమ	+	జెషధమ్	(		+		)
అణు	+	అస్త్రమ్	(		+		)

పరియోజనాకార్యమ్

అ) ఏకాగ్రతాయాః సంబద్ధాని నాటకాని అథవా కథాః సంకలయ్య విలిఖ్య ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

అ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.

ఆ) పాఠస్థాని నూతనపదాని ఉపయుజ్య స్వీయవాక్యాని లేఖితం శక్నోమి.

ఇ) ఏకాగ్రతాయాః ఆవశ్యకతామ్ అధిక్యత్య స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.

అమ్	న
☐	☐
☐	☐
☐	☐

అ అ ఉ దారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్ ఐ ఐ

పరంతు - నందంతు

కారణం కిమ్?

పూర్వం కచ్చన సజ్జనః ఆసీత్. సః కదాపి కస్యాపి అహితం న కరోతి స్మ. సర్వదా పరహితమ్ ఏవ చింతయతి స్మ. అతః సాత్త్వికజీవనబలాత్ తేన విశిష్టా శక్తిః ప్రాప్తా ఆసీత్. దేహరహితాన్ అపి దేవతాపిశాచాదీన్ ద్రష్టుం తస్య సామర్థ్యమ్ ఆసీత్.

కదాచిత్ సః కార్యనిమిత్తమ్ అన్యగ్రామం గచ్ఛన్ ఆసీత్. తదా మార్గే తేన కాచిత్ క్షుద్రదేవతా దృష్టా. తస్యాః దర్శనాత్ ఏవ సః సాత్త్వికః జ్ఞాతవాన్ యత్ ఏషా సాంక్రమికరోగస్య అధిదేవతా ఇతి.

తదా సా దేవతా ఉక్తవతీ - “అహం సాంక్రమికరోగస్య అధిదేవతా. పార్శ్వస్థగ్రామం ప్రతి గచ్ఛంతీ అస్మి” ఇతి. సాంక్రమికరోగాధిదేవతా యం గ్రామం ప్రవిశతి తస్మిన్ గ్రామే మహతీ జీవహానిః భవిష్యతి ఇతి జానాతి స్మ సః సాత్త్వికః. కిం తు తస్యాః దేవతాయాః గమనం నివారయితుం తస్య సామర్థ్యం న ఆసీత్. అతః సః గ్రామస్య హానిం జానన్ అపి తాం నివారయితుమ్ అశక్నువన్ మౌనేన అగ్రే గతవాన్.

సాంక్రమికదేవతా గ్రామం ప్రవిష్టవతీ. సర్వత్ర సాంక్రమికరోగః ప్రసృతః. రోగగ్రస్తాః బహవః మరణం ప్రాప్తవంతః. రోగః పార్శ్వగ్రామేషు న ప్రసరేత్ ఇత్యతః సః సమీప స్థేషు గ్రామేషు రోగప్రతిబంధకోపాయాన్ కృతవాన్. కదాచిత్ ఏతాదృశం కార్యం సమాప్య స్వగ్రామం ప్రతిగచ్ఛన్ ఆసీత్ సః.

తావతా గ్రామాత్ నిర్గతా సాంక్రమిక రోగాధిదేవతా తస్య అభిముఖమ్ ఆగతా. తాం పృష్టవాన్ సాత్త్వికః - “తృప్తా ఖలు భవతీ? భవత్యాః కార్యం సమాప్తం ఖలు?” ఇతి.

తదా సా దేవతా శాంతస్వరేణ ఉక్తవతీ - “వత్స! అలం కోపేన. వయం సర్వే విధినియమాధీనాః ఖలు!” అహం కుత్రాపి స్వయం న ప్రవిశామి. యత్ర జనాః స్వచ్ఛతాం న రక్షంతి తత్రైవ మమ ప్రవేశః. జనాః ఏవ అస్వచ్ఛతాదిభిః మాం స్వాగతీకుర్వంతి” ఇతి.

తదస్తు ! ఏతస్మిన్ గ్రామే కతి జనాన్ యమసదనం ప్రేషితవతీ భవతీ? ఇతి పృష్టవాన్ సాత్త్వికః.

చత్వారింశత్ జనాన్ ఇతి ఉత్తరం దత్తవతీ దేవతా. ఏతత్ శ్రుతవతః సాత్త్వికస్య మహాన్ కోపః ఆగతః “కిమ్ ఏతత్ అసత్యకథనం భవత్యాః? గ్రామే శతాధికాః జనాః మృతాః ?”

తదా సా క్షుద్రదేవతా మందహాసపూర్వకమ్ ఉక్తవతీ - “శతాధికాః జనాః మృతాః ఇతి తు సత్యమ్ ఏవ. కింతు మమ కారణతః, తన్నామ రోగకారణతః చత్వారింశత్ జనాః మృతాః ఇత్యపి సత్యమ్ ఏవ. రోగకారణతః తావంతః ఏవ మృతాః. అన్యే సర్వే రోగభీతికారణతః మృతాః. మయా అసత్యం కిమపి న ఉక్తమ్” ఇతి.

1. అకారాంతః పుంలింగః దేవశబ్దః - దేవుడు

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	దేవః	దేవా	దేవాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే దేవ	హే దేవా	హే దేవాః
ద్వితీయా విభక్తిః	దేవమ్	దేవా	దేవాన్
తృతీయా విభక్తిః	దేవేన	దేవాభ్యామ్	దేవైః
చతుర్థీ విభక్తిః	దేవాయ	దేవాభ్యామ్	దేవేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	దేవాత్	దేవాభ్యామ్	దేవేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	దేవస్య	దేవయోః	దేవానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	దేవే	దేవయోః	దేవేషు

ఏవః బాలః, రామః, గోవిందః, పాఠః, మార్గః ఇత్యాదయః

2. ఇకారాంతః పుంలింగః కవిశబ్దః - కవి, రచయిత

	కవిః	కవీ	కవయః
ప్రథమా విభక్తిః	కవిః	కవీ	కవయః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే కవే	హే కవీ	హే కవయః
ద్వితీయా విభక్తిః	కవిమ్	కవీ	కవీన్
తృతీయా విభక్తిః	కవినా	కవిభ్యామ్	కవిభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	కవయే	కవిభ్యామ్	కవిభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	కవేః	కవిభ్యామ్	కవిభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	కవేః	కవ్యోః	కవీనామ్
సప్తమీ విభక్తిః	కవా	కవ్యోః	కవిషు

ఏవం రవిః, కపిః, విధిః ఇత్యాదయః

3. ఉకారాంతః పుంలింగః భానుశబ్దః - సూర్యుడు

	భానుః	భానూ	భానవః
ప్రథమా విభక్తిః	భానుః	భానూ	భానవః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే భానో	హే భానూ	హే భానవః
ద్వితీయా విభక్తిః	భానుమ్	భానూ	భానూన్
తృతీయా విభక్తిః	భానునా	భానుభ్యామ్	భానుభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	భానవే	భానుభ్యామ్	భానుభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	భానోః	భానుభ్యామ్	భానుభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	భానోః	భాన్వోః	భానూనామ్
సప్తమీ విభక్తిః	భానౌ	భాన్వోః	భానుషు

ఏవం గురుః, విధుః, విష్ణుః, శంభుః, వాయుః ఇత్యాదయః

4. ఋకారాస్త: పుంలింగ: ధాత్యశబ్ద: - బ్రహ్మ

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తి:	ధాతా	ధాతారౌ	ధాతారః
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే ధాతః	హే ధాతారౌ	హే ధాతారః
ద్వితీయా విభక్తి:	ధాతారమ్	ధాతారౌ	ధాతూన్
తృతీయా విభక్తి:	ధాత్రా	ధాతృభ్యామ్	ధాతృభిః
చతుర్థి విభక్తి:	ధాత్రే	ధాతృభ్యామ్	ధాతృభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	ధాతుః	ధాతృభ్యామ్	ధాతృభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి	ధాతుః	ధాత్రోః	ధాతూణామ్
సప్తమీ విభక్తి	ధాతరి	ధాత్రోః	ధాతృషు

ఏవం నస్తా - ఉద్ధాతా - కర్తా ఇత్యాదయః

5. ఓకారాస్త: పుంలింగ: గోశబ్ద: - ఎద్దు

ప్రథమా విభక్తి:	గాః	గావౌ	గావః
సంబోధన ప్రథమా విభక్తి:	హే గాః	హే గావౌ	హే గావః
ద్వితీయా విభక్తి:	గామ్	గావౌ	గాః
తృతీయా విభక్తి:	గవా	గోభ్యామ్	గోభిః
చతుర్థి విభక్తి:	గవే	గోభ్యామ్	గోభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	గోః	గోభ్యామ్	గోభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి	గోః	గవోః	గవామ్
సప్తమీ విభక్తి	గవి	గవోః	గోషు

ఏవం సుద్యౌః - స్మృత్యౌః ఇత్యాదయః

6. అకారాస్త: నపుంసకలింగ: పుస్తకశబ్ద: - పుస్తకము

ప్రథమా విభక్తి:	పుస్తకమ్	పుస్తకే	పుస్తకాని
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే పుస్తక	హే పుస్తకే	హే పుస్తకాని
ద్వితీయా విభక్తి:	పుస్తకమ్	పుస్తకే	పుస్తకాని
తృతీయా విభక్తి:	పుస్తకేన	పుస్తకాభ్యామ్	పుస్తకైః
చతుర్థి విభక్తి:	పుస్తకాయ	పుస్తకాభ్యామ్	పుస్తకేభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	పుస్తకాత్	పుస్తకాభ్యామ్	పుస్తకేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తి:	పుస్తకస్య	పుస్తకయోః	పుస్తకానామ్
సప్తమీ విభక్తి:	పుస్తకే	పుస్తకయోః	పుస్తకేషు

ఏవం జ్ఞానమ్, వనమ్, ఫలమ్, జలమ్ ఇత్యాదయః

7. ఉకారాంత: నపుంసకలింగ: మధుశబ్ద: - తేనె

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తి:	మధు	మధునీ	మధూని
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే మధు	హే మధునీ	హే మధూని
ద్వితీయా విభక్తి:	మధు	మధునీ	మధూని
తృతీయా విభక్తి:	మధునా	మధుభ్యామ్	మధుభి:
చతుర్థి విభక్తి:	మధునే	మధుభ్యామ్	మధుభ్య:
పంచమీ విభక్తి:	మధునః	మధుభ్యామ్	మధుభ్య:
షష్ఠి విభక్తి:	మధునః	మధునో:	మధూనామ్
సప్తమీ విభక్తి:	మధుని	మధునో:	మధుషు

ఏవం అమ్బు - శృశ్రు ఇత్యాదయః

8. ఆకారాంత: స్త్రీలింగ: ఉమాశబ్ద: - పార్వతీ

ప్రథమా విభక్తి:	ఉమా	ఉమే	ఉమాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే ఉమే	హే ఉమే	హే ఉమాః
ద్వితీయా విభక్తి:	ఉమామ్	ఉమే	ఉమాః
తృతీయా విభక్తి:	ఉమయా	ఉమాభ్యామ్	ఉమాభిః
చతుర్థి విభక్తి:	ఉమాయై	ఉమాభ్యామ్	ఉమాభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	ఉమాయాః	ఉమాభ్యామ్	ఉమాభ్యః
షష్ఠి విభక్తి:	ఉమాయాః	ఉమయోః	ఉమానామ్
సప్తమీ విభక్తి:	ఉమాయామ్	ఉమయోః	ఉమాసు

ఏవం రమా, అంబా, లతా, గీతా, మాలా, సీతా, దుర్గా ఇత్యాదయః

9. ఇకారాంత: స్త్రీలింగ: మతిశబ్ద: - బుద్ధి

ప్రథమా విభక్తి:	మతి:	మతీ	మతయః
సంబోధనప్రథమా విభక్తి:	హే మతే	హే మతీ	హే మతయః
ద్వితీయా విభక్తి:	మతిమ్	మతీ	మతీః
తృతీయా విభక్తి:	మత్యా	మతిభ్యామ్	మతిభిః
చతుర్థి విభక్తి:	మత్యై / మతయే	మతిభ్యామ్	మతిభ్యః
పంచమీ విభక్తి:	మత్యాః / మతేః	మతిభ్యామ్	మతిభ్యః
షష్ఠి విభక్తి:	మత్యాః / మతేః	మతోః	మతీనామ్
సప్తమీ విభక్తి:	మత్యామ్ / మతౌ	మతోః	మతిషు

ఏవం శృతిః, స్మృతిః, బుద్ధిః, రుచిః ఇత్యాదయః

1) పా - పానే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః -	పిబతి	పిబతః	పిబన్తి
మధ్యమపురుషః -	పిబసి	పిబధః	పిబథ
ఉత్తమపురుషః -	పిబామి	పిబావః	పిబామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అపిబత్	అపిబతామ్	అపిబన్
మధ్యమపురుషః -	అపిబః	అపిబతమ్	అపిబత
ఉత్తమపురుషః -	అపిబమ్	అపిబావ	అపిబామ

విధ్యాశిషోః లోట్ (విధి, ఆశీస్సు యందు)

ప్రథమపురుషః -	పిబతు, పిబతాత్	పిబతామ్	పిబన్తు
మధ్యమపురుషః -	పిబ, పిబతాత్	పిబతమ్	పిబత
ఉత్తమపురుషః -	పిబాని	పిబావ	పిబామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః -	పాస్యతి	పాస్యతః	పాస్యన్తి
మధ్యమపురుషః -	పాస్యసి	పాస్యధః	పాస్యథ
ఉత్తమపురుషః -	పాస్యామి	పాస్యావః	పాస్యామః

2) క్రీడ - క్రీడాయాం - గతౌ చ

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః -	క్రీడతి	క్రీడతః	క్రీడన్తి
మధ్యమపురుషః -	క్రీడసి	క్రీడధః	క్రీడథ
ఉత్తమపురుషః -	క్రీడామి	క్రీడావః	క్రీడామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అక్రీడత్	అక్రీడతామ్	అక్రీడన్
మధ్యమపురుషః -	అక్రీడః	అక్రీడతమ్	అక్రీడత
ఉత్తమపురుషః -	అక్రీడమ్	అక్రీడావ	అక్రీడామ

విధ్యాశిషో: లోట్ (విధి, ఆశీస్సు యందు)

ప్రథమపురుషః -	క్రీడతు, క్రీడతాత్	క్రీడతామ్	క్రీడన్తు
మధ్యమపురుషః -	క్రీడ, క్రీడతాత్	క్రీడతమ్	క్రీడత
ఉత్తమపురుషః -	క్రీడాని	క్రీదావ	క్రీదామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః -	క్రీడిష్యతి	క్రీడిష్యతః	క్రీడిష్యన్తి
మధ్యమపురుషః -	క్రీడిష్యసి	క్రీడిష్యధః	క్రీడిష్యథ
ఉత్తమపురుషః -	క్రీడిష్యామి	క్రీడిష్యావః	క్రీడిష్యామః

3) ఖాదృ - భక్షణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః -	ఖాదతి	ఖాదతః	ఖాదన్తి
మధ్యమపురుషః -	ఖాదసి	ఖాదధః	ఖాదథ
ఉత్తమపురుషః -	ఖాదామి	ఖాదావః	ఖాదామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అఖాదత్	అఖాదతామ్	అఖాదన్
మధ్యమపురుషః -	అఖాదః	అఖాదతమ్	అఖాదత
ఉత్తమపురుషః -	అఖాదమ్	అఖాదావ	అఖాదామ

విధ్యాశిషో: లోట్ (విధి, ఆశీస్సు యందు)

ప్రథమపురుషః -	ఖాదతు, ఖాదతాత్	ఖాదతామ్	ఖాదన్తు
మధ్యమపురుషః -	ఖాద, ఖాదతాత్	ఖాదతమ్	ఖాదత
ఉత్తమపురుషః -	ఖాదాని	ఖాదావ	ఖాదామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః -	ఖాదిష్యతి	ఖాదిష్యతః	ఖాదిష్యన్తి
మధ్యమపురుషః -	ఖాదిష్యసి	ఖాదిష్యధః	ఖాదిష్యథ
ఉత్తమపురుషః -	ఖాదిష్యామి	ఖాదిష్యావః	ఖాదిష్యామః

4) వద - వ్యక్తాయాం వాచి

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః -	వదతి	వదతః	వదన్తి
మధ్యమపురుషః -	వదసి	వదధః	వదథ
ఉత్తమపురుషః -	వదామి	వదావః	వదామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అవదత్	అవదతామ్	అవదన్
మధ్యమపురుషః -	అవదః	అవదతమ్	అవదత
ఉత్తమపురుషః -	అవదమ్	అవదావ	అవదామ

విధ్యాశిషోః లోట్ (విధి, ఆశీస్సు యందు)

ప్రథమపురుషః -	వదతు, వదతాత్	వదతామ్	వదన్తు
మధ్యమపురుషః -	వద, వదతాత్	వదతమ్	వదత
ఉత్తమపురుషః -	వదాని	వదావ	వదామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః -	వదిష్యతి	వదిష్యతః	వదిష్యన్తి
మధ్యమపురుషః -	వదిష్యసి	వదిష్యథః	వదిష్యథ
ఉత్తమపురుషః -	వదిష్యామి	వదిష్యావః	వదిష్యామః

5) అస - భువి

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అస్తి	స్తః	స్త్వి
మధ్యమపురుషః -	అసి	స్థః	స్థ
ఉత్తమపురుషః -	అస్మి	స్వః	స్మః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

ప్రథమపురుషః -	అసీత్	అస్తామ్	ఆసన్
మధ్యమపురుషః -	అసీః	అస్తమ్	ఆస్త
ఉత్తమపురుషః -	ఆసమ్	ఆస్వ	ఆస్మ

విధ్యాశిషోః లోట్ (విధి, ఆశీస్సు యందు)

ప్రథమపురుషః -	అస్తు / స్తాత్	స్తామ్	సన్తు
మధ్యమపురుషః -	ఏధి / స్తాత్	స్తమ్	స్త
ఉత్తమపురుషః -	అసాని	అసావ	అసామ

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

ప్రథమపురుషః -	భవిష్యతి	భవిష్యతః	భవిష్యన్తి
మధ్యమపురుషః -	భవిష్యసి	భవిష్యథః	భవిష్యథ
ఉత్తమపురుషః -	భవిష్యామి	భవిష్యావః	భవిష్యామః

సంయుక్తాక్షరాణి

ఏతాని ధ్యానేన పశ్యంతు. అక్షరాణాం యోజనమ్ అవగచ్ఛంతు. ఉచ్చారయంతు.

క్ + క్ = క్క్ + ఉ	= క్కు - కుక్కుటః	ణ్ + ఠ = ణఠ	= ఉత్కణ్ఠా
క్ + క = క్క	= క్క - కుక్కుటః	ష్ + ఠ = షఠ	= షఠః
క్ + క = క్క	= అక్కురః	క్ + డ = క్డ	= ఉక్డయనమ్
క్ + క = క్క	= అర్కః	ణ్ + డ = ణ్డ	= గణ్డః
క్ + క = క్క	= ఉత్కననమ్	ణ్ + ణ = ణ్ణ	= విషణ్ణః
గ్ + గ = గ్గ	= గుగ్గులః	ర్ + ణ = ర్ణ	= ఉర్ణమ్
క్ + గ = క్గ	= అక్కులీ	ష్ + ణ = ష్ణ	= ఉష్ణమ్
క్ + గ = క్గ	= క్షగ్గః	క్ + త = క్త	= సూక్తిః
ర్ + గ = ర్గ	= మార్గః	త్ + త = త్త	= ఉత్తమః
క్ + ఘ = క్ఘ	= సక్ఘః	న్ + త = న్త	= వృత్తమ్
ర్ + ఘ = ర్ఘ	= మహర్ఘః	ప్ + త = ప్త	= సప్తాహః
చ్ + చ = చ్చ	= ఉచ్చైః	ర్ + త = ర్త	= గర్తః
జ్ + చ = జ్చ	= ఆకుచ్చనమ్	స్ + త = స్త	= పుస్తకమ్
ర్ + చ = ర్చ	= అర్చకః	త్ + త = త్త	= ఉత్థానమ్
చ్ + ఛ = చ్ఛ	= ఇచ్ఛా	న్ + త = న్త	= మన్తనమ్
జ్ + ఛ = జ్ఛ	= వాచ్ఛా	ర్ + త = ర్త	= అర్థః
ర్ + ఛ = ర్ఛ	= మూర్ఛ	స్ + త = స్త	= సంస్థానమ్
జ్ + జ = జ్జ	= సజ్జః	ద్ + ద = ద్ద	= ఉద్దామమ్
జ్ + జ = జ్జ	= అజ్జనమ్	న్ + ద = న్ద	= చందనమ్
బ్ + జ = బ్జ	= కుబ్జా	బ్ + ద = బ్ద	= అబ్దః
ర్ + జ = ర్జ	= గర్జనమ్	గ్ + ధ = గ్ధ	= దుగ్ధమ్
జ్ + జ = జ్జ	= జ్ఞానమ్	ద్ + ధ = ద్ధ	= శుద్ధః
ణ్ + ఠ = ణఠ	= ఘణ్ఠా	న్ + ధ = న్ధ	= సుగంధః
ప్ + ఠ = పఠ	= ఆపఠే	బ్ + ధ = బ్ధ	= క్షుద్ధః
ష్ + ఠ = షఠ	= యష్టిః	ర్ + ధ = ర్ధ	= అర్ధమ్

క్ + న = క్న	= శక్నోతి	ద్ + య = య	= అయ
త్ + న = త్న	= రత్నమ్	న్ + య = న్య	= అన్యః
ధ్ + న = ధ్న	= బధ్నాతి	భ్ + య = భ్య	= ఆరభ్య
న్ + న = న్న	= అన్నమ్	వ్ + య = వ్య	= కావ్యమ్
స్ + న = స్న	= స్నానమ్	హ్ + య = హ్య	= ऐतिह्यम्
హ్ + న = హ్	= చిహ్నమ్	క్ + ర = క్ర	= చక్రమ్
ట్ + ప = ట్ప	= షట్పదః	గ్ + ర = గ్ర	= అగ్రమ్
త్ + ప = త్ప	= ఉత్పలమ్	త్ + ర = త్ర	= ఉత్రమ్
ప్ + ప = ప్ప	= పిప్పలీ	ద్ + ర = ద్ర	= నిద్రా
స్ + ప = స్ప	= స్పందనమ్	బ్ + ర = బ్ర	= బ్రహ్మ
ల్ + ఫ = ల్ఫ	= గుల్ఫః	స్ + ర = స్ర	= సహస్రమ్
స్ + ఫ = స్ఫ	= స్ఫటికమ్	హ్ + ర = హ	= హఢః
మ్ + బ = మ్బ	= అమ్బరమ్	క్ + ల = క్ల	= శుక్లః
ర్ + బ = ర్బ	= దుర్బలః	ప్ + ల = ప్ల	= ప్లావనమ్
గ్ + భ = గ్భ	= ప్రాగ్భవనమ్	మ్ + ల = మ్ల	= ఆమలమ్
ద్ + భ = ద్భ	= సద్భావనా	శ్ + ల = శ్ల	= శ్లాఘ్యమ్
మ్ + భ = మ్భ	= స్తమ్భః	హ్ + ల = హ్ల	= ఆహ్లాదః
ల్ + భ = ల్భ	= ప్రగల్భః	క్ + వ = క్వ	= పక్వమ్
న్ + మ = న్మ	= జన్మ	త్ + వ = త్వ	= సత్వరమ్
త్ + మ = త్మ	= ఆత్మా	ద్ + వ = ద్వ	= ద్వారమ్
శ్ + మ = శ్మ	= అశ్మ	ర్ + వ = ర్వ	= గర్వః
స్ + మ = స్మ	= అస్మితా	శ్ + వ = శ్వ	= అశ్వః
క్ + య = క్య	= వాక్యమ్	క్ + ష = క్ష	= కక్షా
ఖ్ + య = ఖ్య	= ఆఖ్యా	క్ + స = క్స	= వాక్సారః
గ్ + య = గ్య	= భాగ్యమ్	త్ + స = త్స	= ఉత్సాహః
చ్ + య = చ్య	= వాచ్యమ్	ప్ + స = ప్స	= జుగుప్సా
ఠ్ + య = ఠ్య	= పాఠ్యమ్	ర్ + హ = ర్హ	= తర్హి
త్ + య = త్య	= సత్యమ్		

ఏతాని పదాని పరీక్షార్థం నోపయోక్తవ్యాని.

పదకోశ:

అంతికమ్	=	సమీపము	కిశోరం	=	బాలుని
అంగాని	=	అవయవములు	కీదృశం	=	ఎలాంటి
అకస్మాత్	=	ఒక్కసారిగా / హఠాత్తుగా	కుతః	=	ఎక్కడి నుండి
అతిక్రాంతవాన్	=	అతిక్రమించాడు	కుపితః	=	కోపించినవాడు
అతిమలినా	=	మిక్కిలి మలినమైనది	కుఙ్ఠః	=	గూనివాడు
అతివికలా	=	అశుద్ధమైనవి	క్రేతవ్యం	=	కొనబడాలి
అతివిమలా	=	మిక్కిలి శుద్ధమైనది, స్వచ్ఛమైనది	క్షణశః	=	ప్రతిక్షణం
అధనః	=	ధనం లేనివాడు	ఖనిత్వా	=	తవ్వి
అపమానితవాన్	=	అవమానించాడు		=	గ
అబుధః	=	తెలివితేనివాడు	గరీయః	=	గొప్పది / శ్రేష్ఠం
అభ్యస్య	=	అభ్యసించి	గర్తం	=	గొయ్యని
అయోమాంసలాః	=	ఇసుప కండలు కలవారు.	గర్వీ	=	గర్వం కలవాడు
అయఃస్నాయవాః	=	ఉక్కు నరాలు కలవారు.	గాలయిత్వా	=	తొలగించుట
అవిచాల్య	=	కదిలించకుండా	గంభీరస్వరేణ	=	పెద్ద గొంతుతో
అశృణ్వంతం	=	విననటువంటివానిని	గీర్వాణభారతీ	=	సంస్కృతభాష
అసావధానః	=	ఏకాగ్రతతో లేనివాడు		=	చ
అసౌ	=	ఇతడు	చతురతాం	=	నైపుణ్యమును
అస్మభ్యమ్	=	మన కొరకు	చరణయోః	=	రెండు పాదములయందు
అహమహమికతయా	=	నేనంటే నేనను భావంతో	చింతామగ్నః	=	ఆలోచనలో మునిగిన వాడై
	=	ఆ	ఛాత్రాన్	=	విద్యార్థులను
ఆకంఠమ్	=	కంఠం వరకు	ఛాయామ్	=	నీడను
ఆనీయ	=	తీసుకువచ్చి	ఛిన్నం	=	తెగినది
ఆయోజితవంతః	=	ఏర్పాటు చేశారు / ము		=	జ
ఆవశ్యకతామ్	=	అవసరమును	జలసేచనమ్	=	నీటితో తడవడం
ఆసక్తిమ్	=	ఆసక్తిని (ఇష్టమును)	జాగృతః	=	మేల్కొనినవాడై
	=	ఉ	జాతః	=	పుట్టెను
ఉత్తరమ్	=	తరువాత, సమాధానం	జాలం	=	వలను
ఉదరపూర్ణం	=	కడుపునిండా	జ్ఞాతుమ్	=	తెలుసుకోవడానికి
ఉపాశ్రయంతి	=	సమీపిస్తారు, ఆశ్రయిస్తారు	జ్ఞాత్వా	=	తెలుసుకొని
	=	క		=	రు
కంకణాని	=	గాజులను	ఝటితి	=	తొందరగా
కణశః	=	కణ కణములుగా		=	త
కదాచన	=	ఎప్పుడు కూడా	తడాగః	=	చెరువు
కాకకపోతాదయః	=	కాకి, పావురం మొదలైనవి	తవ	=	నీయొక్క
కాచన	=	ఒకానొక (స్త్రీ)	తుల్యం	=	సమానము
కాసమానాం	=	దగ్గుతున్నటువంటి	త్వం	=	నీవు
కార్యనిర్వాహకాః	=	కార్యనిర్వాహకులు		=	ద
కింశుకాః	=	మోదుగుపూలు	దండనాత్	=	దండనము నుండి

దాయిత్వం = భాగస్వామ్యం
 దివాకరకిరణైః = సూర్యుని యొక్క కిరణాల చేత
 దుగ్ధం = పాలు
 దృష్ట్యా = చూసి
 ద్రష్టవ్యా = చూడబడాలి/చూడదగినది

ధ

ధనుషి = ధనుస్సుకు (ధనుస్సు నందు)
 ధనూంషి = ధనుస్సులను
 ధావితవతీ = పరుగెత్తినది

న

న = లేదు, కాదు
 నిమగ్నం = మునిగినవానిని
 నలినీదలమివ = తామరపూవు వలె
 నిరుద్ధ్య = ఆపి
 నిర్గన్ధాః = వాసనలేనట్టివి
 నిశ్చయేన = ఖచ్చితంగా
 నిశ్చేష్టాః = కదలకుండా ఉన్నటువంటివారు

ప

పండితాన్ = పండితులను
 పక్షిపుత్తలికాం = పక్షిబొమ్మను
 పత్తనే = పట్టణంలో
 ప్రతీక్షతే = ఎదురుచూస్తున్నాడు
 పదమ్ = మాట, స్థానం
 పయోహిమమ్ = ఐస్క్రీమ్ ను
 పరితః = చుట్టూరా
 పాదపం = చెట్టును
 పార్శ్వే = ప్రక్కన
 పాలితవంతః = పరిపాలించారు
 పురతః = ముందు
 పురస్కృత్య = పురస్కరించుకొని
 ప్రచలితః = జరిగినటువంటిది
 ప్రతిఘటితవాన్ = ఎదిరించాడు
 ప్రతివాదం = తిరిగి వాదించడాన్ని
 ప్రతిలేఖార్థం = తిరిగి రాసే లేఖగురించి
 ప్రవేష్టుమ్ = ప్రవేశించడానికి
 ప్రశంసితవాన్ = మెచ్చుకున్నాడు
 ప్రసార్య = పరచి
 ప్రియవాదినః = మంచిగా మాట్లాడువారు

బ

బద్ధం = బంధించుటకు
 బద్ధ్యా = బంధించి
 బహిః = బయటికి

బహుకాలతః = చాలారోజులనుండి
 బుభుక్షితేభ్యః = తినాలనే కోరిక కలిగిన వారి కొరకు

భ

భటాః = సైనికులు
 భూమౌ = భూమియందు

మ

మనసి = మనస్సులో
 మా = వద్దు
 మాన్యస్థానాని = గౌరవింపదగినస్థానాలు
 మారయితుమ్ = చంపుటకు
 మృగీ = ఆడజింక
 మృత్తికయా = మట్టితో
 మేదసః = కొవ్వు

వ

వక్తారః = ప్రసంగించేవారు
 వజ్రసంకల్పాః = దృఢసంకల్పం కలవారు
 వాణీ = భాషా
 విజ్ఞాయ = తెలుసుకొని
 విబుధః = తెలివిగలవాడు
 విలయమ్ = నాశనమును
 విషయమ్ = విషయమును
 వ్యవసాయినాం = కష్టపడి పనిచేయువారికి
 వ్యాధః = బోయవాడు

శ

శిక్షార్థః = దండనమునకు యోగ్యుడు
 శిరః = తలను
 శిలాయాం = రాయిమీద
 శుభకామనా = శుభాకాంక్ష
 శ్రుత్వా = విని

స

సంకటస్థితిః = కష్టములో ఉన్న పరిస్థితులను
 సంఘసేవకారకు = సంఘసేవకొరకు
 సకాశాత్ = సమీపం నుండి
 సదతిథిం = మంచి అతిథిని
 సధనః = ధనం కలవాడు
 సస్యాని = పంటలను
 సర్వత్ర = అన్నిచోట్లా (అంతట)
 సుస్థిరం = స్థిరంగా
 స్థితః = ఉన్నటువంటి
 స్వాతంత్ర్యనిధేః = స్వాతంత్ర్యనిధికొరకు
 స్వాధ్యాయం = రోజు చేసే అధ్యయనమును
 స్వాయత్తీకృత్య = ఆధీనంలోకి తెచ్చుకొని
 స్వీకృత్య = స్వీకరించి

క్రియాపదకోశః

అ		ప	
అగ్రహ్ణాత్	= పట్టుకొనెను	పశ్యామి	= చూస్తున్నాను.
అజయత్	= గెలిచాడు	పాలయ	= పోషించు
అదాత్	= ఇచ్చెను	ప్రతిజానే	= ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను
అపాలయత్	= పాలించెను	ప్రతీక్షతే	= ఎదురుచూస్తున్నాడు/ చూస్తున్నది
అపృచ్ఛన్	= అడిగిరి	ప్రత్యాగమిష్యామి	= తిరిగిరాగలను
అయచ్ఛత్	= ఇచ్చెను	ప్రాకటయత్	= ప్రకటించాడు
అవగచ్ఛేత్	= అర్థం చేసుకోవలెను.	ప్రాప్నోత్	= పొందెను
అస్థాపయత్	= స్థాపించెను	ప్రావిశత్	= ప్రవేశించెను
అస్థాపయన్	= స్థాపించారు	ప్రేషయతి	= పంపించుచున్నది / చున్నాడు
ఆ		బ	
ఆజ్ఞాపయత్	= ఆజ్ఞాపించెను	బధ్నాతు	= బంధించుగాక
ఆజ్ఞాపయిష్యామి	= ఆజ్ఞాపించగలను	బిభేషి	= భయపడతాను
ఆదిశతి	= ఆదేశించుచున్నాడు / ది	భ	
ఆరభత	= మొదలుపెట్టినది / నాడు	భావయామి	= భావిస్తున్నాను
ఇ		భాషే	= మాట్లాడుతున్నాను
ఇచ్ఛన్తి	= కోరుచున్నారు	మ	
క		ముంచతు	= వదిలిపెట్టు/వదిలిపెట్టు గాక
కరోతి	= చేయుచున్నాడు / ది.	ముంచామి	= వదిలిపెడతాను
కుప్యతు	= కోపించుగాక / కోపించు	మోక్ష్యామి	= వదిలిపెడ్తాను
గ		య	
గృహ్ణాతు	= తీసుకొనుగాక / తీసుకో	యచ్ఛంతి	= ఇస్తాయి / ఇస్తారు
చ		యాతు	= వెళ్ళుగాక
చరన్తి	= తిరుగుచున్నవి	యాపయామి	= గడుపుతాను
ఛ		వ	
ఛిదంతు	= ఛేదించండి / ఛేదింతురు గాక	వికసతు	= వికసించు గాక
జ		వికాస్యతే	= వికసంపజేయబడుతుంది
జాయతే స్మ	= కలుగుతుండేది	విలసతు	= విలసిల్లుగాక
జహాతు	= విడిచిపెట్టు గాక	విశ్వసిమి	= విశ్వసిస్తాను
ఝ		విహరన్తి	= విహరిస్తున్నాయి
త్యజ	= వదిలిపెట్టు	శ	
త్యజామి	= విడిచిపెడతాను	శక్నోతి	= సమర్థుడై ఉన్నాడు / ది.
స		శ్రావయతి స్మ	= వినిపిస్తుండేది / వాడు
నయతి స్మ	= తీసుకువెళ్ళుతుండేవాడు	శ్రావయామి	= వినిపిస్తాను
నయతు	= తీసుకెళ్ళుగాక	శృణ్వంతు	= వినండి / విందురు గాక
ప		స	
పరిపుచ్చతి	= మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రశ్నించుచున్నాడు/ది	స్ఫురతు	= స్ఫురించు గాక
పరిహసంతి స్మ	= పరిహాసం చేస్తుండెడివారు	హ	
పశ్యతి	= చూస్తున్నాడు	హసతు	= నవ్వుము / నవ్వు గాక